

Regeringens proposition

1976/77:128

med förslag till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på
privaträttens område;

beslutad den 17 mars 1977.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i
bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

PER AHLMARK

SVEN ROMANUS

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till en ny reglering i fråga om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område. Förslaget innebär att 1932 års konvention i ämnet ersätts med ensartade nordiska lagar. Dessutom föreslås att Sverige skall tillträda en ramkonvention som i huvudsak hänvisar till vad som kommer att gälla enligt de ensartade lagarna.

Genom den nya ordningen öppnas möjlighet att verkställa vissa exekutionstitlar som inte omfattas av 1932 års konvention. Internordisk giltighet kommer att tillerkännas bl.a. finsk betalningsorder, svenskt slutbevis i mål om betalningsföreläggande och danskt udenretligt forlig. Vidgade möjligheter föreslås att verkställa nordiskt avgörande angående vårdnad om barn. Vidare ger förslaget viss möjlighet till förtida verkställighet av betalningsdomar. Ansökan om verkställighet skall i Sverige göras direkt hos kronofogdemyndigheten eller, i fråga om vårdnadsavgörande, hos länsrätten.

Den nya regleringen föranleder en smärre ändring i 1933 års nordiska konkurskonvention samt ändringar i vissa lagar.

1 Förslag till Lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område

Härigenom föreskrives följande.

1 § Lagakraftvunnen dom, som har meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge i tvistemål eller brottmål och som avser fråga av privaträttslig beskaffenhet, gäller även här i riket, om ej annat följer av vad som sägs nedan.

Med dom förstås i denna lag domstols beslut, som innebär slutligt avgörande av saken.

2 § Med dom jämföras i denna lag

1. utslag varigenom överexekutor i Finland efter lagsökning har ålagt någon betalningsskyldighet,

2. finsk betalningsorder,

3. av norsk åklagarmyndighet utfärdat föreläggande av ersättningskyldighet, vilket har godkänts av den som avses med föreläggandet,

4. beslut om ersättning för rättegångskostnad i tvistemål, om dom i målet skulle omfattas av denna lag, och i brottmål, om ersättningen skall utgå till enskild part,

5. beslut om ersättning till vittne eller sakkunnig i tvistemål eller brottmål,

6. beslut om återbetalning till staten av förskott på sådan ersättning för inställelsekostnad, som har utbetalats till vittne, målsägande eller part.

Finskt lagsökningsutslag mot vilket besvär ej har anförts anses ha vunnit laga kraft, även om tiden för stämning om återvinning ej har gått ut.

3 § Dom, som gäller här i riket enligt denna lag och som får verkställas i den stat där den har meddelats, skall på ansökan verkställas här.

4 § Dom, varigenom betalningsskyldighet har ålagts och som kan bli gällande här i riket enligt denna lag, skall utan hinder av att domen ej har vunnit laga kraft på ansökan verkställas här, om den får verkställas i den stat där den har meddelats.

5 § Verkställighet här i riket skall på ansökan ske även av

1. förlikning som i fråga av privaträttslig beskaffenhet har ingåtts inför

domstol eller annan myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge och som får verkställas i den stat där den har ingåtts,

2. förlikning som avses i § 478, stk 1, nr. 4, loven om rettens pleje (*udenretligt forlig*), om förlikningen har träffats och får verkställas i Danmark samt gäldenären hade hemvist där när den ingicks,

3. lagakraftvunnet beslut av finsk exekutiv myndighet varigenom köpare eller säljare har ålagts betalningsskyldighet i samband med återtagning av gods som har sålts på avbetalning, om den betalningsskyldige vid tidpunkten för återtagningen hade hemvist i Finland.

6 § Avgörande av domstol eller administrativ myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn eller överlämnande av barn i annat fall skall på ansökan verkställas här i riket, om avgörandet kan utgöra grund för verkställighet i den stat där det har meddelats. Detta gäller även om avgörandet icke har vunnit laga kraft eller endast avser tiden intill dess lagakraftägande avgörande föreligger.

Om avgörandet strider mot dom eller beslut som har meddelats här i riket, får det verkställas endast om det enligt särskild bestämmelse skall gälla här.

Med avgörande jämställs förlikning som har ingåtts inför domstol och avtal som har godkänts av administrativ myndighet.

Första stycket gäller ej beslut av verkställande myndighet eller beslut som har meddelats av barnavårdsnämnd eller annan myndighet enligt lagstiftningen om det allmännas barna- och ungdomsvård eller annan därmed jämförlig vård eller behandling.

7 § Lagen tillämpas icke beträffande

1. dom eller förlikning i mål angående boskillnad, legal separation, äktenskapsskillnad, återgång av äktenskap, antagande av adoptivbarn eller adoptivförhållandes hävande, omyndighetsförklaring eller dess hävande eller i mål angående bodelning eller skadestånd med anledning av legal separation, äktenskapsskillnad eller återgång av äktenskap, om ej fråga är om verkställighet av dom som skall gälla här i riket enligt 22 § förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap,

2. dom eller förlikning rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn eller överlämnande av barn i annat fall, om ej fråga är om verkställighet enligt 6 §,

3. dom eller förlikning rörande familjerättslig underhållsskyldighet,

4. dom eller förlikning rörande faderskapet till barn,

5. dom eller förlikning angående rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte med anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld, om ej den avlidne var medborgare i

Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige och hade hemvist i någon av dessa stater,

6. dom eller förlikning angående gäldenärs försättande i konkurs, inledande av förhandling om offentligt ackord utan konkurs, andra på konkursdomares eller konkursdomstols prövning beroende frågor eller rättshandlings eller annan åtgärds ogiltighet på grund av konkurs, om ej domen eller förlikningen rör rättshandlings ogiltighet eller återgång på grund av konkurs, som har inträffat i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige, och gäldenären hade hemvist i någon av dessa stater,

7. dom eller förlikning i mål som skall upptagas omedelbart av särskild domstol för handläggning av tvister rörande kollektivavtal.

Lagen tillämpas ej heller i övrigt, i den mån detta följer av särskilda bestämmelser om erkännande och verkställighet av avgöranden eller förlikningar på särskilda rättsområden.

8 § Dom erkännes icke här i riket och får ej heller verkställas här

1. om domstolen i mål om betalningsskyldighet har varit behörig endast på grund av att svaranden hade egendom i den stat där domen har meddelats, såvida icke målet har avsett fordran, som angår egendomen eller för vilken egendomen ställts som säkerhet, eller svaranden utan förbehåll har ingått i svaromål i saken,

2. om domstolen har varit behörig endast på grund av att svaranden vid stämningens delgivning tillfälligt uppehöll sig i den stat där domen har meddelats, såvida icke svaranden utan förbehåll har ingått i svaromål i saken,

3. om domen har meddelats mot svarande som ej har ingått i svaromål vare sig i första instans eller i högre rätt och föreläggande att svara i saken ej har delgivits honom på annat sätt än genom kungörelse, såvida icke domen avser rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt eller boutredning eller skifte med anledning av dödsfall samt den avlidne var medborgare i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige och hade hemvist i någon av dessa stater,

4. om rättegång angående samma sak är anhängig här i riket eller i annat nordiskt land och talan i den rättegången har väckts först; dock skall utländsk rättegång ha sådan verkan endast om den kan leda till dom, som enligt denna lag erkännes eller får verkställas här i riket,

5. om, med hänsyn till sakens beskaffenhet, uteslutande behörighet att pröva saken bör tillkomma domstol i annan stat än den där domen har meddelats,

6. om erkännande eller verkställande av domen är uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i riket.

Första stycket gäller i tillämpliga delar beträffande förlikning och beslut som avses i 5 § och avgörande som avses i 6 §.

9 § Ansökan om verkställighet göres hos kronofogdemyndigheten eller, i fall som avses i 6 §, hos länsrätten.

Vid ansökningen skall fogas

1. om ansökningen rör verkställighet av dom eller av beslut som avses i 5 § 3, av vederbörande myndighet bestyrkt avskrift av exekutionstiteln samt bevis att denna äger laga kraft eller, i fråga om icke lagakraftvunnen dom, bevis att den utan hinder därav får verkställas i den stat där den har meddelats,

2. om ansökningen rör verkställighet av förlikning, bestyrkt avskrift av förlikningen och bevis att denna får verkställas i den stat där den har ingåtts,

3. om ansökningen rör verkställighet av avgörande som avses i 6 §, bestyrkt avskrift av exekutionstiteln och bevis att den kan utgöra grund för verkställighet i den stat där den har upprättats.

Handling, som är avfattad på annat språk än danska, norska eller svenska, skall vara åtföljd av bestyrkt översättning till något av dessa språk, i den mån ej kronofogdemyndigheten eller länsrätten medger undantag.

10 § Beslut om verkställighet, som sökes hos kronofogdemyndighet, meddelas utan motpartens hörande, om ej kronofogdemyndigheten bestämmer annat.

Ansökan om verkställighet av förlikning som avses i 5 § 2 får ej bifallas utan att tillfälle har beretts motparten att yttra sig. Inkommer han med bestridande som ej är uppenbart ogrundat, skall ansökningen avslås. Innehåller förlikningen bestämmelse om skyldighet att ersätta kostnad, får detta belopp jämkas.

11 § Verkställighet, som sökes hos kronofogdemyndighet, sker enligt vad som är föreskrivet i fråga om svensk domstols lagakraftätagande dom. I fall som avses i 4 § sker verkställigheten med iakttagande av 39 och 40 §§ utsökningslagen (1877:31 s. 1). Föreskrift om tvångsmedel i den utländska exekutionstiteln skall ej vinna tillämpning.

12 § Verkställighet, som sökes hos länsrätten, sker enligt vad som är föreskrivet om verkställighet av svensk domstols avgörande i motsvarande fall.

13 § Väcker vid svensk domstol talan angående sak, varom redan är rättegång vid domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge, och kan den utländska rättegången leda till dom som enligt denna lag gäller här i riket, skall talan avvisas eller förklaras vilande i avvaktan på lagakraftvunnen dom i den utländska rättegången.

14 § Har handräckning beviljats enligt 8 kap. utsökningslagen (1877:31 s. 1), skall med avseende på giltigheten av sådant beslut vid tillämpning av 188 § i lagen med talans anhängiggörande vid svensk domstol jämföras talans väckande vid dansk, finsk, isländsk eller norsk domstol, om domen i den utländska rättegången kan bli gällande här i riket enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till två eller tre av de länder som nämnes i 1 §.

Genom denna lag upphäves lagen (1932:540) om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Äldre lag äger fortfarande tillämpning på avgörande som har meddelats eller förlikning som har ingåtts före den nya lagens ikraftträdande.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar

Härigenom föreskrives att lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Har domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelat dom rörande rättshandlings ogiltighet eller återgång på grund av konkurs, som inträffat i någon av nämnda stater eller här i riket, eller har i någon av staterna förlikning i sådan fråga ingåtts inför förlikningskommission eller domstol, skola i avseende å erkännande och verkställighet av domen eller förlikningen lända till efterrättelse föreskrifterna i lagen den 2 december 1932 om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Vad sålunda är stadgat äger dock ej tillämpning, där av konkursbeslutet framgår, att gäldenären ej har hemvist i någon av staterna.

Föreslagen lydelse

Har domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelat dom rörande rättshandlings ogiltighet eller återgång på grund av konkurs, som inträffat i någon av nämnda stater eller här i riket, eller har i någon av staterna förlikning i sådan fråga ingåtts inför förlikningskommission eller domstol, skola i avseende å erkännande och verkställighet av domen eller förlikningen lända till efterrättelse föreskrifterna i lagen (1977:000) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till två eller tre av de länder som anges i lagen.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge

Härigenom föreskrives att 10 § lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Bestämmelserna om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning i lagen den 2 december 1932 skola, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat, jämväl äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld. De i 3 § samt 6 § under 3. i sagda lag givna särskilda bestämmelser om dom mot utebliven svarande skola dock vinna tillämpning allenast när domen rör efterlevande makes, arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte med anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld gälla bestämmelserna i lagen (1977:000) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till två eller tre av de länder som anges i lagen.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808)

Härigenom föreskrives att 35 § lagsökningslagen (1946:808) skall ha nedan angivna lydelse.

35 §

Ansökan om återvinning skall göras skriftligen, i lagsökningsmål inom en månad från den dag då utslaget delgavs gäldenären och i mål om betalningsföreläggande inom samma tid från det utmätning ägde rum eller utan föregången utmätning betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Om återvinningstalan äge i övrigt vad i rättegångsbalken är stadgat om återvinning i tvistemål motsvarande tillämpning; rättens utslag i lagsökningensmålet eller rättens bevis att utmätning må äga rum skall därvid anses som tredskodom.

Skall mål på grund av ansökan om återvinning upptagas till fortsatt handläggning, gälle vad i 33 § är stadgat.

Vid tillämpning av första stycket jämföras med utmätning i Sverige motsvarande åtgärd i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till två eller tre av de länder som anges i 35 § fjärde stycket.

5 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m.**

Härigenom föreskrives att 10 § lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 §

Beslut, varigenom domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge för utevaro eller annan försummelse dömt den som avses i 9 § till böter eller utdömt honom förelagt vite eller ålagt honom ersätta rättegångskostnad, skall på begäran verkställas här i landet.

Böter och vite verkställs enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Lagen (1932:540) om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge, äger tillämpning vid verkställighet av beslut att ersätta rättegångskostnad.

Lagen (1977:000) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område äger tillämpning vid verkställighet av beslut att ersätta rättegångskostnad.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till två eller tre av de stater som anges i 10 §.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-02-03

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Romanus

Lagrådsremiss med förslag till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område

1 Inledning

De nordiska länderna ingick år 1932 en konvention om erkännande och verkställighet av domar som i de fördragsslutande staterna har meddelats i tvistemål eller i brottmål såvitt avser skadestånd varom talan har förts i målet. I samband med godkännande av konventionen antogs lagen (1932:540) om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Vid nordiskt justitieministermöte i Bergen i mars 1965 diskuterades frågan om en revision av den nordiska verkställighetskonventionen. Enighet nåddes om att konventionens tillämpningsområde borde vidgas till att omfatta vissa exekutionstitlar som f.n. faller utanför regleringen. Med anledning härav inleddes år 1966 nordiska överläggningar om en revision av konventionen. Arbetet härmed anförtroddes för svensk del åt den år 1960 tillsatta utredningen rörande frågan om verkställighet av utländsk dom i tvistemål¹. Utredningen avlämnade år 1970 en promemoria (Ds Ju 1970:20) med förslag till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område jämte viss följdlagstiftning. Promemoriaförslaget bygger på att ämnet i första hand regleras genom ensartad nordisk lagstiftning. Denna föreslås kompletterad med en ramkonvention på

¹Numera justitierådet Lars Welamson.

området. De i promemorian upptagna lagförslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Svea hovrätt, hovrätten för Nedre Norrland, lagberedningen, kommerskollegium, exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON), länsstyrelserna i Stockholms, Malmö och Göteborgs och Bohus län, de sakkunniga rörande lagstiftning om skiljedom, föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare, föreningen Sveriges kronofogdar, Sveriges advokatsamfund, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges redareförening och Svenska bankföreningen.

Kommerskollegium har vid sitt remissutlåtande fogat yttranden från handelskamrarna i Göteborg och Skåne. EON har bifogat yttranden från kronofogdemyndigheterna i Stockholms, Nyköpings, Växjö, Hässleholms, Helsingborgs, Malmö, Göteborgs, Västerås och Haparanda kronofogdedistrikt.

Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund har avgett ett gemensamt yttrande (anges i det följande med "näringslivet").

Vid nordiska rådets tionde session i Helsingfors år 1962 framlades ett medlemsförslag om att rådet skulle rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för verkställighet av beslut som har meddelats av administrativ myndighet i annat nordiskt land. Som exempel på sådana beslut nämndes bl.a. beslut rörande faders eller moders rätt till umgänge med barn som stod under andre makens vårdnad. Förslaget resulterade i att nordiska rådet antog en rekommendation (nr 18/1962) i enlighet med förslaget. Med anledning av rekommendationen inleddes överläggningar mellan delegerade från Danmark, Finland, Norge och Sverige vid sammanträde i Stockholm den 26 och 27 april 1966¹. Överläggningarna gällde frågan om verkställighet av domstolsavgöranden och administrativa beslut rörande vårdnad om och rätt till umgänge med barn liksom vissa andra avgöranden som föranleder att någon som har hand om barn skall överlämna det till annan. Resultatet av arbetet redovisades år 1967 i ett betänkande i serien Nordiska utredningar (NU 1967:4) Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m.m. I betänkandet lades fram förslag till en nordisk konvention på området. Vidare redovisades bl.a. förslag till svensk lag om verkställighet med anledning av beslut, som i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelats rörande vårdnad om barn m.m. Det i betänkandet upptagna, svenska lagförslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Över betänkandet har efter remiss yttranden avgetts av justitiekanslern (JK), hovrätten för Nedre Norrland, socialstyrelsen, överståthållar-

¹Delegerade för Sverige var f.d. justitierådet Gösta Walin, numera justitieombudsmannen Ulf Lundvik och numera hovrättslagmannen Gösta Dyrssen.

ämbetet, länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus och Norrbottens län, EON, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare och Sveriges advokatsamfund.

Överståthållarämbetet har vid sitt remissvar fogat yttrande från barnavårdsnämnden i Stockholm, länsstyrelsen i Östergötlands län yttranden från barnavårdsnämnderna i Linköping och Norrköping, länsstyrelsen i Malmöhus län yttranden från barnavårdsnämnderna i Malmö, Helsingborg och Lund och länsstyrelsen i Norrbottens län yttranden från barnavårdsnämnderna i Kiruna och Gällivare.

Fortsatta nordiska överläggningar rörande erkännande och verkställighet av nordiska avgöranden på privaträttens område hölls i Köge och Köpenhamn år 1970 samt i Helsingfors och Oslo år 1971. Överläggningarna skedde mellan företrädare för justitiedepartementen i samtliga länder utom Island. Därefter avbröts arbetet i avvaktan på Danmarks och Norges eventuella anslutning till de europeiska gemenskapernas (EG:s) konvention den 27 september 1968 angående domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EG-konventionen). Frågan om en sådan anslutning har för norsk del numera skjutits på framtiden, medan den alltså är aktuell för Danmarks del. Vid ämbetsmannakommittémöte i Helsingfors i augusti 1974 kom man överens om att det nordiska arbetet skulle återupptas. Slutliga departementsöverläggningar hölls därefter i Helsingfors år 1975 och i Stockholm år 1976. Vid överläggningarna enades man om att 1932 års konvention skall ersättas med ensartad lagstiftning i de olika länderna och att i denna också skall regleras frågan om nordisk verkställighet av vårdnadsavgöranden. Som grundval för de ensartade lagarna har utarbetats en ny nordisk konvention som i huvudsak hänvisar till vad som kommer att gälla enligt de ensartade lagarna. Förslaget till konvention bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*. Den nya ordningen förutsätter att 1932 års lag upphävs och att vissa andra författningsändringar genomförs.

Island har förklarat att man där är inställd på att genomföra en motsvarande lagreglering och att ansluta sig till den nya nordiska ramkonventionen på området.

2 Gällande ordning beträffande utländska domars giltighet i Sverige

I svensk lag finns inga bestämmelser som generellt reglerar frågan om erkännande och verkställighet av utländsk dom i tvistemål. Däremot har beträffande vissa kategorier av domar meddelats särskilda lagbestämmelser i anslutning till bilaterala eller multilaterala överenskommelser som Sverige har tillträtt. Föreskrifter om erkännande av tvistemålsdomar i allmänhet från viss stat har meddelats endast beträffande de nordiska länderna och Schweiz.

Domar från övriga nordiska länder

I ett flertal olika författningar finns bestämmelser som reglerar verkan av domar som har meddelats i de övriga nordiska länderna. Beträffande *nordiska tvistemålsdomar i allmänhet* ges regler i lagen (1932:540) om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge. Lagen, som tillkom med anledning av 1932 års konvention i ämnet (SÖ 1933:6, prop. 1932:205, 1LU 1932:39, rskr 1932:205), trädde i kraft den 1 juli 1933. Genom konventionen upphävdes en mellan Sverige och Danmark år 1861 träffad överenskommelse om ömsesidig verkställighet av domar och utslag.

Av *art. 1* i 1932 års nordiska konvention framgår att lagakraftägande dom som i något av de nordiska länderna har getts i tvistemål eller i brottmål har meddelats angående skadestånd gäller i de övriga länderna. Enligt *art. 10* och *11* undantas emellertid avgöranden inom somliga rättsområden vilka i viss utsträckning har gjorts till föremål för särskild lagstiftning. Hit hör bl. a. vissa familjerättsliga och successionsrättsliga avgöranden. Vidare undantas avgöranden angående konkursfrågor, börd, fast egendom i främmande stat, skatt eller annan avgift till stat eller kommun eller annan fråga av offentligrättslig art och beslut av särskild domstol för arbetstvister.

Med dom förstås enligt *art. 1* andra stycket domstols beslut som innebär avgörande av huvudsaken. Därigenom utesluts beslut som under rättegång har meddelats i processuella frågor.

Enligt *art. 2* likställs vissa andra exekutionstitlar med lagakraftvunnen dom. De som anges i artikeln är utslag varigenom överexekutor i Finland eller Sverige efter lagsökning har ålagt någon betalningsskyldighet och för vilket tiden för besvär har gått till ända, förlikning som har ingåtts inför förlikningskommission eller domstol samt lagakraftägande beslut som i tvistemål, i domen eller under rättegången, har meddelats angående ersättning för rättegångskostnad eller gottgörelse till vittne eller sakkunnig.

Beträffande dom mot utebliven svarande finns bestämmelser i *art. 3*. Innebörden är att sådan dom erkänns bara i tre särskilt angivna fall. Det första är om svaranden vid målets anhängiggörande hade hemvist i domstolslandet. Därmed jämställs att delgivning har skett med ombud som svaranden har varit skyldig att ha i domstolslandet. Det andra är att domstolen som grund för sin behörighet har kunnat åberopa prorogationsavtal (dvs. överenskommelse om att tvist skall upptas av viss domstol). Det tredje fallet är när domen angår skadestånd för gärning som har begåtts i domstolslandet och svaranden under vistelse där personligen har fått del av stämningen.

Enligt *art. 4* skall beslut eller förlikning, som enligt *art. 1-3* gäller utanför den stat där beslutet gavs eller förlikningen ingicks, och som får verkställas i den staten, på begäran verkställas i annan fördragslutande stat. Ansökan om verkställighet skall enligt *art. 5* göras i Danmark och Island hos fogden,

i Finland och Sverige hos överexekutor och i Norge hos namsretten. I *art. 6-9* ges ytterligare föreskrifter om verkställigheten.

Enligt en särskild bestämmelse i *art. 10 fjärde stycket* innebär konventionen inte ändring i de föreskrifter som i andra konventioner är givna om giltighet eller verkställighet av dom eller annat beslut.

I *art. 12* görs förbehåll om rätt att vägra erkännande eller verkställighet av beslut eller förlikning, där detta uppenbarligen skulle vara oförenligt med landets rättsordning (ordre public).

Konventionen har transformerats till svensk rätt genom 1932 års lag i ämnet. För tillämpningen av lagen gäller kungörelsen (1933:421) angående skyldighet för länsstyrelse att utfärda bevis om laga kraft å vissa beslut m.m. Härutöver har utfärdats cirkuläret (1935:596) till länsstyrelserna. Enligt detta skall treskodom mot vilken inte har vädjats hållas för laga-kraftvunnen, även om återvinningsfristen inte har gått till ända (jfr 44 kap. 9 § och 49 kap. 1 § rättegångsbalken, RB).

Beträffande erkännande av *avgöranden i familjerättsliga ämnen* träffades år 1931 en särskild konvention mellan de nordiska länderna (SÖ 1931:19, ändrad genom SÖ 1954:2, 1969:11 och 1973:70). Motsvarande interna bestämmelser finns i förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap.

Enligt *art. 7* i 1931 års konvention upptas yrkande om hemskillnad eller äktenskapsskillnad mellan medborgare i fördragsslutande stat i den stat där båda makarna har hemvist eller där de senast har haft hemvist samtidigt och endera alltså är bosatt. Kan yrkandet inte i enlighet härmed upptas i någon av staterna, får talan väckas i den stat där endera maken är medborgare. Yrkande om äktenskapsskillnad efter hemskillnad får alltid väckas i stat där båda makarna är medborgare. I *art. 8* föreskrivs att i samband med yrkande om hemskillnad eller äktenskapsskillnad får samma eller annan myndighet pröva frågor om bl.a. bodelning, skadestånd, underhållsskyldighet och vårdnad om barn. Yrkande som senare väcks angående underhållsskyldighet eller vårdnad om barn upptas i den stat där den mot vilken talan riktas har hemvist, även om yrkandet avser ändring av beslut som har meddelats i annan stat. I praxis anses *art. 8* tillämplig också på frågor om umgängesrätt. Enligt *art. 22* skall lagakraftvunnen dom eller administrativ myndighets beslut, som i en av staterna har meddelats jämlikt bl.a. *art. 7* och *8*, gälla i övriga stater utan särskild stadfästelse och utan prövning av avgörandets riktighet eller av dess förutsättningar med hänsyn till hemvist eller medborgarskap i den ena eller andra av de fördragsslutande staterna. Bestämmelsen i *art. 22* om att vissa domar och beslut skall gälla även i övriga stater innebär inte i och för sig att avgörandena också är verkställbara där. I vilken utsträckning dom som är giltig enligt *art. 22* är verkställbar följer av 1932 års nordiska verkställighetskonvention. Denna konvention (*art. 10*) gäller dock endast domar och inte administrativa beslut.

Angående indrivning av underhållsbidrag finns en nordisk konvention av år 1962 (SÖ 1963:14). I anslutning till denna konvention har utfärdats lagen (1962:512) om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge. Konventionen gäller underhållsbidrag till make, förutvarande make, barn i äktenskap, styvbarn, barn utom äktenskap eller moder till sådant barn. Den gäller oavsett om bidraget har bestämts genom dom, administrativ myndighets beslut eller skriftlig förbindelse. Förfarandet vid indrivning är förenklat i jämförelse med vad som gäller enligt 1932 års konvention. Vistas sökanden i Sverige, kan framställning om indrivning göras direkt hos utmättningsman. I annat fall kan framställning göras hos myndighet i vistelselandet, varifrån framställningen vidarebefordras till vederbörande myndighet i verkställighetslandet.

Även på *successionsrättens* område gäller särskilda föreskrifter beträffande domar från de nordiska länderna. Med anledning av en konvention av år 1934 om arv, testamente och boutredning (SÖ 1935:17, ändrad SÖ 1975:56) utfärdades samma år lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge. Enligt 10 § i lagen skall bestämmelserna i 1932 års nordiska verkställighetslag tillämpas på dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld, såvida den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat.

År 1933 ingick de nordiska länderna en konvention om *konkurs* (SÖ 1934:8). Konventionen har föranlett flera lagar som tillerkänner danska, finska, isländska och norska avgöranden i konkursrättsliga frågor giltighet här i landet. Bestämmelser om erkännande och verkställighet finns i lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar. Lagen hänvisar beträffande erkännande och verkställighet till 1932 års nordiska verkställighetslag.

Det kan vidare nämnas att vissa norska domar skall erkännas här enligt art. 30 i 1929 års svensk-norska vattenrättskonvention. Konventionen har transformerats till svensk rätt genom lagen (1929:404) om giltighet här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929.

Domar från andra länder

Det finns ett flertal lagar som reglerar verkan av utländska avgöranden i särskilda ämnen. Dessa lagar grundar sig vanligen på multilaterala konventioner, som har ingåtts med även icke-nordiska stater (jfr vidare SOU 1968:40 s. 18).

I detta sammanhang skall också beröras EG-konventionen på området samt Haagkonventionen den 1 februari 1971 rörande erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område. Mellan de sex ursprungsstaterna i EG slöts den 27 september 1968 en konvention angående domstols behörighet och om verkställighet av domar på privat-

rättens område. EG-konventionen trädde i kraft den 1 januari 1973. Danmark, som numera är medlem av EG, avser att ansluta sig till konventionen. Förhandlingar om Danmarks anslutning pågår f.n. och väntas bli slutförda under år 1977.

1971 års Haagkonvention, som ännu inte har ratificerats av någon stat, kan sägas utgöra ett mellanting mellan en multilateral konvention av klassisk typ och en modellkonvention. Stat som ratificerar konventionen åtar sig inte någon direkt skyldighet att erkänna domar från annan stat. För att sådan skyldighet skall uppkomma krävs att den ratificerande staten sluter ett kompletterande avtal med annan stat som också har ratificerat konventionen. Denna förpliktar alltså inte ratificerande stater att erkänna och verkställa varandras domar utan ålägger dem att inte med annan konventionsstat sluta avtal på området som är oförenligt med konventionens regelsystem. Undantag kan dock komma i fråga dels på ett antal särskilt angivna punkter, dels beträffande regelsystemet som helhet. Förutsättningen för att regelsystemet som helhet skall få åsidosättas är att vederbörande stater bedömer detta som nödvändigt med hänsyn till sina ekonomiska förbindelser eller speciella förhållanden i sina rättssystem (art. 25). Denna bestämmelse har tillkommit med tanke särskilt på varandra särskilt närstående stater, t.ex. EG-staterna och de nordiska staterna. Enligt konventionen gäller vidare att redan ingångna internationella överenskommelser på området inte berörs av konventionen (art. 24 första stycket och art. 26).

Till Haagkonventionen hör ett särskilt tilläggsprotokoll som är daterat samma dag som konventionen. Tilläggsprotokollet har sin bakgrund i det förhållandet att det enligt Haagkonventionen är medgivet för fördragslutande stater att i kompletterande bilateralt avtal, bland de grunder för domstols behörighet som skall accepteras i vad avser erkännande och verkställighet, inbegripa också vilka som helst andra behörighetsgrunder än de som anges i konventionen. Denna frihet kan brukas på ett sätt som skadar en tredje stats intressen. Två stater kan nämligen enas om att ömsesidigt erkänna domar även gentemot en svarande med hemvist i en tredje stat i fall då domstolens behörighet grundas på en forumregel som kan anses otillbörlig (exorbitant), t.ex. en regel enligt vilken karendens medborgarskap eller hemvist i domstolsstaten är kompetensgrundande. Tilläggsprotokollet syftar till att ge ett visst skydd häremot. Stat som ratificerar protokollet förbinder sig därigenom i princip att inte erkänna och verkställa domar, vilka har meddelats i någon stat på basis av enbart en eller flera i protokollet angivna behörighetsgrunder, under förutsättning att svaranden har hemvist i stat med vilken den först nämnda staten har ingått ett kompletterande bilateralt avtal enligt Haagkonventionen. Protokollet är fakultativt. Stat som ansluter sig till konventionen är således inte förpliktad att också ratificera protokollet. En svensk översättning av detta bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

3 Huvuddragen av gällande regler beträffande vissa nya exekutionstitlar

Under de nordiska överläggningarna har övervägts att vidga tillämpningsområdet för den internordiska regleringen på området till att omfatta vissa nya exekutionstitlar. Övervägandena har avsett finsk betalningsorder (liksom svenskt s.k. slutbevis i mål om betalningsföreläggande), norsk åklagarmyndighets föreläggande av ersättningsskyldighet, danskt "udenretligt forlig", danska gälds brev, pantbrev, växlar och checkar, norskt "eksigibelt gjeldsbrev" och utmätningsmans eller överexekutors beslut rörande avräkning enligt den finska lagen om avbetalningsköp. I fråga om betalningsorder, slutbevis och föreläggande av ersättningsskyldighet har man övervägt om de kan tillerkännas både rättskraft och verkställbarhet. Beträffande övriga nu nämnda exekutionstitlar har övervägandena avsett enbart frågan om internordisk verkställbarhet kan komma i fråga. Vid sidan härav har övervägts att införa regler om internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.

Bestämmelserna om finsk *betalningsorder*, vilka återfinns i lagen den 16 juli 1954 om betalningsorder (319/54), överensstämmer i sina huvuddrag med de svenska reglerna om betalningsföreläggande. Betalning av visst belopp i pengar får åläggas gäldenär genom betalningsorder. Det ankommer på häradshövding eller rådhusrätts ordförande att utfärda betalningsorder. Avser fordringen skadestånd, får betalningsorder utfärdas endast när fordringen grundar sig på avtal mellan parterna såväl om skadeståndsskyldigheten som om ersättningens belopp. Förfarandet inleds genom ansökan som kan ske skriftligen eller muntligen. Därefter utfärdas meddelande till gäldenären. I meddelandet uppmanas gäldenären att inom viss tid anmäla till rättens kansli om han motsätter sig fordran, helt eller delvis. Meddelandet delges genom borgenärens försorg. Om gäldenären inte bestrider ansökningen, utfärdas betalningsorder. Bestrider han en del av fordringen, utfärdas betalningsorder beträffande den obestridda delen. Betalningsorder verkställs på samma sätt som lagakraftvunnen dom, men gäldenären kan söka återvinning. Fristen för återvinning är 60 dagar räknat från den dag utmätning har skett eller, om gäldenären har erlagt betalning med förbehåll om rätt att väcka återvinningstalan, från betalningsdagen. Vid de nordiska överläggningarna har man från finsk sida förklarat att man överväger en lagändring som innebär att återvinningsfristen också skall kunna räknas från tidpunkten för delgivning av betalningsordern.

Det norska "*foreleggsinstituttet*", som i svensk rätt närmast motsvarar strafföreläggande, regleras i 287-290 §§ och 381 § straffeprosessloven. Föreläggandet utfärdas av åklagarmyndighet. Genom föreläggandet kan den som har begått brott föreläggas bötesstraff. Har skada vållats genom den straffbara handlingen, kan föreläggandet avse också skadestånd till målsäganden. Godkänt föreläggande kan verkställas och utgör hinder för

rättegång. Fullföljd mot godkänt föreläggande kan ske inom 14 dagar till Høyesterett. Som grund för fullföljden kan åberopas att rättegångsfel förekommit, att gärningen inte är straffbar eller att godkännandet är ogiltigt som viljeförklaring. Föreläggandet anses lagakraftvunnet senast när 14 dagar har förflutit utan att talan har förts dessförinnan.

De danska *udenretlige forlig* regleras i § 478, stk 1, nr. 4, retsplejeloven där det föreskrivs att "tvangsfuldbyrdelse" kan ske på grundval av "udenretlige skriftlige forlig om forfalden gaeld, når det udtrykkeligt er bestemt i forliget, at det kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse". Ett udenretligt forlig skall alltså vara skriftligt och angå en penningfordran. Det skall vara fråga om gäld som är förfallen redan när forliget ingås. Handlingen skall uttryckligen ange att exekution kan ske om gäldenären inte uppfyller sina åtaganden. Udenretligt forlig tillkommer som regel under medverkan av advokat. Forliget har frånsatt verkställbarheten samma verkan som ett vanligt avtal och saknar alltså rättskraft. Vid verkställighetsförfarandet kan gäldenären invända att avtalet är ogiltigt eller grundat på felaktiga förutsättningar. I fråga om bevisningen råder emellertid en presumtion för avtalets giltighet. Gäldenärens invändningar måste alltså vara i viss grad sannolika. Om yrkandet om verkställighet inte vinner bifall, hänvisas borgenären att föra talan vid domstol. Kostnad som gäldenären i forliget har åtagit sig att betala får dock jämkas. Exekutionstiteln har stor praktisk betydelse internt och utgör grundval för ungefär hälften av alla exekutionsärenden i Danmark.

Med danska gäldsbrief, pantbrief, væxlar och checkar avses de exekutionstitlar som anges i § 478, stk 1, nr. 5 — 7, retsplejeloven. Med gäldsbrief avses annat gäldsbrief än udenretligt forlig. Det krävs att gäldsbriefen uttryckligen anger att direkt verkställighet får ske på grund av handlingen. Beträffande pantbrief, væxlar och checkar ställs vissa särskilda villkor upp för verkställighet.

Enligt bestämmelserna om norska *eksigible gjeldsbrev* (se 3 § punkt 6 och 13 § lov den 13 augusti 1915 nr. 7 om tvangsfuldbyrdelse) kan verkställighet under vissa förutsättningar ske på grund av skuldebrev som lyder på viss penningssumma. En förutsättning är att skuldebrevet innehåller medgivande av utställaren att skulden får drivas in utan dom och att underskriften är bestyrkt, antingen av två vittnen eller i enlighet med av Kongen den 26 oktober 1973 utfärdade föreskrifter om bekräftelse av underskrift på eksigible gjeldsbrev. Dessa innebär bl.a. att gjeldsbrev i stället kan bevitnas på visst kvalificerat sätt, t.ex. av notarius publicus eller advokat. Vidare måste i regel krav i viss ordning ha skett minst 14 dagar tidigare.

till bank eller annan inrättning för lån anses som skuldebrev utställt till bank. Med växleobligasjon avses inte en vanlig växel utan ett särskilt slags skuldebrev.

Den finska lagen om *avbetalningsköp* av den 18 februari 1966 (91/66) innehåller i princip samma regler om avräkning mellan säljare och köpare

som de övriga nordiska ländernas lagar. Om kontrahenterna inte kan enas om avräkning sedan godset har återtagits skall sålunda uppgörelse upprättas av utmätningsmannen på den ort där köparen bor eller godset finns. I ett avseende innehåller dock den finska lagen bestämmelser som inte har motsvarighet i övrig nordisk lagstiftning. Visar uppgörelsen att säljaren har en fordran hos köparen eller vice versa, kan denna fordran utmätas med stöd av det överförrättningen upprättade protokollet, om inte förrättningen har överklagats. Utmätningens beslut kan överklagas hos överexekutor. Besvärstiden är 20 dagar. Mot överexekutors beslut får talan inte föras. Om besvär har anförts hos överexekutor, utgör dennes beslut exekutionsurkund. Oberoende av om talan har förts mot utmätningsmannens beslut får återvinning sökas vid allmän underrätt inom sex månader från förrättningen eller, om talan har fullföljts, från dagen för överexekutors beslut. Återvinningstalan utgör inte hinder för verkställighet, om inte domstolen förordnar annat.

Som har nämnts tidigare har nordiska överläggningar förts också i fråga om verkställighet med anledning av *beslut rörande vårdnad om barn m.m.* Beträffande sådan verkställighet gäller i huvudsak följande i de olika nordiska länderna.

Sedan den 1 januari 1968 gäller i Sverige beträffande överflyttning av barn 21 kap. föräldrabalken (omtryckt 1976:612) och kungörelsen (1967:715) med vissa föreskrifter om tillämpningen av 21 kap. föräldrabalken. Verkställighet av vad allmän domstol i dom eller beslut har bestämt om vårdnad eller umgängesrätt eller om överlämnande av barn söks hos länsrätten. Ansökan görs hos länsrätten i det län där den som har hand om barnet är bosatt. Skulle barnet tillfälligt finnas i annat län är även länsrätten i det länet behörig. Överflyttning av barn kan ske också när dom eller beslut av allmän domstol saknas. Vårdnadshavare kan sålunda påkalla länsrättens åtgärd för att få barnet överflyttat till sig. På samma sätt har den ena av två föräldrar som gemensamt har vårdnaden om sitt barn möjlighet att påkalla åtgärd av länsrätten för barnets överlämnande, om den andre har fört bort barnet egenmäktigt eller håller kvar barnet utan beaktansvärt skäl. I samtliga nu berörda fall skall länsrätten verka för att överflyttningen av barnet sker genom parternas frivilliga medverkan och under ledning av befattningshavare inom barnavården. När överflyttning inte kan ske på frivillighetens väg får som regel tvångsmedel tillgripas, nämligen vite och i sista hand hämtning. Har domen eller beslutet inte vunnit laga kraft och är inte särskilt medgivet att verkställighet ändå får ske, får länsrätten dock inte vidta sådan åtgärd. Verkställighet får inte ske mot barnets vilja om det har fyllt femton år eller har uppnått motsvarande mognadsgrad. När länsrätten finner uppenbart att väsentligt ändrade förhållanden har inträtt sedan dom eller beslut meddelades i vårdnadsfrågan, kan länsrätten vägra att förordna om verkställighet innan fråga om ändring beträffande vårdnaden eller umgängesrätt på nytt har prövats av domstol. Länsrätten får också i annat

fall vägra verkställighet om det finns en inte obetydlig risk för skada på barnets kroppsliga eller själsliga hälsa. Länsrätten kan förordna att dess beslut skall lända till omedelbar efter rättelse. Besvär över länsrätts beslut prövas av kammarrätt.

Den *danska* retsplejeloven upptager i § 536 bestämmelser om sådan verkställighet som innefattar överlämnande av barn. I paragrafen föreskrivs, att när någon har förpliktats att utlämna ett barn, fogeden skall bringa domen till verkställighet genom vitesföreläggande eller genom att frånta vederbörande barnet, vid behov med våld, och överlämna barnet till den som enligt domen skall ha det om händer. Verkställighet beviljas inte om den kan medföra allvarlig skada för barnet.

Enligt den *finska* lagen den 4 juli 1975 om verkställighet av dom rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn (523/75) ankommer det på överexekutor att förordna om i lagen avsedd verkställighet och sättet därför. För ändamålet kan överexekutor tillgripa vite eller, såvida det är fråga om vårdnad om barn eller överlämnande av barn till dess vårdnadshavare, förordna att utmätningsman skall hämta barnet. Håkte kan således inte tillgripas. Vid verkställighet av dom angående rätt till umgänge med barn kan överexekutor inte förordna att barnet skall hämtas. I sist nämnda fall kan överexekutor endast tillgripa vite. Verkställighet får inte genomföras mot barnets vilja, om barnet har fyllt femton år eller eljest är så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja. I fall då dom inte föreligger kan vårdnadshavaren begära handräckning av överexekutor för att få barnet överlämnat från den som har hand om det.

I *Norge* finns i lov 21 desember 1956 nr. 9 om born i ekteskap regler om verkställighet av lagakraftvunnen dom och fylkesmans eller departements beslut rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn i äktenskap. Dom eller beslut om vem som skall ha vårdnaden kan efter namsrettens bestämmande verkställas antingen direkt av namsmannen eller vårdnadshavaren själv (vilken vid behov kan påkalla bistånd av namsmannen) eller också genom tvangsbot. Dom eller beslut rörande umgängesrätt kan däremot inte verkställas annat än genom tvangsbot. Rätten att ha barn utom äktenskap hos sig — vilken rätt tillkommer modern om inte barnevernsnemnd bestämt annorlunda — kan efter namsrettens bestämmande genomföras antingen direkt av namsmannen eller sökanden själv (vilken kan påkalla bistånd av namsmannen) eller också genom tvangsbot. Beslut om umgängesrätt, vilket i hithörande fall meddelas av barnevernsnemnd, kan verkställas genom tvangsbot. Regler i nu berörda hänseenden finns i lov 21 desember 1956 nr. 10 om born utanom ekteskap.

4 Promemorian

4.1 Allmänna synpunkter

Utredningen erinrar till en början om att antalet fall då verkställighet av nordisk exekutionstitel har sökts på grundval av 1932 års nordiska verkställighetskonvention har varit tämligen blygsamt. Visst statistiskt material angående tillämpningen av konventionen under tiden 1961-1966 har redovisats i SOU 1968:40 (s. 39). Materialet visar att verkställighet under den angivna perioden har sökts i Sverige i 116 fall. Den praktiska betydelsen av regleringen torde enligt utredningens uppfattning vara väsentligt större. Redan vetenskapen om verkställighetsmöjligheten kan antas föranleda inte bara att tappande part ställer sig domen till efterrättelse utan också att gäldenären betalar utan att borgenären ens behöver utverka någon exekutionstitel.

Även om betydelsen av nuvarande konvention sålunda inte bör underskattas har det i de olika länderna ansetts som en brist att vissa exekutionstitlar som har stor betydelse internt inte omfattas av regleringen, påpekar utredningen. Det har också framhållits att konventionen i skilda hänseenden framstår som föråldrad och även av det skälet är i behov av en allmän översyn. En sådan översyn har skett vid nordiska departementsöverläggningar under åren 1966-1970. Vid dessa överläggningar har enighet rått om att 1932 års konvention bör ersättas med en ny konvention som endast hänvisar till särskilda, sakligt sett likartade lagar i de olika länderna. Anledningen till att en ny konvention har utarbetats är att frånvaron av en formell konvention har ansetts kunna leda till svårigheter när det gäller relationerna till konventioner som innehåller bestämmelse enligt vilken redan existerande konventioner skall respekteras.

Utredningen framhåller att lagförslagen i sakligt hänseende i huvudsak innebär en viss utvidgning av regleringens tillämpningsområde och en modernisering av regelsystemet. Vid de nordiska överläggningarna har enighet nåtts i flertalet frågor. I några avseenden har emellertid skiljaktiga meningar rått och lagförslagen innehåller därför på några punkter sakliga olikheter. Det synes utredningen dock inte sannolikt att dessa olikheter skall få någon större praktisk betydelse.

Vid överläggningarna har särskild uppmärksamhet ägnats åt regelsystemet i 1971 års Haagkonvention rörande erkännande och verkställighet av utländska avgöranden på privaträttens område. Utredningen har ansett det lämpligt att på en del punkter välja lösningar som har förebilder i detta system.

4.2 Nya exekutionstitlar

Vid de nordiska överläggningarna har enighet uppnåtts om att finsk *betalningsorder*, norsk *åklagarmyndighets föreläggande av ersättnings-skyldighet* och svenskt *slutbevis* i mål om betalningsföreläggande bör kunna tilläggas i princip samma verkan som en dom. I fråga om slutbevis förutsätts att viss ändring görs i lagsökningslagen (se vidare avsnitt 10.2)

Beträffande övriga exekutionstitlar har övervägandena gällt huruvida de bör kunna tillerkännas internordisk verkställighet. Enighet har rått om att danskt *udenretligt forlig* bör kunna omfattas av den nya regleringen. Såvitt gäller norskt *exigibelt gäldsbevis* har utredningen inte ansett sig kunna förorda att gäldsbevis tas med i regleringen. Från dansk och finsk sida har man däremot ställt sig positiv till att ta med även gäldsbevis. Även beträffande finskt *protokoll över avräkning enligt lagen om avbetalningsköp* har meningarna varit delade. Enligt de danska och norska förslagen tas sådant protokoll med i regleringen, medan det svenska förslaget intar motsatt ståndpunkt.

Beträffande danskt *udenretligt forlig* och norskt *exigibelt gäldsbevis* har utredningen gjort i huvudsak följande överväganden. Karakteristiskt för båda dessa skuldförbindelser är att gäldenären vid deras tillkomst medger att de får verkställas utan föregående domstolsförfarande. Eventuella tvister kommer alltså i regel att slitas av verkställighetsmyndigheten. I Sverige är emellertid möjligheterna att under verkställighetsförfarandet — vare sig detta äger rum inför överexekutor eller utmätningsman — pröva invändningar betydligt mer begränsade än i Danmark och Norge. Sålunda får andra bevis än skriftliga inte åberopas. Den svenska exekutionsprocessen är enligt utredningens mening f. n. inte så uppbyggd att den passar för en prövning av det slag de ifrågavarande exekutionstitlarna förutsätter. Enligt utredningen kan härutöver principiella betänkligheter resas mot att gäldenär på förhand försätter sig i ett faktiskt underläge vid eventuella framtida tvister angående gäldsförhållandet. Att medge verkställighet här i landet av de nämnda exekutionstitlarna ger alltså anledning till vissa betänkligheter, i vart fall om inte särskilda regler till skydd för gäldenären uppställs. Förhållandena synes emellertid utredningen gestalta sig något olika i fråga om å ena sidan de danska forligen och å andra sidan gäldsbevisen.

Utredningen framhåller att danskt *udenretligt forlig* avser gäld som är förfallen redan vid handlingens tillkomst. Gäldenären torde därför som regel inte stå främmande för att verkställighet kan komma att ske på grund av forliget. Risken torde därför också vara förhållandevis mindre att gäldenären på grund av trångmål accepterar ett dubiöst avtal. Någon påtaglig anledning att befara missbruk av forligsinstitutet på det sättet att postdaterade forlig utfärdas i samband med den ursprungliga lånetransaktionen torde enligt utredningen inte föreligga. Framför allt måste emellertid

beaktas den stora praktiska betydelsen dessa exekutionstitlar har i Danmark och att de i praktiken har ersatt de förlikningar inför förlikningskommission som redan har tagits upp i 1932 års konvention. Utredningen anmärker vidare att de danska förlikningskommissionerna avskaffades år 1952 och att de nuvarande bestämmelserna om udenretligt forlig infördes vid samma tidpunkt. För internordisk verkställighet av danskt udenretligt forlig har det emellertid ansetts nödvändigt att föreskriva särskilda villkor. Som grundläggande förutsättningar har uppställts att forliget har träffats i Danmark och att gäldenären därvid hade hemvist där. Vidare har det funnits påkallat att införa vissa särbestämmelser beträffande verkställighetsproceduren. Utredningen framhåller sammanfattningsvis att den särskilda ordning som har tillskapats för forligen företer betydande likheter med den svenska proceduren i mål om betalningsföreläggande.

I fråga om de norska exigibla gäldsbreven väger enligt utredningens uppfattning de förut angivna betänkligheterna tyngre. Den omständigheten att skuldebrevet måste innehålla ett särskilt medgivande angående omedelbar verkställighet anser utredningen inte vara av större värde från rättssäkerhetssynpunkt. Eftersom medgivandet lämnas innan skulden är förfallen, befarar utredningen att gäldenären inte ägnar innebörden av medgivandet nödig eftertanke eller att han inte ens observerar att skuldebrevet innehåller ett medgivande. Utredningen erinrar också om att lagberedningen i sitt betänkande Utsökningsrätt II har övervägt men inte har funnit lämpligt att införa en motsvarande ordning internt (SOU 1963:28 s. 36). Beredningen har visserligen ansett verkställighet av norska gäldsbrev kunna medges på villkor att gäldenären får söka återvinning vid svensk domstol, åtminstone om han har domicil här (jfr SOU 1963:28 s. 64). Vid de nordiska överläggningarna har emellertid denna utväg inte ansetts framkomlig (se även under avsnitt 4.3).

Inte heller när det gäller finskt protokoll över utmätningsmans avräkning vid avbetalningsköp eller motsvarande beslut av överexekutor har utredningen ansett sig kunna förorda internordisk verkställighet. Från danskt och norskt håll har man däremot ansett att dessa exekutionstitlar kan tas med under förutsättning att gäldenären när godset återtas har hemvist i Finland. Det är enligt utredningens mening diskutabelt att införa en möjlighet till direkt verkställighet inom detta område så länge motsvarande möjlighet saknas när det gäller avräkningar som har gjorts här i landet.

4.3 Verkställighet av icke lagakraftvunna avgöranden

Enligt 1932 års konvention förutsätts som huvudregel för att utländsk dom skall gälla att domen har vunnit laga kraft. Från dansk sida har fråga väckts om utvidgning av möjligheterna till erkännande och verkställighet till

betalningsdomar som inte har vunnit laga kraft. Man har därvid särskilt framhållit att danska domar i regel kan verkställas internt redan när en frist om 14 dagar har förflutit från det domen meddelades. En dansk dom vinner emellertid inte laga kraft förrän ytterligare tid har förflutit. Fullföljdstiden för dansk underrättsdom är i regel fyra veckor och för landsrettsdom åtta veckor. Utredningen påpekar att enighet inte har kunnat nås i fråga om förslaget att uppge kravet på laga kraft beträffande betalningsdomar. Från dansk och norsk sida har man stannat för att medge verkställighet i viss utsträckning av icke lagakraftvunnen betalningsdom från resp. land. Någon motsvarighet härtill har inte föreslagits för svensk och finsk del.

Till grund för den svenska ståndpunkten har enligt utredningen legat i huvudsak följande överväganden. I förarbetena till 1932 års konvention avvisades tanken på internordisk verkställighet före klagotidens utgång med hänvisning till de svårigheter som skulle vara förknippade med återgång av en i utlandet verkställd exekution (jfr SOU 1931:9 s. 29). Man synes härvid i första hand ha tänkt på det fallet att den tappande parten först måste utverka inhibition i sitt hemland och därefter översända beslutet härom till den utländska verkställighetsmyndigheten. Enligt utredningens mening kan man inte heller i dag bortse från dessa svårigheter. Liknande svårigheter kan givetvis uppkomma i det fall att verkställigheten sker i den tappande partens hemland. Han får då först vända sig till den utländska domstolen för att utverka inhibition och därefter till verkställighetsmyndigheten i hemlandet.

Mot kravet på laga kraft kan enligt utredningen i och för sig invändas att det försvårar för borgenären att agera snabbt vid fara i dröjsmål. Enligt utredningens mening är emellertid detta knappast något praktiskt problem. Även om man får räkna med möjligheten av enstaka undantag, måste nämligen det normala antas vara att borgenären utverkar sin exekutionstitel i det land där han räknar med att verkställighet kan ske. Det bör därför endast sällan kunna bli aktuellt att en borgenär redan kort tid efter det att avgörandet har meddelats söker verkställighet i annat land. Utredningen betonar särskilt att borgenären i sådana fall praktiskt taget alltid skulle kunna utan större svårighet utverka kvarstad vid fara i dröjsmål. Beviljad kvarstad ger visserligen inte — som utmätning — förmånsrätt i senare inträffad konkurs. Detta torde enligt utredningen knappast ha någon nämnvärd praktisk betydelse i detta sammanhang och bör i vart fall inte tillmätas avgörande vikt.

Beträffande slutbevis i mål om betalningsföreläggande har vid de nordiska överläggningarna övervägts möjligheten att — i enlighet med vad lagberedningen har förordat i SOU 1963:28 (s. 64) — tillåta verkställighet trots att exekutionstiteln inte har vunnit laga kraft och därvid ge gäldenären det skyddet att han får söka återvinning i verkställighetslandet, åtminstone om han har domicil där. Denna lösning har emellertid inte ansetts acceptabel. Framför allt har invänts att borgenären därigenom kan tvingas att

processa i ett land dit tvisten inte har den anknytning som rimligen bör fordras.

Med hänsyn främst till det anförda har utredningen stannat för att kravet på laga kraft bör upprätthållas generellt. Utredningen anmärker att samma ståndpunkt har intagits i den svensk-schweiziska konventionen och såsom primär regel i 1971 års Haagkonvention.

Utredningen erinrar i detta sammanhang om att kravet på laga kraft i viss mån har luckrats upp redan såvitt avser tredskodom och lagsökningsutslag. Vid tillkomsten av 1932 års konvention kunde gäldenären enligt både svensk och finsk rätt antingen vädja resp. anföra besvär eller föra talan om återvinning mot dessa exekutionstitlar. Återvinning förekom därför ytterst sällan i praktiken. Med anledning därav kom man under förarbetena till konventionen överens om att kravet på laga kraft skulle anses uppfyllt när tiden för vad resp. besvär hade gått till ända (jfr SOU 1931:9 s. 29 och prop. 1932:205 s. 25 och 30). För svensk rätts del föll gäldenärens möjlighet till vad resp. besvär bort redan år 1948 och återvinning blev det enda rättsmedlet. I Finland har föreslagits motsvarande beträffande tredskodom (ändringen har trätt i kraft den 1 juli 1972). Mot denna bakgrund har vid de nordiska överläggningarna enighet nåtts om att kravet på laga kraft bör upprätthållas såvitt gäller både svenska och finska tredskodomar och svenska lagsökningsutslag. När det gäller dessa exekutionstitlar måste sålunda återvinningsfristen ha löpt ut innan verkställighet kan komma i fråga. Finskt lagsökningsutslag skall däremot liksom enligt 1932 års konvention anses för lagakraftvunnet redan när tiden för besvär har löpt ut. Utredningen har alltså inte funnit påkallat att här hävda en formell reciprocitetsprincip.

4.4 Forumregleringen m.m.

Utredningen anför att en väsentlig funktion för varje reglering av frågan om erkännande och verkställighet av utländska tvistemålsdomar är att såvitt möjligt se till att internationella tvister prövas i det land till vilket tvisterna har en naturlig anknytning. Flertalet existerande konventioner i ämnet innehåller därför utförliga bestämmelser angående vilka grunder för den utländska domstolens behörighet som skall godtas när fråga uppkommer om erkännande och verkställighet. Den vanligaste metoden att reglera behörighetsfrågan är att det görs en katalog över de grunder för domstolens behörighet som skall godtas. Denna metod har använts i 1971 års Haagkonvention och i en mängd bilaterala överenskommelser. I 1932 års nordiska konvention har man emellertid utgått från att forumreglerna i de nordiska ländernas interna rätt i princip godtas. En anledning härtill har varit den vittgående materiella rättsgemenskap och det ömsesidiga för-

troende för rättsskipningen som råder mellan de nordiska länderna (jfr SOU 1931:9 s. 30). Ett ytterligare skäl att man har valt denna lösning torde vara att de nordiska processlagarna innehåller i huvudsak överensstämmande forumregler.

I fråga om dom mot utebliven svarande görs enligt gällande konvention undantag från huvudregeln att den utländska domstolens behörighet saknar betydelse. I sådant fall gäller domen enligt art. 3 bara om domstolen har haft vissa särskilt angivna grunder för sin behörighet. Mot denna ordning har invänts bl.a. att den ger alltför begränsade möjligheter till erkännande av dom mot utebliven svarande. Det har också framhållits att regelsystemet möjliggör för svaranden att genom utevaro förhindra att kåranden får en internationellt gångbar dom i fall där talan har väckts vid ett forum till vilket tvisten har en naturlig anknytning.

Vid de nordiska överläggningarna har enighet rått om att den nuvarande huvudregeln i princip bör bibehållas men sträckas ut att gälla också beträffande domar mot utebliven svarande. Vissa jämkningar har emellertid ansetts motiverade främst med tanke på sådana domar. Det har sålunda framhållits att vissa behörighetsgrunder inte bör accepteras när fråga är om erkännande och verkställighet utom landet. De problem som sådana forumregler aktualiserar ägnades stor uppmärksamhet vid utarbetandet av 1971 års Haagkonvention. I tilläggsprotokollet till konventionen infördes särskilda bestämmelser som syftar till att från internationellt erkännande utesluta domar som meddelats med stöd av sådana regler (se bilaga 4). Vid överläggningarna har man enats om att de forumregler i de nordiska ländernas processlagar som omfattas av tilläggsprotokollet inte bör godtas i den nya regleringen. Till denna kategori hör bestämmelserna om förmögenhetsforum som finns i alla lagarna (jfr 10 kap. 3 § första stycket RB) och vissa bestämmelser om ett särskilt delgivningsforum som finns i dansk och finsk rätt.

Utredningen understryker särskilt att undantagandet av vissa behörighetsgrunder i fråga om erkännande av utländsk dom i och för sig inte alls behöver strida mot att de alltjämt accepteras beträffande domstols behörighet att ta upp en tvist. Typiska exempel på forumregler som åtminstone f.n. svårligen kan avskaffas men som inte rimligtvis bör godtas i vad avser erkännande av utländsk dom är just regler om förmögenhetsforum och forum arresti (jfr SOU 1968:40 s. 79).

Med den nya regleringen av forumfrågan har det enligt utredningen ansetts motiverat att ge en särskild regel till skydd för utebliven svarande. Till grund för denna regel ligger följande överväganden. En grundläggande förutsättning för att en utländsk dom skall kunna erkännas är att svaranden har fått kändedom om processen i tillräckligt god tid för att kunna förbereda och utföra ett svaromål i saken. I bilaterala överenskommelser om erkännande och verkställighet av domar brukar ofta tas in bestämmelser som beträffande tredskodomar ger möjlighet att kontrollera att denna

förutsättning föreligger. Även 1971 års Haagkonvention innehåller en sådan bestämmelse (art. 6). Det föreskrivs där att avgörande mot utebliven svarande skall erkännas och verkställas endast om stämning har delgivits honom enligt lagen i den stat där avgörandet har meddelats och han med hänsyn till omständigheterna har haft tillräcklig tid att svara i saken. I 1932 års konvention finns ingen motsvarande bestämmelse. Detta torde få ses mot bakgrund av den särreglering beträffande tredsdomar som gäller enligt denna konvention. Med denna reglering torde man kunna räkna med att för delgivning av stämning i regel har anlitats ett sätt som garanterar att svaranden personligen har fått kännedom om talans väckande. Med den nya regleringen däremot som i princip likställer tredsdomar med vanliga domar torde enligt utredningens mening risken öka något för att delgivning har skett genom kungörelse eller på annat sätt som inte ger garanti för att svaranden har fått kännedom om processen.

Vid de nordiska överläggningarna har man mot denna bakgrund enats om en regel som från erkännande och verkställighet utesluter tredsdomar och därmed jämförliga avgöranden, om den processinledande handlingen har delgivits endast genom kungörelse. Man har också övervägt att införa ett motsvarande skydd mot surrogatdelgivning. Det har emellertid ansetts tveksamt om detta är behövligt i förevarande sammanhang. Vidare har de danska delegerade framhållit att surrogatdelgivning av stämning sker i betydande utsträckning i Danmark. En regel som undantar domar som har tillkommit efter sådan delgivning skulle därför få mycket stor betydelse i fråga om danska domar. Mot denna bakgrund har man vid de nordiska överläggningarna enats om att inte förorda en sådan bestämmelse. Vid utformningen av skyddsregeln har man enligt utredningen utgått från att domstolarna i de nordiska länderna ger svarande som har delgivits personligen tillräcklig tid för att han skall kunna ta till vara sin rätt. Från denna utgångspunkt har man ansett det önskvärt att inte komplicera förfarandet på verkställighetsstadiet genom att föreskriva en kontroll i detta avseende. Man har därför begränsat regeln till fall där det kan antas att svaranden i regel inte har fått kännedom om processen.

4.5 Övriga frågor

Frågan om en samordning av lagförslaget med förslagen i betänkandet NU 1967:4 till en särskild reglering av frågan om verkställighet av avgöranden rörande vårdnad m.m. har ansetts böra övervägas ytterligare, påpekar utredningen. Något förslag till lösning har därför inte utarbetats av utredningen.

Beträffande förfarandet vid ansökan om verkställighet bygger promomorieförslaget i huvudsak på nuvarande ordning. Ansökan skall

inges hos överexekutor. S.k. verkställbarhetsbevis skall krävas bara beträffande förlikning. Att generellt kräva sådant bevis anser utredningen inte fylla någon praktisk funktion. Det bör stå verkställighetsmyndigheten fritt att ålägga sökanden att förete bevis om verkställbarhet, om anledning någon gång skulle finnas att anta att hinder för verkställighet föreligger i domstolslandet. Ansökningshandling och exekutionstitel som är avfattad på annat språk än svenska, danska eller norska bör enligt utredningen vara översatt till svenska, om inte överexekutor medger undantag.

5 Remissyttrandena över promemorian

5.1 Allmänna synpunkter

Huvuddragen i promemorieförslaget har vid remissbehandlingen fått ett positivt mottagande. Förslaget om en ramkonvention som i sak innehåller enbart en hänvisning till intern lag i de nordiska länderna har dock föranlett en del kritiska kommentarer.

Kommerskollegium framhåller att ett växande handelsutbyte mellan de nordiska länderna och en i övrigt vidgad integration ökar betydelsen av att rättsliga avgöranden i ett nordiskt land kan verkställas i de övriga. Det är därför angeläget att regleringen får en så vidsträckt omfattning som förhållandena medger. *Svenska bankföreningen* erinrar om att den ekonomiska samfärdseln fortgående ökar mellan de nordiska länderna. Också i rättsligt hänseende, vari länderna redan står varandra nära, ökar samarbetet. Det är mot den bakgrunden värdefullt att även de exekutionsrättsliga möjligheterna stärks och moderniseras i enlighet med promemorieförslaget. *Sveriges advokatsamfund* anser att nu gällande ordning är delvis föråldrad och alltför begränsad. Samfundet finner det därför påkallat att lagstiftningen rörande erkännande och verkställighet av nordiska domar inom privaträttens område moderniseras och utvidgas. Också *näringslivet* (se avsnitt 1) förklarar sig i princip inte ha något att erinra mot att den föreslagna konventionen ratificeras och att utredningens förslag läggs till grund för lagstiftning i ämnet.

Enligt *länsstyrelsen i Stockholms län* har 1932 års konvention tillämpats endast i ett förhållandevis ringa antal fall. Hos länsstyrelsen har verkställighet sökts bara i ett tiotal fall årligen. Inte heller har antalet bevis enligt art. 6 i konventionen varit särskilt stort. Det finns visserligen anledning anta att redan vetskapen om verkställighetsmöjlighet påverkar gäldenärens betalningsvilja. Länsstyrelsen anser det emellertid vara uppenbart att konventionens praktiska betydelse har begränsats av att ett flertal exekutionstitlar, vilka i de nordiska länderna har stor intern betydelse, inte omfattas av konventionens tillämpningsområde. *Kronofogdemyndigheten* i

Stockholms kronofogdedistrikt framför liknande synpunkter.

Enligt *lagberedningen* ger den föreslagna metoden att ersätta 1932 års konvention med en ny konvention som i sak endast hänvisar till ensartade, interna lagar i de olika länderna långt ifrån samma garanti som nuvarande överenskommelse för att enhetliga regler på området kommer att gälla i Norden. Varje land kan — anför beredningen — när som helst ändra sin egen lagstiftning efter behag utan att någon uppsägning av konventionen behöver ske. Kanske har frågan inte så stor praktisk betydelse för den nordiska rättslikheten beträffande verkställigheten av domar. Den har enligt *lagberedningen* större betydelse på t.ex. det familjerättsliga området, om man verkligen önskar garanti för att så långt möjligt likartade regler gäller i materiellt hänseende. De nordiska konventionerna har respekterats och möjlighet har också i viss utsträckning beretts att jämka dem, när de nordiska länderna har ingått i förhandlingar med andra stater om konventioner med mer eller mindre avvikande och i princip för anslutande stater tvingande innehåll. Beredningen befarar vidare att den nu föreslagna konventionen inte kan bereda skydd mot de svårigheter som uppstår när det gäller relationerna till konventioner som innehåller bestämmelse enligt vilken redan existerande konventioner skall respekteras. En nordisk in blanco-konvention ålägger inte de särskilda nordiska länderna några som helst förpliktelser beträffande utformningen av de egna lagarna, vilket däremot andra konventioner kan göra. Den nya metoden kan komma att sätta de nordiska länderna i trångmål. Den förutsätter i allt fall en ytterst liberal, informell inställning från alla andra berörda länders sida för att den internordiska regleringen skall stå sig. Liknande synpunkter framförs av *Svea hovrätt* och *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

5.2 Nya exekutionstitlar

Vad utredningen har föreslagit i denna del har i allmänhet godtagits av remissinstanserna. På en del håll är man beredd att gå längre än utredningen i fråga om att godta nya exekutionstitlar.

Enligt *Svea hovrätt* föreligger det inte några avgörande hinder mot att i Sverige verkställa norskt exigibelt gäldsbrief och utmätningmans protokoll över avräkning enligt den finska lagen om avbetalningsköp. Enligt *lagberedningen* har utredningen möjligen varit alltför försiktig. Beredningen skulle för sin del inte ha så mycket att invända mot att de två nämnda exekutionstitlarna får verkställas i Sverige. *Kommerskollegium* framhåller att det inte minst med hänsyn till övriga länders inställning i och för sig skulle vara önskvärt att regleringen fick omfatta även dessa exekutionstitlar. Vad utredningen har anfört om förutsättningarna härför synes emellertid ge vid handen att förslaget härvidlag sträcker sig så långt det med hänsyn till föreliggande faktorer f.n. är möjligt.

Advokatsamfundet är överens med utredningen om att danskt udenretligt forlig och norskt exigibelt gäldsbrief inte generellt bör få verkan av exekutionstitel i Sverige. Skulle den svenska exekutionsprocessen få andra och mer effektiva former, förutsätter samfundet att frågan om verkställighet i Sverige tas upp till förnyad prövning. I fråga om de danska forligen har samfundet dock inte något att erinra mot att verkställighet tillåts i Sverige under de förutsättningar som utredningen anger. I motsats till utredningen menar samfundet att finskt protokoll över exekutiv myndighets avräkning vid avbetalningsköp bör kunna godtas i Sverige under förutsättning att gäldenären vid tiden för myndighetens beslut hade hemvist i Finland. Den situationen att gäldenären efter sådan förrättning i Finland flyttar till Sverige torde inte vara opraktisk.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ifrågasätter däremot om man inte bör vara återhållsam med att godta exekutionstitlar som saknar svarighet i Sverige. Det gäller enligt länsstyrelsen både norsk åklagarmyndighets föreläggande av betalningsskyldighet och danskt udenretligt forlig.

5.3 Verkställighet av icke laga kraftvunna avgöranden

De remissinstanser som uttalar sig i denna del godtar i allmänhet vad utredningen har föreslagit.

Enligt *föreningen Sveriges kronofogdar* är kravet på laga kraft nödvändigt såväl på de grunder som utredningen har anfört som med hänsyn till de komplikationer som kan uppstå hos kronofogdemyndigheten vid återgång av verkställighet. För att inte missförstånd skall uppstå bör av lagtexten framgå att lagsökningsutslag, tredsdomar och betalningsförelägganden inte vinner laga kraft förrän återvinningsfristen har löpt ut. Liknande synpunkter anförs av *kronofogdemyndigheten i Göteborgs kronofogdedistrikt*.

5.4 Forumregleringen

Vad utredningen har föreslagit i denna del har över lag godtagits vid remissbehandlingen.

5.5 Övriga frågor

Flera remissinstanser, däribland *EON*, *kronofogdemyndigheterna i Stockholms, Göteborgs och Malmö kronofogdedistrikt* samt *föreningen Sveriges kronofogdar*, anser att ansökan om verkställighet skall göras direkt

hos kronofogdemyndighet, och inte hos överexekutor. EON anför att kronofogdarna är väl lämpade att pröva ingivna handlingar från exigibilitetssynpunkt och framhåller att en sådan ordning skulle innebära en klar förenkling av handläggningsrutinen. Enligt föreningen Sveriges kronofogdar skulle sökanden slippa den fördröjning av målets handläggning som uppstår genom att målet skall passera genom överexekutor. Några kompetensinvändningar mot en sådan ordning kan enligt föreningen inte göras, eftersom kronofogdemyndigheterna dagligen sysslar med exigibilitetsprövningar och därigenom förvärvar omfattande erfarenhet på området.

Kronofogdemyndigheten i Malmö kronofogdedistrikt framhåller att om ansökan om verkställighet görs direkt hos kronofogdemyndigheten viss svårighet kan uppkomma för utländsk sökande att utröna hos vilken kronofogdemyndighet verkställighet skall begäras. Om sådan begäran kunde göras hos en för hela riket gemensam myndighet, som endast hade att vidareända ärendet till rätt kronofogdemyndighet, skulle ansökningsförfarandet i hög grad förenklas för borgenären. Ett naturligt organ för mottagande och vidareändande av ansökningar om verkställighet är enligt kronofogdemyndigheten centralmyndigheten för exekutionsväsendet. EON, som biträder detta förslag, betonar att prövningen av forumfrågan bör ankomma på exekutiv myndighet och inte på den administrativa centralmyndigheten. Om uppgiften av praktiska skäl ändå anses böra åläggas nämnden, bör detta endast vara ett andrahandsalternativ till ansökningsförfarande hos kronofogdemyndighet. Sökanden bör enligt EON självfallet i första hand ha möjlighet att inge ärendet direkt till kronofogdemyndigheten.

Förslaget i promemorian att i princip slopa kravet på s.k. verkställbarhetsbevis har i allmänhet lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Några remissinstanser, däribland *kronofogdemyndigheten i Stockholms kronofogdedistrikt*, *länsstyrelsen i Stockholms län* och *föreningen Sveriges kronofogdar*, framhåller emellertid att det inte så sällan förekommer att det begärs verkställighet med stöd av handlingar som inte utgör laga exekutionsurkund. För att undvika onödig skriftväxling och underlätta verkställighetsprövningen föreslås att sökanden även i fortsättningen skall förete ifrågavarande bevis.

Beträffande frågan om översättning av handlingar har enligt EON erfarenheterna visat att det från rättssäkerhetssynpunkt måste uppställas ett ovillkorligt krav på översättning av exekutionsurkund och övriga handlingar. Befogenheten för överexekutor att medge undantag från kravet på översättning bör därför enligt EON begränsas i enlighet härmed. Liknande synpunkter framförs av *kronofogdemyndigheten i Stockholms, Malmö* och *Haparanda distrikt*, *länsstyrelsen i Stockholms län* och *föreningen Sveriges kronofogdar*.

6 Betänkandet

Beträffande *behovet av vidgade möjligheter att verkställa beslut rörande vårdnad om barn* framhålls i betänkandet i huvudsak följande. Den nordiska domsverkställighetskonventionen av år 1932 omfattar över huvud inte avgöranden av administrativ myndighet. Beslut av administrativ myndighet som rör vårdnad om barn eller umgängesrätt kan inte som sådant verkställas i annat land. Om administrativt beslut enligt 1931 års nordiska konvention med internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap m.m. skall gälla utanför det land där det har meddelats, är det emellertid tänkbart, att beslutet ändå kan ge anledning till ingripande utanför det land där beslutet har meddelats. I betänkandet hänvisas för svensk del till möjligheten för överexekutor att enligt 191 § utsökningslagen (1877:31 s. 1) meddela handräckning när någon själv har tagit sig rätt.

När det föreligger dom om vårdnad ger art. 10 i 1932 års konvention, jämförd med art. 22 i 1931 års konvention, i allmänhet möjlighet till verkställighet när domen rör nordiska medborgare. Konventionerna nämner inte särskilt domar rörande umgängesrätt, men i praxis har internordisk verkställighet ansetts möjlig också i fråga om sådana avgöranden. Verkställighet av vårdnadsbeslut e.d. kan emellertid inte erhållas enligt nyss nämnda regler, om inte de krav i fråga om medborgarskap m.m. som ställs i 1931 års konvention är uppfyllda. Denna konvention är vidare inte tillämplig på avgöranden rörande vårdnaden om barn utom äktenskap. Inte heller berör konventionen beslut om vårdnaden om barn i äktenskap, när hemskillnad eller äktenskapsskillnad inte har yrkats eller tidigare har beslutats. Huruvida verkställighet i de fall som inte har berörts av 1931 års konvention kan erhållas enligt huvudregeln i 1932 års domsverkställighetskonvention, är enligt utredningen ovisst.

Även när vårdnadsdom inte enligt uttryckligt konventionsstadgande skall gälla utanför det land där domen har meddelats, kan det tänkas att avgörandet enligt internationellrättsliga grundsatser bör respekteras. I sådant fall uppkommer fråga om domen trots att den inte som sådan kan verkställas likväl kan indirekt ge anledning till ingripande. Interimistiska domstolsbeslut rörande vårdnad eller umgängesrätt omfattas inte av de gällande konventionerna, och det är ovisst i vad mån de kan föranleda verkställighet i annat land.

Sammanfattningsvis anføres i betänkandet att administrativt beslut rörande vårdnad eller umgängesrätt aldrig som sådant kan verkställas i annat nordiskt land, medan dom i sådan fråga i många men inte alla fall kan föranleda direkt verkställighet. En viss möjlighet att uppnå verkställighet på indirekt väg torde härutöver finnas. Även om några större praktiska olägenheter av luckorna i nuvarande verkställighetsregler inte har yppats, synes det lämpligt att bristerna avhjälps. Med den växande rörligheten hos befolkningen ökar behovet av internordisk verkställighet. Brister på

området kan i de särskilda fallen leda till stötande konsekvenser.

Vid de nordiska överläggningarna har rått enighet om att dessa verkställighetsfrågor bör regleras genom en särskild konvention. Några gemensamma regler om den interna verkställigheten av belut rörande vårdnad om barn m.m. har dock på grund av de organisatoriska olikheterna inte ansetts möjligt att åstadkomma.

Som *allmän motivering till förslaget* anförs i betänkandet följande. Verkställighet av vårdnadsavgöranden skiljer sig i många hänseenden från verkställighet i förmögenhetsrättsliga mål. Bl.a. måste hänsyn tas till barnet, som formellt sett inte är part men som likväl är den som närmast berörs. Det är vidare skäligt att sökanden får vissa lättnader som inte står till buds i vanliga mål, t.ex. hjälp med att få ansökan vidarebefordrad till myndighet i annat land. 1932 års domsverkställighetskonvention, som f.n. reglerar verkställigheten i hithörande fall, saknar bestämmelser i sådant syfte. Den avser dessutom endast judiciella avgöranden. Som har nämnts förut meddelas i Danmark, Island och Norge beslut rörande vårdnad och umgängesrätt i stor utsträckning av administrativ myndighet, och det är önskvärt att verkställighet kan erhållas även av sådana beslut.

Den föreslagna nya konventionen upptar bestämmelser om internordisk verkställighet med anledning av beslut som rör vårdnad eller umgängesrätt eller barns överlämnande i annat fall. Förslaget omfattar domar och andra beslut av domstol samt beslut av administrativ myndighet. Undantag görs dock för beslut av verkställande myndighet. Sådant beslut har inte ansetts böra få exigibilitet utanför det land där beslutet har meddelats. Förslaget avser inte heller verkställighet av beslut som barnavårdsnämnd eller annan myndighet har meddelat enligt tillämplig lagstiftning om det allmännas barna- och ungdomsvård eller annan därmed jämförlig vård eller behandling, t.ex. vård som bereds psykiskt efterbliven eller barn som insjuknat i epidemisk sjukdom. Verkställighet av sådant administrativt beslut om frihetsberövande har en helt annan karaktär än verkställigheten i nu aktuella fall.

Med de antydda begränsningarna omfattar konventionsförslaget (art. 1) samtliga avgöranden rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn. Även beslut angående överlämnande av barn i andra fall, t.ex. från fosterföräldrar till de naturliga föräldrarna kan verkställas enligt förslaget. Däremot avser detta inte fall då sökanden stöder sitt krav på att få barnet överlämnat, inte på dom eller administrativt beslut utan enbart på sin ställning som vårdnadshavare. I sådant fall torde sökanden normalt kunna påkalla verkställande myndighets bistånd även om hans ställning grundas på vårdnadsreglerna i annat lands lag.

Det har inte ansetts behövt att kräva att parterna skall vara medborgare i fördragsslutande stat eller ha hemvist där. Något sådant krav ställs inte upp i t.ex. 1932 års verkställighetskonvention. Undantag beträffande dom som har meddelats mot utebliven svarande anses inte heller påkallat.

Förslaget avser såväl slutliga avgöranden som beslut av interimistisk karaktär. För att verkställighet skall kunna erhållas i annat land krävs enligt förslaget att beslutet är verkställbart i det land där det har meddelats. Till följd härav kan verkställighet av dom i allmänhet inte äga rum förrän domen har vunnit laga kraft eller, såvitt rör dom av dansk domstol, fullbyrdelsesfristen har gått till ända utan att talan har fullföljts. Interimistiska domstolsbeslut samt administrativa myndigheters beslut är däremot i allmänhet omedelbart verkställbara.

Domsverkställighetskonventionen reglerar, förutom villkoren för verkställighet, även frågan om doms giltighet i annat land än det land där den har meddelats. 1962 års indrivningskonvention behandlar däremot endast verkställighetsfrågor, och samma begränsning har ansetts böra iaktas i förslaget. Beslut som rör vårdnad e.d. måste enligt sakens natur kunna hävas och ersättas med nytt beslut, om förhållandena har ändrats väsentligt. Frågan när beslut som har meddelats i ett nordiskt land kan ändras av myndighet i annat nordiskt land är delvis reglerad i 1931 års nordiska konvention med internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap m.m. men står i övrigt öppen. I betänkandet anförs att det inte har ansetts vara möjligt att lösa dessa problem inom ramen för den nya konventionen.

Enligt konventionsförslaget kan sökanden alltid vända sig direkt till myndighet i verkställighetslandet (art. 2). Det fordras alltså inte, såsom enligt indrivningskonventionen, att han själv vistas där. Förslaget anger inte till vilken myndighet i verkställighetslandet framställningen skall ges in. Det har överlämnats åt varje stat att genom sin interna lagstiftning träffa avgörandet härom. Det lämpligaste torde vara att framställning får göras direkt till det verkställande organet, om inte språksvårigheter föranleder en annan ordning. Man får visserligen räkna med att handlingarna inte alltid är kompletta när ärendet kommer in eller att andra brister förekommer som hade kunnat avhjälpas av ett förmedlande organ. Med hänsyn till att verkställigheten i hithörande fall ankommer på väl kvalificerade myndigheter anses någon större olägenhet dock inte vara att befara härav.

Om sökanden inte är förtrogen med förhållandena i verkställighetslandet, kan det vara betungande för honom att vända sig till myndighet där, framhålls det vidare i betänkandet. Förslaget ger honom möjlighet att i stället, efter eget val, vända sig till myndighet i den fördragsslutande stat där han vistas eller där exekutionstiteln kom till. Hänvändelse till myndighet i vistelselandet (som här förutsätts vara ett annat än verkställighetslandet) torde bli det alternativ som sökanden i allmänhet föredrar, om han inte vill vända sig direkt till verkställighetslandet. Att rikta framställningen till myndighet i beslutslandet kan bli aktuellt särskilt när sökanden är bosatt utom Norden. Framställning som har gjorts hos myndighet i annat land än verkställighetslandet måste översändas dit. Förslaget anger vilka myndigheter som är behöriga att översända och motta framställningen. Det är samma myndigheter som är behöriga att översända och motta framställning

enligt 1962 års nordiska indrivningskonvention.

Enligt förslaget kan verkställighetsmyndigheten kräva bevis att beslutet kunnat verkställas i det land där det har meddelats (art. 3). Beviset meddelas i sist nämnda land av myndighet som är behörig att vidarebefordra framställning. Det är underförstått att, om exekutionstiteln är en dom som har blivit försedd med vederbörligt lagakraftbevis, särskilt bevis om domens exigibilitet inte skall krävas. Exigibilitetsbevis bör inte heller i övrigt begäras annat än när verkställighetsmyndigheten svävar i verkligt tvevelsmål om hur det förhåller sig med saken.

Förslaget upptar vidare en föreskrift om att verkställighet i varje stat sker enligt där gällande lag (art. 4). Denna innebär t.ex. att sökande som åberopar ett av dansk myndighet meddelat beslut om umgängesrätt inte med stöd därav kan påkalla hämtning av barnet i Norge utan får nöja sig med den verkställighetsmöjlighet som där står till buds, dvs. föreläggande av tvangsbot. Vidare får i varje stat tillämpas vad som där gäller om hinder i särskilda fall mot verkställighet av interna beslut. Förslaget medför att verkställighet i Danmark kan erhållas av beslut som tillerkänner fadern till barn utom äktenskap umgängesrätt med barnet trots att enligt dansk rätt fader till sådant barn f.n. inte har umgängesrätt.

I överensstämmelse med huvudregeln i indrivningskonventionen skall enligt förslaget verkställigheten ske utan avgift för sökanden. Bestämmelsen motiveras av såväl sociala som praktiska skäl. Uttagandet av de relativt små avgifter som här kommer i fråga skulle medföra oproportionerligt stort besvär. Uttrycket avgift får enligt förslaget tas i vidsträckt bemärkelse så att det omfattar all kostnad som det allmänna eljest kan ta ut av sökanden, t.ex. hämtningskostnad enligt dansk lagstiftning. I sammanhanget framhålls att förslaget inte avser att reglera frågan i vad mån verkställighetsmyndigheten har att ombesörja barnets resa, om sådan fordras för beslutets genomförande. Här får tillämpas vad som gäller enligt verkställighetslandets interna rätt.

Förslaget berör slutligen också spørsmålet om kostnadsersättning i mål rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn eller överlämnande av barn i annat fall (art. 5). Det har ansetts vara praktiskt lämpligt att sådan ersättning får tas ut på samma sätt som gäller enligt indrivningskonventionens regler om uttagande av kostnadsersättning i mål eller ärende om underhållsbidrag som avses i konventionen. Härigenom blir det möjligt att anlita samma myndigheter för översändande och mottagande av framställningar enligt de båda konventionerna.

7 Remissyttrandena över betänkandet

Förslagets huvudlinjer har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser.

JK anför att förslaget synes väl ägnat att avhjälpa de nuvarande bristerna i den rättsliga regleringen av internordisk verkställighet av vårdnadsbeslut m.m. *EON* och *föreningen Sveriges häradshövdingar* framför liknande synpunkter. De noterar vidare att det framlagda förslaget inte ger gemensamma regler för den interna verkställigheten och betonar vikten av att även en sådan reglering kommer till stånd.

Socialstyrelsen framhåller att de nuvarande reglerna endast i få fall har visat sig vara otillräckliga. Enligt styrelsens mening kan det ändå vara lämpligt att i enlighet med förslaget vidga möjligheterna till verkställighet. Som skäl härför hänvisar styrelsen bl.a. till att allt fler medborgare i de nordiska länderna för längre eller kortare tid bosätter sig i annat nordiskt land. *Överståthållarämbetet* och *barnavårdsnämnderna i Linköping, Malmö och Helsingborg* gör liknande uttalanden.

Beträffande de särskilda bestämmelserna görs följande anmärkningar av remissinstanserna.

JK ifrågasätter om inte art. 1 bör förtydligas för att markera att frågor om företräde mellan mot varandra stridande beslut endast till en del regleras i konventionen och eljest är att bedöma med ledning av oskrivna internationellrättsliga regler.

Länsstyrelsen i Norrbottens län tar upp frågan hur det skall förfaras om det föreligger två stridiga beslut, ett från landet A och ett senare från landet B och verkställighet begärs i ett tredje land C. I betänkandet anføres att det torde ligga i sakens natur att, om 1931 års konvention är tillämplig och enligt denna beslutet från B skall gälla, detta beslut också skall verkställas. Om däremot konventionen inte är tillämplig, får enligt betänkandet frågan om verkställighet prövas enligt oskrivna internationellrättsliga regler. Länsstyrelsen deklarerar som sin uppfattning att samma regler bör gälla för verkställighet oberoende av huruvida 1931 års konvention är tillämplig eller inte.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anför att den i art. 2 medgivna möjligheten för sökanden att vända sig direkt till myndighet i verkställighetslandet knappast innebär någon fördel för annan sökande än den som vistas i det land där verkställighet söks. På grund härav och med hänvisning till att den föreslagna ordningen torde komma att medföra olägenheter för den verkställande myndigheten anser länsstyrelsen att denna möjlighet bör begränsas till att avse sökande som vistas i verkställighetslandet.

EON anför beträffande art. 3 att avsikten synes vara att den myndighet som prövar frågan huruvida verkställighet kan ske och förordnar därom och inte den myndighet som ombesörjer den direkta verkställigheten skall äga fordra in bevis om verkställbarhet. För att undgå felaktig tolkning av bestämmelsen bör därför enligt nämndens mening tydligt anges att den ifrågavarande befogenheten tillkommer myndighet som förordnar om verkställigheten.

JK påpekar att hänvisningen i art. 4 beträffande verkställigheten till lagen

i verkställighetsstaten enligt betänkandet innebär hinder mot verkställighet av beslut, om det ifrågavarande innehållet inte förekommer i verkställighetsstatens interna rätt. Detta bör enligt JK uttryckligen anges i konventionstexten.

Barnvårdsnämnden i Malmö anser att det förhållandet att verkställighet i varje stat skall ske enligt där gällande lag ibland leder till oväntade resultat och avsevärt begränsar konventionens värde.

Barnvårdsnämnden i Kiruna, som har anslutit sig till ett av socialchefen i Kiruna avgivet yttrande, framhåller att en skyndsam handläggning av ärendena är väsentlig och anser att barnpsykiater och barnpsykolog bör anlitas där så erfordras för att bedöma risken av att barnet lider men av en förflyttning. Vidare anser han att verkställigheten normalt bör ske under uppsikt av läkare och socialarbetare. Barnvårdsnämnden förordnar därför att i konventionen tas in en föreskrift eller åtminstone en rekommendation om skyndsamhet och sakkunnig medverkan vid utredning och verkställighet.

Överståthållarämbetet påpekar att konventionsförslaget till skillnad från 1932 års domsverkställighetskonvention inte innehåller någon ordre publicklausul. Ämbetet finner det emellertid tveksamt om en sådan är nödvändig och tillägger, att frågor vid den praktiska tillämpningen sammanhängande exempelvis med olika regler om vid vilken ålder barns samtycke skall inhämtas före verkställighet kan såsom procedurregler lösas enligt verkställighetslandets interna regler.

8 Föredraganden

8.1 Allmänna synpunkter

Frågan om en revision av 1932 års nordiska konvention om erkännande och verkställighet av domar har länge stått på dagordningen för det nordiska lagsamarbetet. Önskemålet om en revision har främst sin grund i att vissa vanligen förekommande exekutionstitlar rörande fordringsanspråk inte täcks av regleringen. Det gäller för Sveriges del s.k. slutbevis i mål om betalningsföreläggande och för övriga nordiska länders del motsvarande typer av exekutionstitlar. En översyn av konventionen har framstått som önskvärd också från andra synpunkter. Sålunda har väckts fråga om att införa möjlighet till erkännande och verkställighet av domar som inte har vunnit laga kraft, något som den nuvarande regleringen i princip inte medger. Reglerna om tredskodoms internordiska giltighet har vidare ansetts böra ses över. Ytterligare har behov visat sig av gemensamma nordiska regler om verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn m.m. I det vidare internationella perspektivet har också funnits anledning att

uppmärksamma två nya multilaterala konventioner på området, nämligen 1968 års EG-konvention angående domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område samt 1971 års Haagkonvention rörande erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område.

Arbetet på en revision av 1932 års nordiska domsverkställighetskonvention har skett i olika etapper. Överläggningar mellan de nordiska länderna inleddes redan år 1966. För svensk del handhades revisionen därefter av utredningen rörande frågan om verkställighet av utländsk dom i tvistemål. Utredningen avlämnade år 1970 en promemoria (Ds Ju 1970:20) med förslag till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område. Redan dessförinnan hade frågan om verkställighet av avgöranden om vårdnad m.m. utretts av särskilda delegerade från de nordiska länderna. Detta arbete resulterade i det samnordiska betänkandet (NU 1967:4) Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m.m. I en tredje och avslutande etapp har hållits nordiska överläggningar på departementsnivå vilka har avslutats år 1976.

Innan jag går närmare in på de förslag som de nordiska överläggningarna har resulterat i, kan det vara på sin plats att beröra huvuddragen av nuvarande ordning. Några generella bestämmelser om i vad mån utländsk dom i tvistemål tillerkänns giltighet eller kan verkställas i Sverige finns inte. I förhållande till övriga nordiska länder har emellertid genom Sveriges anslutning till 1932 års konvention principiellt uttalats att civildomar från dessa länder erkänns och verkställs också här i landet. Den nordiska konventionen har införlivats med svensk rätt genom lagen (1932:540) om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge. Lagen är tillämplig på lagakraftvunnen dom som har getts i tvistemål eller har meddelats i brottmål angående skadestånd. Med lagakraftägande dom jämställs finskt lagsökningsutslag, vissa förlikningar samt lagakraftägande beslut som i tvistemål har meddelats angående ersättning för rättegångskostnad eller gottgörelse till vittne eller sakkunnig.

Från lagens tillämpningsområde undantas avgöranden i vissa familje- och successionsrättsliga frågor. Detsamma gäller avgöranden i konkursrättsliga, offentligrättsliga och arbetsrättsliga frågor. Beträffande en del av de undantagna områdena har mellan de nordiska länderna ingåtts särskilda överenskommelser. Här kan erinras om 1931 års konvention innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, 1933 års konvention angående konkurs och 1934 års konvention om arv, testamente och boutredning. Av dessa överenskommelser innehåller de två senare inte några egentliga bestämmelser om erkännande och verkställighet av avgöranden på området utan hänvisar till 1932 års reglering i ämnet. I 1931 års konvention ingår däremot en regel (art. 22) om att avgörande i fråga som avses i konventionen gäller också i övriga nordiska länder. Lagakraftvunnen dom eller administrativ myndighets

beslut angående vårdnad tillerkänns sålunda enligt 1931 års konvention rättskraft, om avgörandet har meddelats i samband med mål om legal separation (hemskillnad) eller äktenskapsskillnad. Som ytterligare förutsättning gäller att parterna skall vara medborgare i fördragsslutande stat. Verkställighet skall emellertid enligt 10 § 1932 års lag följa den lagens reglering. Det kan tilläggas att i fråga om indrivning av underhållsbidrag finns en särskild nordisk konvention av år 1962.

I förhållande till utomnordiska länder har Sverige endast beträffande Schweiz träffat överenskommelse om erkännande och verkställighet av civildomar i allmänhet. I övrigt har Sverige genom tillträde till olika multilaterala konventioner på speciella områden åtagit sig att erkänna och verkställa civildomar i viss utsträckning. Ett färskt exempel på ett sådant åtagande lämnar dom som grundas på det internationella fördraget om godsbefordran med järnväg (CIM) eller på det internationella fördraget om befordran med järnväg av resande och resgods (CIV), se lagen (1974:744) om verkställighet av utländsk dom som meddelats enligt vissa internationella järnvägsfördrag m.m.

I 1970 års promemoria konstateras att gällande internordiska reglering av frågan om erkännande och verkställighet av civildomar inte har så stor betydelse, om man ser enbart till antalet fall då verkställighet av dom har begärts i annat nordiskt land än det där domen har meddelats. Regleringen har emellertid en avsevärd effekt genom att tappande part redan på grund av vetskapen om att ett domstolsavgörande kan verkställas i övriga nordiska länder ställer sig domen till efterrättelse. Den får av samma anledning verkan genom att gäldenär ofta frivilligt betalar utan att borgenären ens behöver utverka någon exekutionstitel. Som grund för förslaget om revidering av nuvarande bestämmelser framhålls i promemorian särskilt att en rad frekventa exekutionstitlar i de olika länderna faller utanför tillämpningsområdet för 1932 års konvention. Dessutom är konventionen i vissa hänseenden föråldrad och även i övrigt i behov av översyn.

I promemorian föreslås att 1932 års konvention skall ersättas med i sak ensartade lagar i de olika länderna. Vid sidan härav skall finnas en ramkonvention om erkännande och verkställighet av nordiska domar. Konventionen föreslås innehålla endast en hänvisning till bestämmelserna i de samnordiska lagarna. Behov av en ramkonvention anses föreligga för att undvika svårigheter när det gäller relationerna till utomnordiska konventioner som innehåller bestämmelse enligt vilken gällande konventioner skall respekteras men däremot inte någon motsvarande föreskrift om förhållandet till ensartade lagar.

Vid remissbehandlingen har promemorieförslaget i huvudsak fått ett positivt mottagande. Några remissinstanser har dock ifrågasatt värdet av den föreslagna ramkonventionen. De befarar att konventionen inte kommer att få avsedd verkan och menar att konstruktionen äventyrar en enhetlig reglering på området.

Som jag har nämnt nyss har samtidigt med revisionen av 1932 års konvention på nordisk basis utretts behovet av en särskild reglering av frågan om verkställighet av avgöranden om vårdnad om barn m.m. I det år 1967 avgivna betänkandet i ämnet läggs fram förslag till en nordisk konvention angående verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m.m. Förslaget, som omfattar såväl domar och andra beslut av domstol som administrativ myndighets beslut i vårdnadsfråga, har över lag tillstyrkts eller lämnats utan erinran vid remissbehandlingen.

Vid de fortsatta nordiska överläggningarna under 1970-talet har överenskommit att den ensartade lagstiftningen om erkännande och verkställighet av domar i tvistemål bör omfatta inte bara de typer av exekutionstitlar som diskuteras i 1970 års promemoria utan också vårdnadsavgöranden. Härigenom undviks onödig dubbelreglering utan att ramen för regleringen sprängs. Någon särskild konvention om verkställighet av vårdnadsavgöranden behövs således inte. Härutöver har man vid överläggningarna enats om att den tillämnade ramkonventionen bör innehålla ett åtagande att inte erkänna eller verkställa avgöranden meddelade i utomnordisk stat av myndighet, vars behörighet har grundats uteslutande på vissa särskilt angivna och som otillbörliga ansedda fora, om den mot vilken avgörandet riktar sig gör invändning härom och har sitt hemvist i något av de nordiska länderna. Det skydd som härigenom bereds personer med hemvist i nordiskt land stämmer i sak överens med den reglering beträffande s.k. exorbitanta fora som ingår i tilläggsprotokollet till 1971 års Haagkonvention rörande erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

De nordiska överläggningarna har resulterat i ett förslag till reglering av frågan om erkännande och verkställighet av nordiska avgöranden som innebär viktiga förbättringar i förhållande till nuvarande ordning. Det gäller framför allt den förordade utvidgningen av tillämpningsområdet för den samnordiska regleringen. Detta åstadkoms på två vägar. Dels vidgas regleringen till att gälla också vissa nya exekutionstitlar (däribland svenskt slutbevis i mål om betalningsföreläggande) samt avgörande rörande vårdnaden om barn i större utsträckning än nu. Dels öppnas viss möjlighet att verkställa avgörande utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft. Vid sidan härav har reglerna på området även i övrigt setts över i belysning av nytillkomna internationella konventioner i ämnet. Den översyn som sålunda har skett får enligt min mening ses som ett värdefullt led i det nordiska samarbetet på förevarande område. Jag kan i allt väsentligt ansluta mig till den lösning som har utkristalliserats vid överläggningarna. Till de särskilda frågor som har diskuterats under de olika etapperna av revisionen återkommer jag i följande avsnitt.

Vid utarbetandet av de ensartade lagarna om erkännande och verkställighet av nordiska avgöranden på privaträttens område har länderna givetvis strävat efter att nå enighet i fråga om det sakliga innehållet i

reglerna. Detta mål har också vunnits på så gott som alla punkter. I ett par hänseenden skiljer sig dock de olika lagförslagen åt. Det gäller den internordiska giltigheten av norska exigibla gäldsbevis och vissa danska exekutionstitlar (bl.a. växel och check). Det har från svensk sida inte ansetts lämpligt att direkt verkställighet medges beträffande dessa kategorier av fordringsbevis. Övriga länder har ansett sig kunna helt eller delvis godta de åsyftade handlingarna som grund för exekution. Den omständigheten att full enighet inte har kunnat nås på dessa punkter innebär inte att den samnordiska lagstiftningen härigenom skulle förlora sin enhetliga karaktär. Skillnaderna mellan ländernas lagförslag härvidlag beror väsentligen på olikheter i fråga om den interna utsökningsrätten och organisationen av utsökningsväsendet.

När det gäller formerna för den föreslagna regleringen har full enighet rått under de nordiska överläggningarna. Konstruktionen med ensartade lagar och en formell s.k. ramkonvention har av praktiska skäl föredragits framför en sedvanlig konventionsreglering.

Även jag anser att den konstruktion som har valts har stora fördelar. Systemet med ensartad nordisk lagstiftning har numera vunnit hävd och innefattar garanti för att inte ett land ensidigt ändrar sin interna lag utan att samråda med övriga länder. En uttrycklig föreskrift om sådant samråd finns f.ö. intagen i art. 37 i 1962 års nordiska samarbetsöverenskommelse (det s.k. Helsingforsavtalet). Ett ytterligare skäl för systemet med ensartade lagar i stället för en sedvanlig konventionsreglering är att det inte är nödvändigt med fullständig överensstämmelse mellan de olika ländernas lagtexter. Två eller tre länder kan t.ex. lättare nå en samlösning. Så har också skett i viss omfattning i förevarande fall. Den överenskomna tekniken har tidigare tillämpats bl.a. vid tillkomsten av lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m. Vad gäller förslaget om en ramkonvention anser jag det vid överläggningarna andragna skälet härför alltjämt ha bärkraft. Härtill kommer att konventionsförslaget numera även upptar viss reglering av frågan om erkännande och verkställighet av domar från icke-nordiska stater. Den valda konstruktionen synes därför vara ändamålsenlig.

Jag förordar mot denna bakgrund att en reviderad lagstiftning om erkännande och verkställighet av nordiska avgöranden på privaträtts område nu kommer till stånd i enlighet med de riktlinjer som har angetts i det föregående och att Sverige tillträder den konvention som har utarbetats på området.

8.2 Nya exekutionstitlar

Vid de nordiska överläggningarna har man enats om att internordisk giltighet bör tilläggas även finsk betalningsorder, svenskt slutbevis i mål om betalningsföreläggande och norsk åklagarmyndighets föreläggande av

ersättningsskyldighet. Överenskommelse har också träffats om att godta beslut om återbetalning till staten av förskott på sådan ersättning för inställesekostnad som har utbetalats till vittne, målsägande eller part. Sådan återbetalning kan aktualiseras vid tillämpning av systemet med nordisk vittnesplikt. Man har vidare enats om att danskt udenretligt forlig och finsk exekutiv myndighets beslut om avräkning vid återtagning av avbetalningsgods bör kunna verkställas i alla nordiska länder. Som jag har berört förut har däremot full samstämmighet inte uppnåtts om internordisk giltighet av vissa exekutionstitlar som i och för sig är vanliga i Norge och Danmark, nämligen norska exigibla gäldsbrief och sådana danska skuldebrev, pantbrev, växlar och checkar som enligt § 478, stk. 1, nr. 5-7, retsplejeloven utgör exekutionstitlar i Danmark. Ingen av de nämnda exekutionstitlarna har ansetts böra tilläggas giltighet i Sverige. Norge har intagit motsvarande hållning beträffande danska pantbrev, växlar och checkar. Från finsk sida har man förklarat sig villig godta alla de berörda exekutionstitlarna.

Det kan i och för sig beklagas att full enighet inte har kunnat nås i fråga om tillämpningsområdet för den samnordiska regleringen. En viktig orsak till att ländernas lagförslag i denna del har kommit att skilja sig åt något är den olikhet som finns mellan ländernas system för verkställighet av domar. Det gäller både organisationen av exekutionsväsendet och det exekutiva förfarandet. För Sveriges del är visserligen att beakta att utsökningslagstiftningen är föremål för en genomgripande omdaning på grundval av lagberedningens betänkande (SOU 1973:22) Utsökningsbalk. Det kommer emellertid att dröja ännu några år innan en ny lagstiftning på området kan träda i kraft. I sammanhanget bör påpekas att lagberedningen inte har lagt fram något förslag om att vidga kretsen av inhemska exekutionstitlar till exempelvis skuldebrev. Något sådant förslag har inte heller förts fram vid remissbehandlingen av beredningens betänkande. Också organisationen av det svenska exekutionsväsendet är sedan länge föremål för utredning. F.n. undersöks denna fråga av kronofogdemyndighetsutredningen (Kn 1974:03), som väntas lägga fram förslag i saken till sommaren 1977. Det är således i viss mån osäkert vilka förutsättningar som efter en reform på utsökningsområdet kommer att finnas för att i större utsträckning än som har angetts nyss godta nya utländska exekutionstitlar.

Den restriktiva attityd till nya exekutionstitlar som Sverige har intagit motiveras inte bara av hänsyn till nuvarande olikheter mellan ländernas exekutiva system. Som utredningen har framhållit kan också principiella betänkligheter andras mot att utan vidare godta skuldförbindelser som underlag för verkställighet. Jag kan i huvudsak ansluta mig till vad utredningen har anfört härvidlag (se avsnitt 4.2).

I motsats till utredningen anser jag att finsk exekutiv myndighets beslut om avräkning vid återtagning av avbetalningsgods bör kunna godtas som exekutionstitel i Sverige.

Med hänsyn härtill förordar jag att det svenska lagförslaget utformas i enlighet med den svenska ståndpunkten vid de nordiska överläggningarna. Skulle det vid det fortsatta arbetet på en ny utsökningsbalk visa sig finnas förutsättningar för en mindre återhållsam attityd till de nyss berörda danska och norska exekutionstitlarna, kan frågan tas upp på nytt.

8.3 Verkställighet av icke lagakraftvunna avgöranden

Som framgår av den tidigare redogörelsen tillhör frågan om verkställighet av icke lagakraftvunna avgöranden de spörsmål som har tilldragit sig särskilt intresse vid de nordiska överläggningarna. Från dansk och norsk sida har tidigt intagits ståndpunkten att avgörande, varigenom betalningsskyldighet har ålagts, bör kunna verkställas i viss omfattning utan hinder av att avgörandet inte har vunnit laga kraft. Finland och Sverige har däremot inte visat samma beredvillighet till sådan verkställighet. I 1970 års promemoria upptas i enlighet härmed inte någon regel som medger verkställighet av icke lagakraftvunnet avgörande. Som motiv härför anförs främst de svårigheter som skulle vara förknippade med återgång av en i utlandet verkställd exekution. Vidare pekas på att borgenär vid fara i dröjsmål kan utverka kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd i verkställighetslandet (se avsnitt 4.3).

Under de fortsatta nordiska överläggningarna har den restriktiva hållningen på denna punkt övergetts av Finland och Sverige. Enighet har således nåtts om att dom, varigenom betalningsskyldighet har ålagts och som kan bli gällande i annat land enligt den ensartade lagstiftningen, skall utan hinder av att den inte har vunnit laga kraft kunna verkställas i annat land, om den kan verkställas i den stat där den har meddelats. Detta innebär att utmätning skall kunna äga rum för fordran enligt sådan dom. Någon försäljning av den utmäta egendomen skall dock i princip inte kunna ske. Härvidlag skall gälla vad som är föreskrivet i 40 § utsökningslagen (1877:31 s. 1, UL) och motsvarande bestämmelser i övriga länders lagstiftning.

Den lösning varom man sålunda har enat sig vid de nordiska överläggningarna bör också enligt min mening följas. Det är otvivelaktigt av värde för vinnande part att kunna handla snabbt vid fara i dröjsmål. Möjligheten att utverka kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd är otillräcklig för att tillgodose borgenärens intresse, eftersom han endast genom utmätning kan säkerställa sin rätt i händelse av att gäldenären försätts i konkurs. Förslaget att verkställighet skall kunna inledas men någon försäljning av utmätt egendom inte kunna ske utan gäldenärens samtycke förrän avgörandet har vunnit laga kraft innebär å andra sidan att gäldenären inte riskerar att bli försatt i en ohållbar situation för den händelse han önskar överklaga avgörande som har begärts verkställt. De svårigheter som kan uppstå för gäldenären att få en inledd exekution att återgå är inte heller så stora att de

bör få fälla utslaget. Från staternas sida bör det vara möjligt att vid behov genom administrativa föreskrifter underlätta inte bara för borgenär att få dom verkställd utan också för gäldenär att hindra att verkställighet påbörjas, när återvinning har sökts. Bl.a. bör kronofogdemyndighet kunna lämna parterna upplysning om hur de skall gå till väga i sådana hänseenden.

I sammanhanget finns också anledning att erinra om att förtida verkställighet är möjlig i vissa fall redan enligt 1932 års domsverkställighetskonvention, nämligen beträffande bl.a. finskt lagsökningsutslag vilket anses lagakraftvunnet redan när tiden för besvär har löpt ut (återvinningstidens utgång behöver således inte avvaktas). Något absolut krav på laga kraft ställs inte heller upp i 1958 års Haagkonvention om erkännande och verkställighet av avgöranden om underhåll till barn, jfr 6 § lagen (1965:723) om erkännande och verkställighet av vissa utländska domar och beslut angående underhåll till barn. Detsamma gäller 1973 års Haagkonvention på samma område (jfr prop. 1975/76:98).

Mot bakgrund av det som har sagts nu finner jag övervägande skäl tala för att Sverige ansluter sig till den ståndpunkt som i förevarande hänseende har intagits vid de nordiska överläggningarna. Det svenska lagförslaget bör följaktligen innehålla en bestämmelse som gör det möjligt att under tidigare berörda förutsättningar verkställa avgörande utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft.

8.4 Vårdnadsavgöranden

Enligt art. 10 i 1932 års domsverkställighetskonvention kan verkställighet enligt konventionen äga rum av dom som har internordisk giltighet med stöd av art. 22 i 1931 års överenskommelse på det familjerättsliga området. Det innebär att bl.a. dom angående vårdnad om barn kan verkställas i annat nordiskt land. Denna möjlighet till verkställighet är dock begränsad i flera hänseenden. Det krävs att domen rör nordiska medborgare. Vidare skall frågan om vårdnaden ha prövats i samband med yrkande om legal separation (hemskillnad) eller äktenskapskillnad. Beslut rörande t.ex. vårdnaden om barn vars föräldrar inte är eller har varit gifta med varandra faller utanför konventionsregleringen. Detsamma gäller avgörande i vårdnadsfråga som har meddelats av administrativ myndighet, något som är vanligt i bl.a. Danmark. Inte heller interimistiska beslut av domstol omfattas.

Den samnordiska vårdnadsutredningens förslag söker råda bot på de brister som är förenade med nuvarande ordning. Enligt förslaget skall internordisk verkställighet i vårdnadsfråga bli möjlig med anledning av såväl domar som andra beslut av domstol. Regleringen avses vidare omfatta beslut av administrativ myndighet. Kravet på medborgarskap i nordiskt land föreslås slopat. Detsamma gäller anknytningen till äktenskapsmål. För verkställighet skall krävas att avgörandet är verkställbart i det land där det

har meddelats.

Även om de fördelar som är förenade med den föreslagna utvidgningen av samarbetet på området inte bör överskattas, är det uppenbarligen av värde att de nuvarande reglerna om verkställighet av vårdnadsavgöranden revideras. Vid de nordiska överläggningarna har uppnåtts enighet om att internordisk verkställighet bör kunna ske beträffande en vidare krets av avgöranden än dem som avses i art. 22 i 1931 års konvention. Förslaget har vunnit remissinstansernas gillande. Också jag anser att det bör genomföras.

Värdet av den föreslagna regleringen begränsas visserligen av att nordiskt vårdnadsavgörande inte har ansetts kunna tillerkännas rättskraft i vidare mån än som följer av 1931 års äktenskapskonvention. Förslaget om vidgat tillämpningsområde beträffande vårdnadsavgöranden rör sålunda bara verkställighet av sådant avgörande. Någon praktisk olägenhet torde dock inte följa av denna begränsning. Det har f.ö. inte varit möjligt att i förevarande sammanhang lösa de problem som är förknippade med internordisk giltighet av vårdnadsavgöranden i allmänhet. Jag vill i sammanhanget erinra om att enligt 1962 års indrivningskonvention nordiskt underhållsbidrag kan drivas in, även om exekutionstiteln inte tillerkänns rättskraft utanför den stat där avgörandet har meddelats eller förbindelsen har ingåtts.

Som jag har nämnt tidigare har man vid de nordiska överläggningarna kommit överens om att arbeta in de nya reglerna om verkställighet av vårdnadsavgöranden i de ensartade lagarna. Avsikten är att samma regler skall gälla i Sverige vid verkställighet av nordiskt vårdnadsavgörande som vid verkställighet av ett internt svenskt motsvarande avgörande (jfr prop. 1967:138 s. 22 och 53). Sålunda skall den prövning som föreskrivs i 21 kap. föräldrabalken (FB) äga rum innan det kan bli aktuellt att flytta över barnet i enlighet med det utländska avgörandet. Det kan tilläggas att med den lösning som har valts något behov inte längre finns av särskilda lagregler beträffande indrivning av kostnadsersättning som har ålagts part i vårdnadsavgörande (jfr 5 § i 1967 års svenska lagförslag på området). Till förslagets närmare utformning återkommer jag i specialmotiveringen.

8.5 Forumregleringen

Regleringen i 1932 års konvention innebär beträffande domstolens behörighet att forumbestämmelserna i de olika nordiska ländernas interna rätt i princip godtas. Undantag görs i vissa fall för dom i mål mot utebliven svarande. Utevarodom gäller således endast om domstolen har varit behörig på någon av de grunder som är särskilt angivna i konventionen.

Vid de nordiska överläggningarna har rätt enighet om att bibehålla nuvarande huvudregel att forumreglerna i de nordiska ländernas interna rätt i princip skall godtas. Samtidigt har det ansetts önskvärt att sträcka ut denna princip till att gälla också domar mot utebliven svarande. Vissa undantag

har likväl bedömts vara nödvändiga med tanke på både sådana domar och domar meddelade vid förmögenhets- eller delgivningsforum.

Som en allmän utgångspunkt har ansetts böra gälla att de forumregler som har klassificerats som otillbörliga i tilläggsprotokollet till 1971 års Haagkonvention på området inte bör godtas i den nordiska regleringen.

Den sålunda föreslagna ordningen innefattar också enligt min mening förbättringar i förhållande till nuvarande regler. Som utredningen har framhållit kräver ett genomförande av förslaget inte att ländernas interna forumregler ändras så att de stämmer överens med den nordiska regleringen. För svensk del gäller detta bestämmelserna om förmögenhetsforum (10 kap. 3 § RB) och om forum arresti (10 kap. 6 § RB). Något förslag om ändring i dessa regler läggs inte fram i detta lagstiftningsärende.

Med den nya regleringen av forumfrågan har det ansetts befogat med en särskild regel till skydd för utebliven svarande. Som allmän förutsättning för domstolens behörighet har ansetts böra gälla att svaranden har fått kännedom om målet i tillräckligt god tid för att kunna förbereda och ingå i svaromål i saken. Med hänsyn härtill har man vid överläggningarna enats om att inte godta tredskodom och därmed jämförligt avgörande, om föreläggande att svara i saken har delgivits endast genom kungörelse. Undantag görs dock med tanke på regleringen i 1934 års nordiska konvention om arv, testamente och boutredning (art. 28). Till de nu berörda bestämmelserna återkommer jag i specialmotiveringen.

Som jag har angett nyss har man vid de nordiska överläggningarna kommit överens om att avgörande som har grundats på de forumbestämmelser som omfattas av tilläggsprotokollet till 1971 års Haagkonvention i princip inte bör godtas. Det skydd som tilläggsprotokollet avser att ge har ansetts böra tillerkännas nordiska medborgare (och annan som har hemvist i nordiskt land) även såvitt gäller verkställighet av domar meddelade i utomnordiska stater. Med anledning härav har den föreslagna ramkonventionen kompletterats med bestämmelser varigenom de nordiska länderna förpliktar sig att — om invändning görs — inte erkänna eller verkställa avgöranden från andra länder som grundar sig uteslutande på t.ex. förmögenhetsforum eller kändens medborgarskap (art. 2). Reglerna gäller endast avgöranden på rättsområden som omfattas av lagstiftningen om erkännande och verkställighet av avgöranden i allmänhet på privaträttens område. Vidare berör reglerna inte åtaganden som de fördragslutande staterna har gjort genom gällande överenskommelser. Med sådan överenskommelse jämförelse överenskommelse som har undertecknats vid ramkonventionens ikraftträdande eller som kan komma att ingås inom särskilda områden. Utanför regleringen faller således erkännande av äktenskapsskillnad och legal separation (hemskillnad) enligt lagen (1973:943) om erkännande av vissa utländska äktenskapsskillnader och hemskillnader.

Det nu berörda åtagandet i ramkonventionen behöver inte f.n. införlivas

med svensk rätt genom någon lagstiftningsåtgärd. Fråga härom kan emellertid uppkomma om Sverige avser att tillträda annan konvention rörande erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område och den konventionen medger erkännande eller verkställighet av avgörande från domstol vars behörighet har grundats på exorbitanta fora.

8.6 Övriga frågor

Vid de nordiska överläggningarna har man enats om att också i övrigt se över nu gällande regler om erkännande och verkställighet av civildomar. Det gäller bl.a. förfarandet vid begäran om verkställighet och den redaktionella utformningen av reglerna. Jag kommer i specialmotiveringen att närmare behandla dessa frågor. På ett par punkter vill jag dock redovisa vissa allmänna synpunkter.

Enligt 1932 års lag skall ansökan om verkställighet göras hos överexekutor. I promemorian föreslås inte någon ändring härvidlag. Vid remissbehandlingen har denna fråga tagits upp av bl.a. EON och en del kronofogdemyndigheter som anser att ansökan om verkställighet i stället bör göras direkt hos kronofogdemyndigheten. EON framhåller att kronofogdemyndigheterna är väl lämpade att självständigt göra den aktuella prövningen och att en sådan ordning skulle innebära en snabbare och enklare handläggningsrutin.

En av huvudtankarna bakom det nu aktuella nordiska lagsamarbetet har varit att underlätta för borgenär att erhålla verkställighet i annat nordiskt land. Fördelarna med den vid remissbehandlingen föreslagna ordningen att prövningen av ansökan om verkställighet förläggs direkt hos kronofogdemyndigheterna är enligt min mening uppenbara. För sökanden innebär det att han behöver vända sig endast till en myndighet för att få sin exekutionstitel formellt prövad samt verkställd. För svaranden innebär det ingen större skillnad vilket system som tillämpas på denna punkt. Redan nu tillämpas den föreslagna ordningen i fråga om underhållsbidrag som drivs in enligt lagen (1962:512) om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge. Kronofogdemyndigheterna har visat sig vara väl skickade att handha prövningen enligt 1962 års lag. Något hinder mot att införa samma system vid verkställighet av andra nordiska exekutionstitlar anser jag därför inte föreligga. Ett ytterligare argument för den föreslagna ordningen är att enhetliga regler beträffande verkställigheten av nordiska exekutionstitlar härigenom erhålls i Sverige. På nu anförda skäl godtar jag förslaget att ansökan om verkställighet skall göras direkt hos kronofogdemyndighet. Med hänsyn till det stora antalet kronofogdedistrikt (f.n. 81) kan det visa sig vara praktiskt att skapa ett system som underlättar för sökanden att skicka ansökningshandlingarna till

behörig kronofogdemyndighet.

Jag vill i sammanhanget nämna att frågan om avskaffande av överexekutorsinstitutionen f.n. övervägs inom justitiedepartementet. Denna fråga har nära samband med arbetet på en ny utsokningsbalk och den undersökning av exekutionsväsendets lokala organisation som görs av kronofogdemyndighetsutredningen. Förslaget att förlägga prövningen av ansökan om verkställighet av nordiska civildomar till kronofogdemyndighet bör enligt min mening kunna bedömas fristående från det sålunda pågående lagstiftnings- och organisationsarbetet. Ett genomförande av förslaget innebär inte att ställningstagandet till frågan om överexekutorsinstitutionens avskaffande föregrips.

En annan fråga som har berörts vid remissbehandlingen är förslaget att slopa det obligatoriska kravet på s.k. verkställbarhetsbevis (6 § första stycket 2 i 1932 års lag). Från bl.a. kronofogdehåll har framhållits att det inte sällan förekommer att verkställighet begärs med stöd av handlingar som inte utgör laga exekutionsurkund. Det föreslås därför att sökanden även i fortsättningen skall förete sådant bevis.

Vid de nordiska överläggningarna har Danmark inte ansett sig kunna göra avkall på detta krav. Enligt den överenskommelse som har träffats mellan Sverige, Norge och Finland skall det emellertid vara tillräckligt med laga-kraftbevis när det gäller verkställighet av nordiskt avgörande som har vunnit laga kraft. Om domen inte har vunnit laga kraft eller om ansökningen avser förlikning krävs däremot bevis om att avgörandet får verkställas i det land där det har meddelats eller förlikningen har ingåtts. Motsvarande bevis skall krävas också vid begäran om verkställighet av vårdnadsavgörande.

Det är visserligen beklagligt att full enighet inte har kunnat nås mellan länderna på denna punkt. Enligt min mening bör dock den berörda ordningen kunna fungera tillfredsställande.

Vad utredningen har förordat beträffande översättning av ansökningshandling m.m. till svenska har föranlett viss kritik i samband med remissbehandlingen. Av bl.a. EON har ställts upp krav på att ansökningshandlingarna i nordiskt exekutionsärende av rättssäkerhetsskäl bör genomgående vara översatta till svenska språket.

Lagförslaget innebär i denna del ingen egentlig ändring i förhållande till vad som redan nu gäller mellan de nordiska länderna (6 § sista stycket 1932 års lag). Den enda nyheten är att kravet på översättning av handling avfattad på finska eller isländska inte är ovillkorligt utan kan frångås om förhållandena medger det. Jag anser inte att en sådan ordning behöver inge betänkligheter från rättssäkerhetssynpunkt. Det gäller också om prövningen av ansökan om verkställighet — som har föreslagits nyss — förläggs till kronofogdemyndigheterna. Självfallet bör kronofogdemyndighet inte ge avkall på översättningskravet annat än när det är alldeles klart att översättning av viss eller vissa handlingar inte behövs för prövningen av ansökningen eller för verkställigheten. Det jag har sagt nu har ingen

omedelbar aktualitet beträffande handlingar på danska eller norska. Sådan handling är kronofogdemyndigheten skyldig att godta. Skulle undantagsvis krävas översättning av handlingen, ankommer det på myndigheten att föranstalta om den.

8.7 Följändringar i annan lagstiftning m.m.

Den föreslagna nya regleringen av nordisk domsverkställighet ger anledning överväga bl.a. vissa ändringar i andra nordiska överenskommelser och därav föranledd intern lagstiftning.

Vad först gäller 1934 års nordiska arvskonvention kan nämnas att den genom överenskommelse den 9 december 1975 mellan de nordiska länderna (SÖ 1975:56) redan har anpassats till den nya lagstiftningen om domsverkställighet (art. 28 i konventionen). Ikraftträdandet beträffande art. 28 i arvskonventionen i dess nya lydelse har dock uppskjutits till dess 1932 års nordiska verkställighetslag har upphävts och ersatts med nya regler i ämnet. Överenskommelsen har godkänts av riksdagen (prop. 1973:175, LU 1973:43, rskr 1973:400). Ändringen i art. 28 i nordiska arvskonventionen kräver i sin tur en ändring i 10 § lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge. Denna ändring bör göras nu (se prop. 1973:175 s. 32 och 34).

Även 1933 års nordiska konkurskonvention (art. 10) måste anpassas till den nya regleringen. Detsamma gäller lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar. Konkurskonventionen är sedan en tid tillbaka föremål för översyn i ett vidare sammanhang. Det torde emellertid dröja ännu någon tid innan översynen har slutförts. Revisionen av den nordiska domsverkställighetskonventionen bör inte anstå i avvaktan härpå. De nordiska länderna har därför ansett att i förevarande sammanhang bör göras en nödvändig ändring i art. 10 i konkurskonventionen. Förslag till överenskommelse om ändring i konventionen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 5*.

Till följd av att övriga nordiska länder har förklarat sig villiga att verkställa svenskt slutbevis i mål om betalningsföreläggande föreslås ett tillägg till 35 § lagsökningslagen. Avsikten är att det s.k. slutbeviset i mål om betalningsföreläggande skall anses vinna laga kraft, även om utmätningen har skett i annat nordiskt land. Ändringen behandlas närmare i specialmotiveringen.

Den nya regleringen föranleder också en justering i 10 § lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m.

8.8 Ikraftträdande

Ramkonventionen, som är avsedd att utgöra grundval för de ensartade nordiska verkställighetslagarna, föreslås träda i kraft den första dagen i den månad som infaller två månader närmast efter det att konventionen har tillträtts av tre av de fördragsslutande staterna. För fördragsslutande stat som tillträder konventionen vid senare tidpunkt träder den i kraft två månader efter det att denna stat har tillträtt överenskommelsen.

Med hänsyn till att lagens ikraftträdande är kopplad till ramkonventionens ikraftträdande bör den nya lagen träda i kraft den dag regeringen bestämmer. Den bör vidare kunna sättas i kraft i förhållande till endast två eller flera nordiska stater. Det kan tilläggas att det nordiska lagsamarbetet har bedrivits med sikte på ikraftträdande under år 1977.

Den nya lagen, vilken föreslås ersätta 1932 års lag, bör inte tillämpas på avgörande som har meddelats eller förlikning som har ingåtts före ikraftträdandet. På sådana äldre avgöranden och förlikningar bör 1932 års lag alltså tillämpas.

9 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område,
2. lag om ändring i lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar,
3. lag om ändring i lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge,
4. lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808),
5. lag om ändring i lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m.

Förslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 6*.

10 Specialmotivering

10.1 Förslaget till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område

Den nya lagens rubrik anger tillämpningsområdet med termen "nordiska domar". Denna term är som utredningen påpekar inte helt adekvat men har godtagits vid de nordiska överläggningarna. Också jag anser att man för att

vinna enkelhet i uttryckssättet bör kunna använda termen.

Lagen, vilken består av 14 paragrafer, är i huvudsak disponerad på samma sätt som de övriga ländernas lagförslag. Huvudregeln om lagens tillämpningsområde upptas i 1 §. Här slås fast att lagakraftvunnen civildom från något av de övriga nordiska länderna gäller även i Sverige. Av 2 § framgår att med dom jämställs också vissa andra exekutionstitlar. I 3 § anges att dom, som sålunda gäller i Sverige, på begäran också skall verkställas här. Härtill an knyter 4 § som beträffande domar på betalningsskyldighet gör undantag från kravet på laga kraft som villkor för verkställighet. Enligt 5 § gäller lagen i tillämpliga delar i fråga om verkställighet av vissa förlikningar samt finsk exekutiv myndighets beslut om avräkning i samband med återtagning av avbetalningsgods. I 6 § anges förutsättningarna för att avgörande rörande vårdnad om barn m.m. skall få verkställas här. Härpå följer en paragraf (7 §) som räknar upp olika undantag från lagens tillämpningsområde och en (8 §) som anger vissa omständigheter vilka utgör hinder för erkännande och verkställighet. Förfarandet vid erkännande och verkställighet behandlas i 9-12 §§. I 13 § ges en litispendensregel och i 14 § en bestämmelse om handräckning.

1 § Paragrafen motsvarar 1 § 1932 års lag och 1 § promemoriaförslaget. De ändringar som föreslås är av formell natur.

Enligt 1 § första stycket uppställs liksom f.n. som huvudregel att internordisk giltighet tillkommer dom som har vunnit laga kraft. Kravet på laga kraft, vilket redan från tillkomsten av 1932 års lag har varit försett med visst undantag (se avsnitt 2), har enligt den nya lagen jämkats ytterligare genom det särskilda undantaget beträffande betalningsdomar. Beträffande detta undantag hänvisas till 4 § (se även 6 § i fråga om vårdnadsavgörande).

I den nuvarande 1 § första stycket har lagens tillämpningsområde bestämts i första hand efter processuella kriterier. Lagen gäller sålunda domar som har meddelats i tvistemål eller brottmål. Beträffande tvistemålsdomar ges först i 10 § en avgränsning också efter tvistens sakliga beskaffenhet. I fråga om brottmålsdomar finns däremot redan i 1 § en sådan avgränsning, nämligen till domar angående skadestånd.

Vid de nordiska överläggningarna har enighet rått om att man bör behålla den processuella avgränsningen men komplettera den med en materiell begränsning till frågor av "privaträttslig beskaffenhet" (jfr art. 1 i 1971 års Haagkonvention där det anges att domen skall vara meddelad "en matière civile ou commerciale" och SOU 1968:40 s. 57). Genom denna komplettering har bl.a. uppnåtts att bestämmelsen i nuvarande 10 § första stycket 6 har blivit överflödig. Det föreskrivs där att lagen inte gäller "beslut rörande skatt eller annan avgift till stat eller kommun eller annan fråga av offentligrättslig art, ändå att saken behandlats i den för tvistemål stadgade ordning".

I sak innebär den nu berörda ändringen i 1 § att även domar angående

andra förmögenhetsrättsliga krav i brottmål än skadeståndsanspråk — t.ex. utgivande av individuellt bestämt gods — omfattas av lagen. Det torde i och för sig inte vara vanligt att sådana krav framställs i brottmål. Anledning torde emellertid saknas att lämna dem utanför regleringen (jfr SOU 1931:9 s. 28).

Vid remissbehandlingen av promemorian har lagberedningen påpekat att termen tvistemål i svensk mening inte innefattar ärenden. Formellt skulle lagen därför inte bli tillämplig på slutligt avgörande av fråga som av domstol i annat nordiskt land har handlagts som ärende. Beredningen anser detta mindre lämpligt och efterlyser ett förtydligande.

Vad lagberedningen har påpekat ger mig anledning framhålla att lagens tillämpningsområde alltjämt är avgränsat efter procedurens karaktär av rättegång i tvistemål (eller brottmål), låt vara att regeln härom har kompletterats med ett krav på att avgörandet rör fråga av privaträttslig beskaffenhet. Med den metod som sålunda har valts för avgränsningen torde avgöranden inom ramen för den s.k. frivilliga rättsvården falla utanför regleringen (jfr även SOU 1968:40 s. 64). Frågan har enligt min mening inte någon större praktisk betydelse med hänsyn till såväl den kompletterande, materiella avgränsningen i 1 § som undantagen från lagens tillämpningsområde i 7 §. Att även avgörande av t.ex. utländsk administrativ myndighet i vissa fall kan verkställas här följer av 5 § 3 och 6 §.

I den nuvarande 1 § andra stycket anges att med dom förstås domstols beslut som innebär avgörande av huvudsaken. För att tydligare markera att interimistiskt beslut under rättegång inte omfattas av lagen har i det nya andra stycket angetts att med dom förstås domstols beslut som innebär *slutligt* avgörande av saken.

Med domstol förstås liksom f.n. såväl allmän domstol som specialdomstol (jfr dock 7 § 7). Det har förutsatts att länderna i samband med ikraftträdandet av de ensartade lagarna skall utväxla upplysningar om vilka domstolar som kan komma i fråga.

2 § Enligt denna paragraf, som motsvarar 2 § 1932 års lag samt 2 och 3 §§ promemoriaförslaget, jämställs i lagen med dom vissa andra avgöranden. Det innebär att även sådana avgöranden tillerkänns rättskraft och verkställbarhet. Som förutsättning härför gäller att de har vunnit laga kraft och angår fråga av privaträttslig beskaffenhet (jfr dock senare delen av punkt 4 samt punkt 5).

I *punkt 1* nämns liksom i nuvarande 2 § finskt utslag i lagsökningsmål. I denna del innebär förslaget ingen ändring i förhållande till vad som nu gäller. Av bestämmelsen framgår att lagen omfattar endast lagsökningsutslag varigenom någon har ålagts personlig betalningsskyldighet, däremot inte utslag som gått ut på att fordran fastställs till betalning ur viss egendom. Någon anledning att utvidga tillämpningsområdet till att avse även sist nämnda kategori — vilket har förordats av lagberedningen — anser jag inte föreligga.

I överensstämmelse med vad som nu gäller skall i fråga om finskt lagsökningsutslag kravet på laga kraft anses uppfyllt när besvärstiden har gått till ända. Tiden för stämning om återvinning behöver således inte ha gått ut. En föreskrift härom har tagits upp i andra stycket av förevarande paragraf.

Det bör anmärkas att svenskt lagsökningsutslag har tagits upp i de övriga ländernas lagförslag. Ett sådant utslag anses — sedan möjligheten för gäldenär att anföra besvär har avskaffats — lagakraftvunnet först när återvinningsfristen har löpt ut.

I *punkt 2* upptas finsk betalningsorder. Som har nämnts i det föregående utgör betalningsorder en motsvarighet till svenskt slutbevis i mål om betalningsföreläggande. Kravet på laga kraft har ansetts böra i princip upprätthållas också i fråga om betalningsorder. Med hänsyn till den oklarhet som råder i fråga om när återvinningsfristen börjar löpa har man från finsk sida förklarat att man överväger en lagändring som innebär att återvinningsfristen skall räknas från tidpunkten för delgivning av betalningsordern eller från den dag utmätning förrättades i gäldenärens närvaro eller han på annat sätt bevisligen fick del av betalningsordern.

I de övriga ländernas lagförslag har tagits upp svenska slutbevis i mål om betalningsföreläggande. Även beträffande denna exekutionstitel upprätthålls principiellt kravet på laga kraft. För att tillgodose detta önskemål, som f.ö. utgör förutsättning för att det utmäta godset skall få försäljas i de övriga nordiska länderna, föreslås viss ändring i lagsökningslagen (1946:808), se avsnitt 10.2.

I *punkt 3* nämns föreläggande av ersättningsskyldighet, vilket har utfärdats av norsk åklagarmyndighet och som har godkänts av den som avses med föreläggandet. Kravet på laga kraft skall i förevarande sammanhang anses uppfyllt när 14 dagar har förflutit från godkännandet, om inte talan mot föreläggandet har förts dessförinnan (se avsnitt 3).

I *punkt 4-6* behandlas skilda slag av beslut om ersättning för rättegångskostnader. Nuvarande ordning (2 § 3 1932 års lag) innebär att lika med lagakraftätagande beslut anses "lagakraftätagande beslut, som i tvistemål, i domen eller under rättegången, meddelats angående ersättning för rättegångskostnad eller gottgörelse till vittne eller sakkunnig". Någon motsvarande bestämmelse som avser beslut som har meddelats i brottmål finns inte. Enligt 1 § första stycket lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. får emellertid i annat nordiskt land meddelad dom varigenom "i brottmål utdömts ersättning för rättegångskostnad" på begäran verkställas här. Det synes sannolikt att man vid tillkomsten har avsett att inbegripa rättegångskostnad som skall utgå till enskild part. I motiven till lagen uttalas dock i fråga om denna bestämmelse endast att "till rättegångskostnad torde vara att hänföra sådana kostnader, som enligt 31 kap. rättegångsbalken kan utdömas i brottmål" (prop. 1962:203 s. 24).

Beträffande kostnader i tvistemål har det vid de nordiska överläggningarna ansetts lämpligt att begränsa lagens tillämpningsområde till fall när dom i huvudsaken omfattas av lagen. Begränsningen innebär inte att dom måste ha meddelats, endast att huvudsaken rör fråga av privaträttslig beskaffenhet och att kostnadsbeslutet i övrigt uppfyller förutsättningarna för giltighet enligt lagen. Lagen är tillämplig oavsett om kostnaden skall utgå till part eller intervenient. Detsamma gäller om någon har förpliktats att till staten betala kostnaden för fri rättegång (allmän rättshjälp) som har åtnjutits av motpart.

I fråga om beslut angående rättegångskostnader i brottmål gäller att den nuvarande lagen inte omfattar sådana beslut. Huruvida sådana beslut kan verkställas enligt 1963 års nordiska samarbetslag är inte helt klart. Vid de nordiska överläggningarna har enighet rått om att det är önskvärt att beslut som innebär att enskild person har tillerkänts ersättning för rättegångskostnad omfattas av förevarande reglering. Enligt den föreslagna 1 § blir lagen tillämplig på dom angående fråga av privaträttslig beskaffenhet även om anspråket har handlagts i brottmål. Det synes därför naturligt att också rättegångskostnader som är hänförliga till sådan fråga och som enskild part har tillerkänts i sådant mål omfattas av lagen. Av praktiska skäl är det lämpligt att låta lagen omfatta även kostnad som helt eller delvis belöper på ansvarsdelen.

Promemoriaförslaget (2 § 3), som nära överensstämmer med den nu föreslagna lydelsen av punkt 4, blev föremål för viss kritik vid remissbehandlingen. Några remissinstanser (hovrätten för Nedre Norrland och föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare) ansåg att endast beslut varigenom part har ålagts att till enskild part utge ersättning för rättegångskostnad borde omfattas av regleringen. Enligt lagberedningens uppfattning framgick det inte av lagtexten att beslut om ersättning för rättegångskostnad i tvistemål skulle få verkställas även om dom i huvudsaken inte hade meddelats.

Med anledning av det först nämnda påpekandet vill jag framhålla att det från saklig synpunkt synes lämpligt att öppna möjlighet till internordisk giltighet och verkställbarhet även beträffande statens anspråk på betalning av rättshjälpskostnad mot den som enligt lag är ersättningskyldig för sådan kostnad i tvistemål. Något skäl att här dra en formell gräns mellan anspråk som tillkommer enskild och anspråk som tillkommer det allmänna finns enligt min mening inte. Vad lagberedningen anförde har medfört viss justering av lagtexten i förhållande till promemoriaförslaget. I gällande lag anges att beslutet skall ha meddelats i domen eller under rättegången. I förslaget har denna precisering ansetts överflödig. Någon ändring i sak har inte avsetts.

När det gäller beslut om gottgörelse till vittne eller sakkunnig (punkt 5) har man vid de nordiska överläggningarna stannat för att förorda att den nya lagen bör inbegripa sådana beslut både i tvistemål och brottmål. Huruvida

lagen är tillämplig på dom i målet har ansetts inte böra tillmätas betydelse. Det innebär bl.a. att vittne som har tillerkänts ersättning av enskild part i ett familjemål, som faller utanför lagens tillämpningsområde (jfr 7 §), kan begära beslutet verkställt mot parten enligt lagen. Motsvarande gäller om sådan ersättning har utgått i brottmål.

Enligt lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m., vilken svarar mot i sak likalydande lagar i de övriga nordiska länderna, skall förskott lämnas för resa och uppehälle till vittne eller målsägande som skall höras (prop. 1974:95 s. 102). Det är härvid möjligt att den som har fått förskott inte inställer sig och inte heller frivilligt betalar tillbaka förskottet. Med hänsyn härtill har man enats om att skapa en ordning som innebär att beslut om återbetalning till staten av förskott enligt den nordiska vittnespliktslagstiftningen skall kunna verkställas i övriga nordiska länder (punkt 6).

För svensk del lär bestämmelsen i punkt 6 inte få någon praktisk betydelse. Skulle den berörda situationen uppkomma i mål vid svensk domstol tillämpas 9 § kungörelsen (1973:261) om utbetalning av vissa ersättningar i mål eller ärende vid domstol, m.m. Bestämmelsen innebär, att om någon som har uppburit förskott av allmänna medel underlåter att fullgöra den uppgift för vilken förskottet har meddelats, skall underrättelse därom översändas till vederbörande länsstyrelse, som har att vidta de åtgärder som behövs för att återkräva förskottet.

3 § Paragrafen motsvarar utan saklig ändring 4 § 1932 års lag och 7 § promemorieförslaget. Det föreskrivs sålunda att dom, som gäller här i riket enligt den föreslagna lagen och som får verkställas i den stat där den har meddelats, på ansökan skall verkställas här. Med dom jämställs som följer av 2 § vissa andra exekutionstitlar. Beträffande förlikning får hänvisas till 5 §. Skulle dom vara verkställbar endast i viss del, tillämpas 3 § på domen i den delen.

4 § Denna paragraf, som saknar motsvarighet i gällande lagstiftning, reglerar frågan om verkställighet av icke lagakraftvunnen betalningsdom.

Paragrafen innehåller undantag från kravet i 1 § på att avgörandet skall ha vunnit laga kraft för att verkställighet skall få ske (se avsnitt 8.3). Undantaget avser enbart dom varigenom betalningsskyldighet har ålagts. Med dom jämställs härvid sådan exekutionstitel som sägs i 2 §. Som allmän förutsättning för att verkställighet skall kunna ske före domens lagakraftvinnande gäller att domen kan verkställas i det land där den har meddelats. Att verkställighet inte får ske fullt ut följer av 11 §.

Bestämmelsen i 4 § avser bara frågan om verkställighet. Liksom är fallet med annan icke lagakraftvunnen dom tillerkänns inte heller icke lagakraftvunnen betalningsdom i övrigt någon rättsverkan här. Sådan dom kan således endast bli föremål för verkställighet.

5 § I denna paragraf, som motsvarar 2 § 2 1932 års lag och 4 § promemorieförslaget, behandlas vissa exekutionstitlar vars verkan har ansetts böra begränsas till verkställbarhet.

I *punkt 1* upptas förlikning som har ingåtts i annan nordisk stat. Bestämmelsen motsvarar 2 § 2 1932 års lag. I denna jämföras med dom förlikning som har ingåtts inför förlikningskommission eller domstol. Sådan förlikning tillerkänns f.n. både rättskraft och verkställbarhet. Anledningen till att man vid överläggningarna har ansett en begränsning till verkställbarhet påkallad är följande. Enligt dansk rätt har förlikningar som har ingåtts inför domstol inte någon rättskraftsverkan internt. Däremot får de verkställas. Beträffande finsk och svensk rätt gäller att förlikning för att bli verkställbar måste stadfästas genom dom. Enligt ett av högsta domstolen nyligen meddelat avgörande (NJA 1975 s. 507) tillerkänns sådan stadfästelse inte rättskraft i Sverige. Huruvida en stadfäst förlikning vinner rättskraft torde för finsk rätts del vara oklart. Enligt norsk rätt däremot är det klart att förlikning som har ingåtts inför domstol tillerkänns både rättskraft och verkställbarhet. För att undvika att förlikningar tillerkänns mer vittgående verkan internordiskt än internt och för att få en så enkel reglering som möjligt har man vid överläggningarna stannat för att begränsa förlikningarnas verkan till verkställbarhet.

Den nuvarande bestämmelsen förutsätter att förlikningen har ingåtts inför förlikningskommission eller domstol. Det har vid överläggningarna framställts önskemål om att alla förlikningar, som har ingåtts inför offentlig myndighet och som får verkställas i ursprungsstaten, innefattas i regleringen. Från norskt håll har man särskilt pekat på förlikning enligt lagen den 25 juni 1937 nr. 20 om sild- och brislingsfiskerierne. Sådan förlikning ingås inför fiskerioppsynstjenestemann och får verkställas som lagakraftvunnen dom. Från svensk sida har man inte funnit anledning att motsätta sig dessa önskemål.

Utöver de nu berörda sakliga ändringarna har det syntts lämpligt att beträffande förlikning uttryckligen ange att den skall ha ingåtts i fråga av privaträttslig beskaffenhet. Vidare har efter ett påpekande vid remissbehandlingen i lagtexten nämnts att förlikningen har ingåtts i Danmark, Finland, Island eller Norge.

I enlighet med det anförda föreslås i *punkt 1* att lagen skall i tillämpliga delar gälla även i fråga om verkställighet av förlikning som i fråga av privaträttslig beskaffenhet har ingåtts inför domstol eller annan myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge och som får verkställas i den stat där den har ingåtts.

I den allmänna motiveringen (se avsnitt 8.2) har föreslagits att även danskt s.k. udenretligt forlig skall kunna verkställas enligt lagen. En föreskrift härom har tagits upp i *punkt 2*. Som särskilda förutsättningar har uppställts att förlikningen har träffats i Danmark och att gäldenären därvid hade hemvist där. Det krävs också att förlikningen får verkställas i

Danmark.

I *punkt 3* har tagits upp en ny bestämmelse som innebär att finskt protokoll över avräkning enligt lagen om avbetalningsköp är exigibelt också i Sverige. Bestämmelsen har tagits med efter de förnyade nordiska överläggningar som har hållits efter framläggandet av promemorieförslaget (se vidare avsnitt 8.2). Verkställighet kan enligt denna punkt ske av beslut av finsk exekutiv myndighet (utmättningsman eller överexekutor) varigenom köpare eller säljare har ålagts betalningsskyldighet i samband med återtagning av avbetalningsgods. Som förutsättning för verkställighet här i riket gäller att parten vid tidpunkten för återtagningen hade hemvist i Finland. Om restitutionen således ägde rum först sedan parten flyttat till Sverige omfattas exekutionstiteln inte av denna paragraf.

För verkställighet enligt punkt 3 krävs uttryckligen att den exekutiva myndighetens beslut har vunnit laga kraft (jfr avsnitt 3). Någon tillämpning av 4 § kommer därför inte i fråga i detta fall.

Det kan tilläggas att motsvarande beslut av svensk exekutiv myndighet inte kan läggas till grund för omedelbar verkställighet.

6 § Denna paragraf, som har viss motsvarighet i 10 § första stycket 1 i 1932 års lag (och art. 10 första stycket i 1932 års konvention), bygger på 1 och 6 §§ i det år 1967 framlagda svenska förslaget till lag om verkställighet med anledning av beslut, som i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelats rörande vårdnad m.m. (se bilaga 2). Paragrafen saknar motsvarighet i promemorieförslaget.

Som framgår av den allmänna motiveringen (se avsnitt 8.4) har man vid de nordiska överläggningarna under 1970-talet kommit överens om att i den ensartade lagstiftningen om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område ta med de reviderade regler om internordisk verkställighet av vårdnadsavgöranden varom förslag har lagts fram redan år 1967. Revisionen i denna del har lett till att en rad särskilda bestämmelser om verkställighet av vårdnadsavgöranden har tagits upp i det nu föreliggande lagförslaget. Huvudregeln om när internordisk verkställighet får ske ingår i 6 § (jfr även 7 § 2). Härutöver finns speciella regler i saken i 9 och 12 §§.

Regleringen i 6 § avser i första hand avgörande rörande vårdnad om barn. Den omfattar emellertid också avgöranden rörande rätt till umgänge med barn och överlämnande av barn i annat fall. När i det följande talas om vårdnadsavgörande avses alla kategorierna, om inte annat framgår av sammanhanget.

I likhet med vad som är fallet med de exekutionstitlar som har tagits upp i 5 § regleras i 6 § inte frågan om vårdnadsavgörandets rättskraft utan endast verkställigheten av avgörande. Vissa vårdnadsavgöranden tillerkänns rättskraft enligt art. 22 i 1931 års nordiska konvention med internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap m.m. (se avsnitt 2). I övrigt är

frågan om rättskraft oreglerad. De exekutionstitlar som nämns i huvudregeln i paragrafens första stycke är dels avgörande av domstol eller administrativ myndighet, dels förlikning som har ingåtts inför domstol eller avtal som har godkänts av administrativ myndighet. Det krävs inte att myndighets avgörande har vunnit laga kraft. Även interimistiskt beslut rörande vårdnaden omfattas av paragrafen. Beträffande de olika typerna av exekutionstitlar från övriga länder kan hänvisas till redogörelsen i betänkandet NU 1967:4 (s. 23).

Enligt huvudregeln skall vårdnadsavgörande (eller därmed jämställd förlikning eller avtal) från annan nordisk stat på ansökan verkställas här i riket, om exekutionstiteln kan utgöra grund för verkställighet i den stat där det har meddelats. Uttrycket "kan utgöra grund för verkställighet" har valts i stället för "får verkställas" (se t.ex. 3 §) med hänsyn till den materiella prövning som skall föregå beslut om verkställighet i domlandet (jfr 21 kap. föräldrabalken).

I 1967 års betänkande framhålls (NU 1967:4 s. 34) att man får räkna med möjligheten att det även i verkställighetslandet föreligger ett beslut rörande vårdnaden om barnet. Om det avgörande som sökanden åberopar för verkställighet strider mot det inhemska beslutet, bör som huvudregel gälla, att sökanden inte kan påfordra verkställighet i enlighet med det utländska beslutet. Omständigheterna kan dock vara sådana att det beslutet bör tillämpas. Enligt art. 8 i 1931 års nordiska konvention med internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap m.m. kan yrkande om ändring av vårdnadsbeslut som har meddelats i landet A under vissa förutsättningar upptas i landet B. Beslut som därvid meddelas i B blir enligt art. 22 i konventionen gällande i A. Ändringsbeslutet bör då också få verkställas i A. Även eljest kan av internationellrättsliga grundsatser följa att ett utomlands meddelat jämkningsbeslut bör respekteras. I det föreliggande lagförslagets andra stycke har mot denna bakgrund tagits upp en regel i ämnet. Om det avgörande som begärs verkställt här strider mot dom eller beslut som har meddelats i Sverige, får verkställighet äga rum bara om det förra avgörandet enligt särskild bestämmelse skall gälla här.

I tredje stycket har tagits upp en bestämmelse om att 6 § inte äger tillämpning på beslut som har meddelats av verkställande myndighet eller på beslut som barnvårdsnämnd eller annan myndighet har meddelat enligt lagstiftningen om det allmännas barna- och ungdomsvård eller annan därmed jämförlig vård eller behandling.

7 § I paragrafen, som motsvarar 10 § 1932 års lag och 5 § promemorieförslaget, anges vissa undantag från lagens tillämpningsområde.

Undantaget i första stycket *punkt 1* (f.n. 10 § första stycket 1) för avgöranden på det familjerättsliga området stämmer i sak väsentligen överens med vad som nu gäller. Utöver dom nämns även förlikning. Liksom nu gäller undantaget inte fall då verkställighet begärs av dom som tiller-

känns rättskraft enligt art. 22 i 1931 års konvention med internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap m.m. (se härvidlag 6 §). I punkt 1 har dessutom gjorts vissa justeringar av redaktionell karaktär (jfr även punkt 2).

Av *punkt 2*, som gör undantag för avgöranden och förlikningar rörande vårdnad m.m., framgår att denna lag tillämpas endast beträffande verkställighet av exekutionstitel som avses i 6 § (däremot inte såvitt avser erkännande).

Nuvarande 10 § första stycket 2, som innehåller ett undantag för danska, norska och isländska domar, som innefattar tillämpning av äldre lagstiftning om makars förmögenhetsförhållanden, har ansetts kunna utgå.

Punkt 3 undantar liksom nu dom och förlikning rörande familjerättslig underhållsplikt. Bestämmelser om verkställighet av sådana exekutionstitlar finns numera i lagen (1962:512) om indrivning av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Undantaget i den nya *punkt 4*, som avser dom eller förlikning rörande faderskapet till barn eller faderskaps erkännande, innebär ingen saklig ändring i förhållande till vad som nu gäller. Regeln har brutits ut ur nuvarande punkt 4, vars återstod bildar två nya punkter (5 och 6) i det föreliggande förslaget. Det kan påpekas att mellan de nordiska länderna har inletts överläggningar i syfte att åstadkomma ömsesidigt erkännande i frågor rörande faderskapet till barn m.m.

Punkt 5, som delvis motsvarar punkt 4 i 1932 års lag, har utformats i enlighet med överenskommelse mellan de nordiska länderna att i de ensartade lagarna ta in bestämmelser om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning angående rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte med anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld, när den döde var medborgare i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige och hade hemvist i en av dessa stater (jfr prop. 1973:175 s. 24 och 34).

En motsvarighet till föreskriften i nuvarande punkt 5 har införts i förslagets 8 § första stycket 5.

I *punkt 6*, som delvis motsvarar nuvarande punkt 4, undantas vissa domar och förlikningar rörande konkursrättsliga ämnen. Sådana exekutionstitlar omfattas av lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar, vilken i fråga om erkännande och verkställighet hänvisar till 1932 års lag. Liksom beträffande motsvarande fall enligt punkt 5 har det ansetts lämpligt att ta in en föreskrift härom i punkt 6. Härutöver har bestämmelsen undergått viss redaktionell justering.

I den nya *punkt 7* har tagits upp en motsvarighet till nuvarande 10 § andra stycket. Undantaget har begränsats till dom eller förlikning i mål som skall upptas omedelbart av särskild domstol för handläggning av tvister rörande kollektivavtal. Den nya lydelsen har tillkommit med hänsyn främst till 1974

års svenska reform av rättegången i arbetstvister. Dom som har meddelats av arbetsdomstol som andra instans undantas alltså inte. Genom den ändrade avfattningen markeras också att avgöranden som har träffats av dansk s.k. "laeringevoldgiftret" inte heller undantas från lagens tillämpningsområde.

F.n föreskrivs i övergångsbestämmelserna till 1932 års lag och i konventionens art. 10 fjärde stycket att lagen resp. konventionen inte gör ändring i andra föreskrifter om giltighet eller verkställighet av utländsk domstols beslut. Vid överläggningarna har övervägts att införa en särskild föreskrift som reglerar lagens förhållande till andra lagar som innehåller bestämmelser om erkännande och verkställighet på särskilda rättsområden. Enighet har rått om att den nya lagen inte är avsedd att göra ändring i andra föreskrifter om erkännande eller verkställighet. Emellertid bör i vissa fall valfrihet medges så att domen får verkställas antingen enligt lagen eller enligt andra föreskrifter. Exempelvis bör valfrihet föreligga mellan lagens bestämmelser och bestämmelserna i lagen (1899:12 s. 9) om verkställighet i visst fall av utländsk domstols beslut. Däremot är det tydligt att föreskrifterna om erkännande och verkställighet i vissa lagar som reglerar speciella områden i allmänhet är avsedda att vara exklusivt tillämpliga, t.ex. de bestämmelser i ämnet som finns i lagen (1973:1198) om ansvarighet för oljeskada till sjöss.

Från de angivna utgångspunkterna har i andra stycket införts en bestämmelse som innebär att lagen inte skall tillämpas i den mån detta följer av bestämmelser om erkännande och verkställighet på särskilda rättsområden. Motsvarande föreskrift har införts i de danska och norska lagförslagen.

8 § I paragrafen anges olika omständigheter som utgör hinder för erkännande och verkställighet. Flertalet av bestämmelserna saknar motsvarighet i nuvarande ordning. Föreskriften i första stycket 6 motsvarar dock 11 § 1932 års lag och första stycket 5 avser att täcka samma område som nuvarande 10 § första stycket 5. Paragrafen stämmer nära överens med 6 § promemoriaförslaget. Vid utarbetandet av de nya bestämmelserna har särskilt beaktats den reglering av hithörande spörsmål som har gjorts i 1971 års Haagkonvention rörande erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område.

I första stycket 1 och 2 finns bestämmelser som innebär att nordisk dom inte gäller här i landet, om domstolen har grundat sin behörighet att ta upp tvisten enbart på vissa angivna omständigheter. Beträffande de allmänna överväganden som ligger till grund för bestämmelserna hänvisas till den allmänna motiveringen (se avsnitt 8.5).

I *punkt 1*, som är avsedd att täcka innehållet i punkt 4 a i tilläggsprotokollet till 1971 års Haagkonvention, jfr art. 2 a i ramkonventionen, föreskrivs att dom inte gäller, om domstolen i mål om betalningsskyldighet har

varit behörig endast på grund av att svaranden hade egendom i den stat där domen meddelades, om inte målet avsett fordran, som angår egendomen eller för vilken egendomen har ställts som säkerhet, eller svaranden utan förbehåll har ingått i svaromål i saken. Föreskriften syftar på det fall att den domstol som har meddelat domen har grundat sin behörighet uteslutande på det faktum att svaranden hade egendom i domstolsstaten. Har ytterligare en eller flera kompetensgrunder förelegat är föreskriften inte tillämplig.

Undantaget för det fall att målet har avsett en fordran som angår egendomen tar sikte på t.ex. mål om krav på betalning för reparation av egendomen. Genom formuleringen att "egendomen har ställts som säkerhet" har man avsett att markera att hit inte hör fall när egendom har belagts med kvarstad. Forumregleringen beror på att punkt 4 a i tilläggsprotokollet uttryckligen nämner som otillbörligt forum att säkerhetsåtgärd på begäran av kändanden har vidtagits beträffande svaranden tillhörig egendom i domslandet. Något förtydligande av denna regel, vilket har ifrågasatts av Sveriges advokatsamfund vid remissbehandlingen av promemorian, anser jag inte behövligt.

Enligt den föreslagna bestämmelsen föreligger inte hinder för erkännande, om "svaranden utan förbehåll har ingått i svaromål i saken". Detta kan sägas innebära att svarandens åtgärd att ingå i svaromål i princip tillägg samma verkan som om ett prorogationsavtal hade träffats. Svaranden har emellertid möjlighet att förhindra att denna verkan inträder genom att innan han ingår i svaromål reservera sig mot att domen erkänns utanför domslandet. En motsvarande reglering av frågan om s.k. tyst prorogation finns i 1971 års Haagkonvention (art. 10 punkt 6) och i ett flertal bilaterala överenskommelser om erkännande och verkställighet av domar. Anledningen till att svaranden har getts möjlighet att göra förbehåll är att undantaget för domar som har meddelats vid förmögenhetsforum annars skulle få alltför begränsad räckvidd. För att skydda sin egendom i domstolsstaten har nämligen svaranden i regel intresse av att ingå i svaromål. Underlåter han detta, avgörs målet i allmänhet till hans nackdel och domen kan verkställas i denna egendom (jfr i övrigt beträffande tyst prorogation SOU 1968:40 s. 99).

Enligt *punkt 2*, som har motsvarighet i punkt 4 e i tilläggsprotokollet till Haagkonventionen, jfr art. 2 e i ramkonventionen, gäller domen inte, om domstolen har varit behörig endast på grund av att svaranden vid stämningens delgivning tillfälligt uppehöll sig i den stat där domen meddelades. Denna undantagsregel tar sikte på bestämmelser i den danska retsplejelovens § 248, stk. 2, och den finska rättegångsbalken 10 kap. 1 § första stycket. Enligt dessa bestämmelser kan talan väckas mot utlänning vid domstol inom vars domkrets utlänningen uppehåller sig vid stämningens delgivning, om annat forum saknas.

I likhet med vad som föreskrivs i punkt 1 gäller inte undantagsregeln i punkt 2, om svaranden utan förbehåll har ingått i svaromål i saken.

En kombination av de i punkt 1 och 2 angivna omständigheterna bör uppenbarligen inte accepteras såvitt nu är i fråga. Uttrycklig bestämmelse härom har inte ansetts behövlig.

I *punkt 3* görs undantag för det fall att domen har meddelats mot svarande som inte har ingått i svaromål vare sig i första instans eller högre rätt och föreläggande att svara i saken inte har delgivits honom på annat sätt än genom kungörelse.

Delgivning skall anses ha skett genom kungörelse om åtgärder har vidtagits som i huvudsak motsvarar dem som anges i 15-17 §§ delgivningslagen (1970:428). Undantagsbestämmelsen är avsedd att tillämpas även när vissa kompletterande åtgärder har företagits för att bringa föreläggandet till svarandens kännedom. Föreskrifter om sådana åtgärder finns i dansk och norsk rätt (§ 160 retsplejeloven resp. § 181 lov om domstolene).

Det kan anmärkas att bestämmelsen inte har någon betydelse såvitt gäller föreläggande att svara på ansökan om finsk betalningsorder. Sådant föreläggande får nämligen, i likhet med svenskt betalningsföreläggande, inte delges genom kungörelse.

Beträffande avgörande som nämns i 7 § 5 gäller undantaget endast i fråga om avgörande som rör ansvarighet för den dödes gäld.

Punkt 4, som saknar motsvarighet i gällande ordning, innehåller en s.k. indirekt litispensregel. Enligt denna regel undantas dom från erkännande och verkställighet, om talan angående samma sak har väckts först i Sverige eller i annat nordiskt land och kan leda till dom som enligt lagen skall gälla här i landet. Bestämmelsen kan sägas utgöra ett komplement till den föreslagna föreskriften i 13 § som innefattar en direkt litispensregel. Enligt sist nämnda bestämmelse åligger det i vissa fall svensk domstol att avvisa eller vilandeförklara väckt talan med hänvisning till pågående rättegång i annat nordiskt land.

De föreslagna bestämmelserna om litispens, vilka har motsvarighet i 1971 års Haagkonvention (art. 5 punkt 3 a resp. art. 20), syftar till att motverka att talan angående samma sak mellan samma parter förs samtidigt i flera länder. Därigenom motverkas också att det i de olika länderna avkunnas inbördes motstridiga domar som — bortsett från den inbördes konflikten — uppfyller förutsättningarna för giltighet (jfr SOU 1968:40 s. 123). Bestämmelsen i 13 § om skyldighet att avvisa eller vilandeförklara talan i vissa fall torde tillsammans med motsvarande föreskrifter i de övriga nordiska ländernas lagar leda till att undantagsregeln i denna punkt endast sällan blir tillämplig. Det har emellertid ansetts lämpligt att ha en särskild bestämmelse för den händelse den direkta litispensregeln har åsidosatts. Man har därvid särskilt tänkt på fall när domstolen inte har känt till den först inledda rättegången.

Bestämmelsen har begränsats till fall när talan har väckts först i något av de nordiska länderna. En föreskrift om att hänsyn skall tas också till rättegång i utomnordisk stat — om dom i sådan stat enligt särskild

överenskommelse skall gälla här i landet — har ansetts kunna leda till tillämpningssvårigheter som inte står i rimlig proportion till värdet av en sådan föreskrift.

Vid de nordiska överläggningarna har övervägts om litispendensregleringen bör kompletteras med bestämmelser om hur konflikter mellan motstridande domar skall lösas. Sådana bestämmelser finns i 1971 års Haagkonvention (art. 5 punkt 3 b och c) men saknas i den nu gällande nordiska konventionen. Eftersom Haagkonventionens bestämmelser i vissa avseenden har bedömts mindre lyckade och frågan ansetts ha mycket liten praktisk betydelse har man enats om att den kan överlämnas åt rättspraxis (jfr SOU 1968:40 s. 128).

I *punkt 5*, som i sak delvis motsvaras av 10 § första stycket 5 i 1932 års lag, regleras frågan om s.k. exklusiv kompetens (jfr SOU 1968:40 s. 103).

Enligt art. 11 punkt 2 i 1932 års konvention undantas avgöranden som gäller "äganderätt eller annan rätt till fast egendom i främmande fördragsslutande stat eller skyldighet att träffa förfogande om dylik rätt eller påföljd av sådan skyldighets åsidosättande". Vidare nämns i förarbetena till konventionen ytterligare undantag som anses böra gälla utan uttrycklig föreskrift. I detta hänseende anføres följande (SOU 1931:9 s. 37).

Till sist må framhållas, att fall förekomma, då, oberoende av särskilt förbehåll, på grund av en omtvistad rättighets egen natur fastställandet av dess existens eller icke-existens måste anses förbehållet domstol i någon viss stat. Detta gäller exempelvis frågan om giltigheten av ett i viss stat meddelat patent eller rättmätigheten av skedd inskrivning i handelsregister eller annat jämförligt register. En i den staten meddelad dom i sådan sak är tydligen ej prejudicerande för frågan om rättsverkningarna av motsvarande åtgärd i annan stat. Däremot är det icke uteslutet att frågan om verkningarna av ett i viss stat meddelat patent eller verkningarna av där skedd inskrivningsåtgärd blir av betydelse för rättsförhållanden, som skola bedömas i annan stat; sålunda kan frågan om skadestånd för intrång i ett svenskt patent komma under prövning vid domstol i något av grannländerna, och en i sådant mål meddelad dom faller då under konventionen.

Under de nordiska överläggningarna har enighet rått om att det nuvarande utrymmet för att beakta anspråk på exklusiv kompetens bör bibehållas. Det har emellertid ansetts önskvärt att de nya lagarna innehåller uttryckligt stöd för vägran att erkänna utländsk dom inte bara i det fall som nu anges i konventionen utan även i fall av den art som avses i de återgivna motivuttalandena. Vid utformningen av de nya bestämmelserna har man i viss mån haft motsvarande föreskrifter i Haagkonventionens art. 12 som förebild. I denna punkt görs sålunda undantag från reglerna om erkännande och verkställighet, om den myndighet hos vilken erkännande och verkställighet begärs med hänsyn till sakens beskaffenhet finner uteslutande behörighet att pröva saken böra tillkomma domstol i annan stat än den vari domen har meddelats.

Tillräcklig anledning att efter mönster av Haagkonventionens art. 12 i förhållandet mellan de nordiska länderna införa en regel som undantar

också domar som har tillkommit i strid med prorogationsavtal eller skiljeavtal har inte ansetts föreligga (jfr SOU 1968:40 s. 111).

Vid remissbehandlingen av promemorian har från bl. a. näringslivets sida uttalats att punkt 5 inte ger tillräcklig ledning för den myndighet som skall avgöra saken. Med anledning härav vill jag nämna att de nordiska länderna vid överläggningarna har utväxlat upplysningar om förekomsten i resp. land av regler om exklusiv kompetens. För svensk del kommer således material att finnas tillgängligt för kronofogdemyndigheten vid prövning av ansökan om verkställighet av nordisk dom. Någon exemplifiering i lagtexten av olika exklusiva fora torde inte behövas.

I *punkt 6* har ordre public-klausulen i 11 § 1932 års lag införts utan ändring i sak.

Andra stycket i 8 § har i tydlighetssyfte tillagts med hänsyn till den nya regleringen av vårdnadsavgöranden o. d. i 6 § vilken täcker även beslut av administrativ myndighet.

9 § I paragrafen regleras de frågor som f. n. behandlas i 5 och 6 §§ 1932 års lag. Paragrafen motsvarar 8 § promemoriaförslaget. Den föreslagna ordningen innebär vissa förenklingar jämfört med vad som nu gäller.

Första stycket innehåller den nyheten att ansökan om verkställighet görs direkt hos kronofogdemyndigheten i stället för hos överexekutor. Beträffande skälen härför hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 8.6). Som regel görs ansökan hos kronofogdemyndigheten där gäldenären har sitt hemvist eller honom tillhörig egendom finns (56 § UL). Enligt motsvarande regler i de övriga ländernas lagar skall ansökan riktas, i Danmark till fogedretten, i Finland till överexekutor och i Norge till namsretten.

Avser ansökan exekutionstitel som upptas i 6 § (vårdnadsavgörande e. d) skall ansökan i Sverige göras hos länsrätten (andra meningen i första stycket). Sådan ansökan torde regelmässigt göras hos länsrätten i det län där den som har hand om barnet är bosatt. Skulle barnet tillfälligt finnas i annat län, är även länsrätten i det länet behörig. Framkommer under länsrättens handläggning att barnet finns utom länet, får rätten ändå avgöra ärendet.

Enligt andra stycket 1 skall vid ansökan om verkställighet av dom fogas av vederbörande myndighet styrkt avskrift av domen samt bevis att den äger laga kraft. Det nuvarande generella kravet på bevis om verkställbarhet har däremot fått utgå. Det har nämligen antagits att sådant bevis i de allra flesta fall inte fyller någon praktisk funktion. Som har nämnts i den allmänna motiveringen (avsnitt 8.6) har alla de nordiska länderna utom Danmark ansett sig kunna ge avkall på kravet på verkställbarhetsbevis. Skulle anledning någon gång finnas att anta att hinder för verkställighet föreligger i domstolslandet, utgör bestämmelsen inte hinder för att verkställighetsmyndigheten ålägger sökanden att förete bevis om verkställbarhet.

Bestämmelsen i andra stycket 1 tar i första hand sikte på dom som har

vunnit laga kraft. Som framgår av den tidigare redogörelsen kan dom under vissa omständigheter verkställas i annat nordiskt land, innan den har vunnit laga kraft (se 4 §). Tillkomsten av denna regel har föranlett ett tillägg till punkt 1 om att det i sådant fall krävs bevis att domen kan verkställas i den stat där den har meddelats.

Med dom jämställs vid tillämpning av punkt 1 i andra stycket annat avgörande som kan verkställas enligt lagen (se 2 § och 5 § 3). Avgörande som avses i 6 § behandlas dock i punkt 3.

Beträffande ansökan om verkställighet av förlikning ges föreskrifter i punkt 2. Det anges där att vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av förlikningen och bevis att förlikningen får verkställas i den stat där den har ingåtts. Nuvarande föreskrift att beviset skall avse även den omständigheten att förlikningen har träffats inför viss myndighet har ansetts överflödig. Huruvida denna omständighet föreligger torde nämligen praktiskt taget alltid framgå av förlikningen. Beträffande danskt udenretligt forlig är det avsett att beviset skall innehålla att forliget är sådant som avses i § 478, stk. 1, nr. 4, retsplejeloven.

När det gäller vårdnadsavgörande m.m. (se 6 §) är det med hänsyn till den i viss utsträckning materiella prövning som ankommer på verkställighetsmyndigheten inte möjligt att utfärda bevis om verkställbarhet. I stället skall enligt punkt 3 sökanden förete bevis om att exekutionstiteln "kan utgöra grund för verkställighet i den stat där den har upprättats". Härutöver krävs styrkt avskrift av exekutionstiteln.

Behövliga föreskrifter om utfärdande av verkställighetsbevis för verkställighet av svensk exekutionstitel i övriga nordiska länder torde kunna meddelas av regeringen. Som har nämnts förut är det i förhållande till Danmark nödvändigt att bevis om svensk exekutionstitels verkställbarhet alltid medföljer ansökan om verkställighet där.

Enligt tredje stycket skall handling som är avfattad på annat språk än danska, norska eller svenska vara åtföljd av styrkt översättning till något av dess språk, i den mån inte kronofogdemyndigheten eller länsrätten medger undantag. Bestämmelsen ansluter nära till gällande föreskrifter. En saklig nyhet är som har berörts i den allmänna motiveringen (avsnitt 8.6) att undantag kan medges från översättningskravet. Befogenheten är avsedd att komma till användning bara när det är uppenbart att översättning av viss eller vissa handlingar inte behövs för kronofogdemyndighetens prövning av ansökningen eller för verkställigheten (jfr SOU 1968:40 s. 135).

10 § Denna paragraf överensstämmer i huvudsak med 8 § 1932 års lag och 9 § promemorieförslaget.

I paragrafens första stycke har införts en motsvarighet till nuvarande 8 § 1932 års lag. Enligt den nya bestämmelsen fattas beslut över ansökan om verkställighet utan motpartens hörande, om inte kronofogdemyndigheten bestämmer annat. Huvudregeln är sålunda fortfarande att motpartens

hörande inte är obligatoriskt. Med tillkomsten av de nya exekutionstitlarna finsk betalningsorder och föreläggande av norsk åklagarmyndighet har det emellertid ansetts sannolikt att kommunikation kan komma att bli något vanligare än enligt gällande ordning.

När det gäller verkställighet av danskt udenretligt forlig har särskilda rättssäkerhetsgarantier ansetts nödvändiga. I andra stycket har sålunda föreskrivits att ansökan om verkställighet av sådan förlikning inte får bifallas utan att tillfälle har beretts motparten att yttra sig. Inkommer han med bestridande som inte är uppenbart ogrundat skall ansökningen avslås. I överensstämmelse med vad som gäller enligt dansk rätt har kronofogdemyndigheten getts befogenhet att jämka beloppet av kostnadsersättning som gäldenären har åtagit sig i förlikningen. Något principiellt hinder mot att tillägga kronofogdemyndighet denna befogenhet anser jag inte finnas. Det kan emellertid visa sig behövt med vissa tillämpningsföreskrifter i denna del. Sådana kan utfärdas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

11 § Paragrafen motsvarar 9 § 1932 års lag resp. 10 § promemorieförslaget.

I denna paragraf regleras frågan hur verkställighet av nordisk exekutionstitel skall äga rum. Enligt huvudregeln verkställs nordiska exekutionstitlar i samma ordning som är föreskriven för svensk lagakrafttagande dom. Icke lagakraftvunnen dom som avser betalningsskyldighet verkställs med iakttagande av 39 och 40 §§ UL. Vidare anges i paragrafen att eventuella föreskrifter i domen om tvångsmedel inte skall vinna tillämpning.

Frågan om verkställighet av vårdnadsavgörande regleras särskilt i 12 §.

I andra stycket ges en bestämmelse som saknar motsvarighet i gällande ordning. Här utsågs att — om verkställighet till följd av kommunikationskravet i 10 § inte omedelbart kan ske — kronofogdemyndigheter kan vidta åtgärd som avses i 60 a § UL, dvs åtgärd för att säkerställa utmätning. Beträffande bakgrunden till bestämmelsen kan nämnas följande.

Som har berörts under 10 § är huvudregeln att ansökan om verkställighet skall prövas utan att motparten hörs. När saken är tveksam och anledning förekommer att större klarhet vinnas genom kommunikation, bör emellertid sådan äga rum. Om detta sker ökar dock risken för att gäldenären gör sin egendom oåtkomlig för verkställighet. För att hindra detta kan borgenären i och för sig utverka kvarstad. Denna procedur synes emellertid onödigt omständlig. Bl.a. måste borgenären i regel ställa säkerhet. Vid begäran om verkställighet av inhemsk exekutionstitel ger föreskriften i 60 a § UL utmätningsmannen möjlighet i vissa fall att säkerställa utmätning genom att ta vård om egendomen eller meddela förbud som avses i 74 §, 75 § 2 mom. eller 91 a § UL. Samma möjlighet bör stå kronofogdemyndigheten till buds när ansökan om verkställighet av dom från annat nordiskt land görs hos myndigheten. I tydlighetens intresse bör i den nu föreslagna lagen uttryckligen nämnas att denna befogenhet tillkommer kronofogdemyndig-

heten också i sådant fall. Det bör dock anmärkas att befogenheten bara får utnyttjas när exekutionstiteln uppfyller de formella krav på giltighet som ställs upp i denna lag.

Promemoriaförslaget innehåller i nu berört hänseende en regel om rätt för överexekutor att förordna om åtgärd som avses i 15 kap. 1-3 §§ RB. Eftersom prövningen av ansökan om verkställighet av nordisk exekutionstitel har förlagts till kronofogdemyndigheten, får det förslaget inte längre någon aktualitet.

12 § I paragrafen, som motsvarar 4 § i det år 1967 avgivna svenska förslaget till lag om verkställighet av nordiskt beslut rörande vårdnad om barn m.m. (se bilaga 2), regleras sättet för prövning och verkställighet av vårdnadsavgörande. I båda hänseenden tillämpas den ordning som är föreskriven i 21 kap. föräldrabalken och tillämpningsföreskrifterna till detta kapitel (jfr avsnitt 3).

Någon uttrycklig bestämmelse om att eventuell föreskrift om tvångsmedel i den utländska exekutionstiteln är ogiltig vid verkställighet här i riket torde inte behövas.

13 § Paragrafen stämmer överens med 11 § promemoriaförslaget.

Som redan har berörts i anslutning till 8 § 4 innehåller denna paragraf en bestämmelse om att rättegång i annat nordiskt land under vissa betingelser har litispensverkan här i landet. Om talan väcks vid svensk domstol angående sak varom redan är rättegång i Danmark, Finland, Island eller Norge och om den utländska rättegången kan leda till dom som enligt lagen gäller här i riket, skall sålunda talan avvisas eller förklaras vilande i avvaktan på lagakraftvunnen dom i den utländska rättegången.

I flertalet gällande internationella överenskommelser om erkännande och verkställighet av domar regleras i allmänhet inte frågor om direkt behörighet, dvs. frågor om skyldighet för domstol att ta upp eller avvisa en väckt talan. I ett hänseende nämligen i fråga om litispens har emellertid bestämmelser om direkt behörighet i regel inte ansetts kunna undvaras. Särskilda bestämmelser om litispensverkan av utländsk rättegång finns sålunda i 1971 års Haagkonvention (art. 20) och flertalet bilaterala överenskommelser i ämnet, bl.a. 1936 års svensk-schweiziska konvention (art. 7). I 1932 års nordiska konvention finns visserligen ingen uttrycklig bestämmelse om litispens men i motiven antogs att en process i någon av konventionsstaterna skulle ha litispensverkan i de övriga, om dom i processen skulle tillerkännas rättskraft enligt konventionen (jfr SOU 1931:9 s. 29). Vid de nordiska överläggningarna har enighet rått om att uttryckliga bestämmelser om skyldighet för domstolarna att beakta rättegång i annat nordiskt land är önskvärda. Syftet med bestämmelserna är, som tidigare har nämnts, bl.a. att motverka att talan angående samma sak mellan samma parter förs samtidigt i flera länder och att förhindra att det i de olika länderna avkunnas inbördes motstridiga domar som — bortsett från den inbördes

konflikten — uppfyller förutsättningarna för giltighet.

För att den föreslagna bestämmelsen skall bli tillämplig fordras att den talan som väcks vid den svenska domstolen avser samma sak som är föremål för process i någon av de övriga staterna och att parterna är desamma. Sist nämnda förutsättning har ansetts kunna underförstås (jfr 17 kap. 11 § RB). Vidare fordras att den utländska rättegången kan leda till dom som enligt lagen gäller här i riket.

När litispensens föreligger bör domstolarna i regel avvisa talan. Möjligheten till vilandeförklaring är avsedd för fall där man inte helt kan bortse från risken att den utländska domen inte kommer att gälla enligt lagen och där käranden kan drabbas av rättsförlust om hans talan avvisas (jfr SOU 1968:40 s. 126).

Enighet har rått om att litispensens skall beaktas ex officio. Någon uttrycklig bestämmelse därom torde inte behövas (jfr 34 kap. 1 § andra stycket RB).

14 § Paragrafen stämmer överens med 12 § promemorieförslaget.

Som tidigare har nämnts är utgångspunkten i lagförslaget att utländsk dom inte får verkställas förrän den har vunnit laga kraft (jfr dock 4 §). Detta förutsätter att vinnande part har möjlighet att dessförinnan få sitt anspråk säkerställt genom kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd. Viss tvekan kan i och för sig råda beträffande frågan om sådan möjlighet f. n. föreligger enligt svensk rätt (jfr SOU 1968:40 s. 113 och SOU 1973:22 s. 481). Det har emellertid inte ansetts nödvändigt att i förevarande sammanhang föreslå en särskild bestämmelse för att klargöra att säkerhetsåtgärd kan beviljas utan hinder av utländsk rättegång. I denna paragraf, som saknar motsvarighet i 1932 års lag, ges däremot en särskild bestämmelse om fortbeståndet av beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd.

Enligt 188 § utsökningslagen skall den som har vunnit kvarstad, skingrings- eller reseförbud eller handräckning enligt 187 a §, om talan inte redan har väckts, inom en månad eller, när reseförbud har utverkats, inom två veckor efter det förordnandet gavs hos domstol anhängiggöra sin talan genom ansökan om stämning, lagsökning eller betalningsföreläggande. Om han underlåter detta eller om anhängiggjord talan avvisas, återkallas eller förfaller, skall åtgärden gå åter. Bestämmelsen torde avse endast talan vid svensk domstol. Mot denna bakgrund föreslås en bestämmelse som innebär att med talans väckande vid svensk domstol skall i fråga om giltigheten av beslutad handräckning jämsställas talans väckande vid domstol i annat nordiskt land, om domen i den utländska rättegången kan bli gällande här i landet enligt förevarande lag.

Bestämmelsen har ansetts nödvändig särskilt med hänsyn till litispensensregeln i 13 §, enligt vilken utländsk rättegång i vissa fall hindrar att talan väcks vid svensk domstol. Den har emellertid ansetts motiverad även i fall när talan ännu inte har väckts vid utländsk domstol.

Ikraftträdande

Beträffande lagens ikraftträdande m. m. hänvisas till avsnitt 8.8.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808)

Som har nämnts i det föregående har vid de nordiska överläggningarna enighet rått om att den nya regleringen bör omfatta betalningsorder enligt finsk lag och slutbevis i mål om betalningsföreläggande. I fråga om båda dessa exekutionstitlar råder f.n. i viss utsträckning oklarhet om vad som gäller beträffande laga kraft.

För den svenska rättens del ges bestämmelser om återvinning i mål om betalningsföreläggande i 35 § lagsökningslagen. Av första stycket framgår att ansökan om återvinning i sådant mål skall göras inom en månad från det utmätning ägde rum eller utan föregående utmätning betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning. Enligt andra stycket äger i övrigt vad som i RB är föreskrivet om återvinning i tvistemål motsvarande tillämpning. Slutbevis skall därvid anses som tredskodom.

Enligt de återgivna bestämmelserna är sålunda klart, att ett slutbevis inte kan ha vunnit laga kraft, om inte någon verkställighet har företagits. Härvid bortses från fall där frivillig betalning har skett. Har utmätning företagits, vid vilken ingen utmättningsbar tillgång har påträffats, skall enligt praxis (NJA 1968 s. 121) återvinningsfristen inte anses ha börjat löpa.

I promemorian förordas att 35 § lagsökningslagen ändras så att återvinningsfristen beräknas med utgångspunkt från tidpunkten för delgivning av slutbeviset. Därigenom vinnas en naturlig anknytning till reglerna om tredskodom. Vidare förordas en särskild föreskrift i 25 § lagsökningslagen av innebörd att slutbevis skall innehålla en erinran om gäldenärens rätt att söka återvinning (jfr lagberedningens motsvarande förslag i SOU 1963:28). Det bör tilläggas att promemoriaförslaget bygger på att laga kraft krävs för att verkställighet av svenskt lagsökningsutslag skall få ske i annat nordiskt land.

Den i promemorian föreslagna ordningen att räkna återvinningsfristen från delgivningen av slutbeviset är i och för sig möjlig också med den lösning beträffande internordisk verkställighet av icke lagakraftvunna avgöranden som har förordats i det föregående (se avsnitt 8.3). Med hänsyn till att den svenska summariska betalningsprocessen f.n. är föremål för översyn anser jag en sådan lösning inte böra genomföras nu. Vid den pågående översynen övervägs bl.a. frågan om att sammanföra lagsökning och betalningsföreläggande till ett nytt institut. Därför föreslår jag att man i avvaktan på resultatet av översynen i stället väljer en lösning som nära ansluter till nuvarande ordning beträffande betalningsföreläggande. Eftersom den nya nordiska regleringen i viss utsträckning medger verkställighet av slutbevis

redan innan återvinningsfristen har löpt ut, finns det inte heller så stort behov av en nyordning på området. Enligt min mening bör återvinningsfristen beräknas enligt samma regler som gäller vid verkställighet inom riket. Med svensk utmätning bör således jämföras motsvarande verkställighetsåtgärd i annat nordiskt land (i Danmark utlaeg, i Finland utmätning och i Norge utlegg). En sådan lösning innebär att återvinningsfristen på motsvarande sätt som vid intern verkställighet i Sverige börjar löpa när "utmätningförrättning" har företagits och därvid har påträffats tillgång till betalning av fordringen.

10.3 Övriga förslag

Dessa förslag synes inte påkalla särskilda kommentarer.

11 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område,
2. lag om ändring i lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar,
3. lag om ändring i lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge,
4. lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808),
5. lag om ändring i lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m. m.

12 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Bilaga 1
Förslagen i promemorian

1 Förslag till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område

Häri genom förordnas som följer.

Lagens tillämpningsområde

1 § Lagakraftvunnen dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge i tvistemål eller brottmål och som avser fråga av privaträttslig beskaffenhet, gäller även i Sverige, om ej annat följer av vad som sägs nedan.

Med dom förstås i denna lag domstols beslut, som innebär slutligt avgörande av saken.

2 § Med dom jämställs i denna lag

1. utslag varigenom överexekutor i Finland efter lagsökning ålagt någon betalningsskyldighet och betalningsorder enligt finsk lag,
2. föreläggande av ersättningsskyldighet, vilket utfärdats av norsk åklagarmyndighet och godkänts av den som avses med föreläggandet,
3. beslut om ersättning för rättegångskostnad i tvistemål, om dom i målet enligt lagen gäller här i riket, och i brottmål, om kostnaden skall utgå till enskild part samt
4. beslut om ersättning till vittne eller sakkunnig i tvistemål eller brottmål.

3 § Finskt lagsökningsutslag mot vilket besvär ej anförts anses ha vunnit laga kraft även om tiden för stämning om återvinning ej gått ut.

4 § Denna lag gäller i tillämpliga delar även i fråga om verkställighet av

1. förlikning som i fråga av privaträttslig beskaffenhet ingåtts inför domstol eller annan myndighet och som får verkställas i den stat där den ingicks och
2. förlikning som avses i § 478 stk 1 nr 2, 2. loven om rättens pleje

(udenretligt forlig), om den træffats i Danmark och gäldenären därvid hade hemvist där.

5 § Om annat ej följer av särskilda föreskrifter skall lagen icke tillämpas beträffande

1. dom i mål angående boskillnad, hemskillnad, äktenskapsskillnad, återgång av äktenskap, adoptivförhållandes stiftande eller hävande, omyndighetsförklaring eller sådan förklarings hävande, eller dom som, i samband med hemskillnad, äktenskapsskillnad eller äktenskaps återgång, givits om bodelning mellan makarna, skadestånd eller vårdnaden om barnen eller senare i särskilt mål, givits i fråga som sist är sagd.

2. dom eller förlikning angående familjerättslig underhållsplikt,

3. dom eller förlikning, som gäller börd, rätt på grund av arv eller testamente, boutredning eller skifte efter död man eller ansvarighet för den dödes gäld, gäldenärs försättande i konkurs, inledande av offentlig ackordsförhandling utan konkurs, andra på konkursdomares eller konkursdomstols prövning beroende frågor eller rättshandlings eller annan åtgärds ogiltighet på grund av inträffad konkurs, eller

4. dom som meddelats av särskild domstol för handläggning av mål rörande kollektivavtal.

I fråga om verkställighet skall lagen dock tillämpas beträffande dom som avses i första stycket 1, om domen skall gälla här i riket enligt vad som särskilt föreskrives.

Särskilda villkor för giltighet

6 § Dom gäller ej i Sverige

1. om domstolen i mål om betalningsskyldighet varit behörig endast på grund av att svaranden hade egendom i den stat där domen meddelades, om ej målet avsett fordran, som angår egendomen eller för vilken egendomen ställts som säkerhet, eller svaranden utan förbehåll ingått i svaromål i saken,

2. om domstolen varit behörig endast på grund av att svaranden vid stämningens delgivning tillfälligt uppehöll sig i den stat där domen meddelats, om ej svaranden utan förbehåll ingått i svaromål i saken,

3. om den meddelats mot svarande som ej ingått i svaromål vare sig i första instans eller i högre rätt och föreläggande att svara i saken ej delgivits honom på annat sätt än genom kungörelse,

4. om talan angående samma sak väckts först här i riket eller i annat nordiskt land och kan leda till dom som enligt denna lag skall gälla här i riket,

5. om den myndighet, hos vilken erkännande eller verkställighet begäres, med hänsyn till sakens beskaffenhet finner uteslutande behörighet att pröva saken böra tillkomma domstol i annan stat än den vari domen meddelats eller

6. om erkännande eller verkställighet av domen är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen här i riket.

Verkställighet

7 § Dom, som gäller här i riket enligt denna lag och som får verkställas i den stat där den meddelats, skall på begäran verkställas här.

8 § Ansökan om verkställighet göres hos överexekutor.

Vid ansökningen skall fogas av vederbörande myndighet styrkt avskrift av domen samt bevis att den äger laga kraft.

Sökes verkställighet av förlikning, skall vid ansökningen fogas styrkt avskrift av förlikningen och bevis att förlikningen får verkställas i den stat där den ingåtts.

Handling, som är avfattad på annat språk än danska, norska eller svenska, skall vara åtföljd av styrkt översättning till något av dessa språk, i den mån överexekutor ej medger undantag.

9 § Beslut över ansökan om verkställighet meddelas utan motpartens hörande, om inte överexekutor bestämmer annat.

Ansökan om verkställighet av förlikning, som avses i 4 § 2, får ej bifallas utan att motparten beretts tillfälle att yttra sig. Inkommer han med bestriktande som ej är uppenbart ogrundat, skall ansökningen avslås. Innehåller förlikningen bestämmelse om skyldighet att ersätta kostnad, får kostnadens belopp nedsättas.

Kan ansökan om verkställighet av dom, som vunnit laga kraft, eller förlikning icke omedelbart bifallas, kan på yrkande av sökanden omedelbart förordnas om åtgärd, som avses i 15 kap. 1-3 §§ rättegångsbalken, om åtgärden är nödvändig för att säkerställa sökandens rätt.

10 § Verkställighet av dom som avses i denna lag sker enligt vad som är föreskrivet om svensk domstols dom vilken äger laga kraft. Innehåller domen föreskrift om tvångsmedel, skall föreskriften ej vinna tillämpning.

Särskilda bestämmelser

11 § Väcket vid svensk domstol talan angående sak, varom redan är rättegång vid domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge och kan den utländska rättegången leda till dom som enligt denna lag gäller här i riket, skall talan avvisas eller förklaras vilande i avvaktan på lagakraftvunnen dom i den utländska rättegången.

12 § Har handräckning beviljats enligt 8 kap. utsökningslagen, skall med avseende på giltigheten av sådant beslut vid tillämpning av 188 § utsökningslagen med talans anhängiggörande vid svensk domstol jämföras talans väckande vid dansk, finsk, isländsk eller norsk domstol, om domen i den utländska rättegången kan bli gällande här i riket enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer men äger ej tillämpning på dom som meddelats eller förlikning som ingåtts före nämnda dag.

Genom denna lag upphävs lagen den 2 december 1932 (nr 540) om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge. Äldre lag äger dock fortfarande tillämpning på dom som meddelats eller förlikning som ingåtts före den nya lagens ikraftträdande.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande

Härigenom förordnas, att 25 och 35 §§ lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande skall erhålla nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Hava enligt ----- därefter jämkat.

Beviset skall innehålla erinran om gäldenärens rätt att söka återvinning enligt 34 §. Om delgivning av beviset gäller vad i rättegångsbalken är stadgat om delgivning av tredskodom.

Har gäldenären ----- som bestridande.

Utebliva båda ----- ansökningen förfallen.

35 §

Ansökan om återvinning skall göras skriftligen, i lagsökningsmål inom en månad från den dag då utslaget delgavs gäldenären och i mål om betalningsföreläggande inom samma tid från *det utmätning ägde rum eller utan föregången utmätning betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning.*

Ansökan om återvinning skall göras skriftligen, i lagsökningsmål inom en månad från den dag då utslaget delgavs gäldenären och i mål om betalningsföreläggande inom samma tid från *den dag, då bevis som avses i 25 § delgavs gäldenären. Lika med delgivning av bevis som nu sagts skall anses att gäldenären fått del av sådant bevis över verkställd utmätning som avses i 84 § utsökningslagen.*

Om återvinningstalan ----- som tredskodom.
Skall mål ----- är stadgat.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar

Härigenom förordnas, att lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Har domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelat dom rörande rättshandlings ogiltighet eller återgång på grund av konkurs, som inträffat i någon av nämnda stater eller här i riket, eller har i någon av staterna förlikning i sådan fråga ingåtts inför förlikningskommission eller domstol, skola i avseende å erkännande och verkställighet av domen eller förlikningen lända till efterrättelse föreskrifterna i lagen den 2 december 1932 om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Vad sålunda ----- av staterna.

Föreslagen lydelse

Har domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelat dom rörande rättshandlings ogiltighet eller återgång på grund av konkurs, som inträffat i någon av nämnda stater eller här i riket, eller har i någon av staterna förlikning i sådan fråga ingåtts inför förlikningskommission eller domstol, skola i avseende å erkännande och verkställighet av domen eller förlikningen lända till efterrättelse föreskrifterna i lagen (1970:00) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade sitt hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge

Härigenom förordnas, att 10 § lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade sitt hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning i lagen den 2 december 1932 skola, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat, jämväl äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld. De i 3 § samt 6 § under 3. i sagda lag givna särskilda bestämmelser om dom mot utbliven svarande skola dock vinna tillämpning allenast när domen rör efterlevande makes, arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i lagen (1970:00) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område skola, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat, jämväl äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Bilaga 2
Förslaget i betänkandet

Förslag till**Lag om verkställighet med anledning av beslut, som i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelats rörande vårdnad om barn m.m.**

Sedan mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den --- slutits konvention angående verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m.m., förordnas härigenom som följer.

1 § När domstol eller administrativ myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelat beslut rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn eller överlämnande av barn i annat fall, skall på begäran verkställighet för tillämpning av beslutet äga rum här i riket enligt vad som sägs nedan, om verkställighet kan erhållas i den stat där beslutet meddelades.

Om beslutet strider mot beslut som meddelats här i riket, får dock verkställighet icke äga rum annat än om det förra beslutet skall gälla enligt vad som stadgas därom.

Lika med domstols eller administrativ myndighets beslut anses i denna lag förlikning som ingåtts inför domstol eller godkänts av behörig administrativ myndighet.

2 § Framställning om verkställighet göres hos länsstyrelsen. Vistas sökanden i Danmark, Finland, Island eller Norge, får framställningen i stället göras hos myndighet i den stat där sökanden vistas. Framställning om verkställighet får också göras hos myndighet i den stat där beslutet meddelades.

Framställning som gjorts hos myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge skall översändas till vederbörande länsstyrelse här i riket eller, om ovisshet råder angående behörig länsstyrelse, till utrikesdepartementets rättsavdelning. Översändande av framställning ombesörjs

i *Danmark* av överövrigheten (i Köpenhamn överpresidenten och eljest vederbörande amtman) eller, om ovisshet råder angående behörig överövrighet, av justitieministeriet;

i *Finland* av vederbörande länsstyrelse eller, om ovisshet råder angående behörig länsstyrelse, av ministeriet för utrikesärendena;

i *Island* av justitieministeriet; samt

i *Norge* av vederbörande fylkesman eller, om det är ovisst vilken fylkesman som är kompetent, av justitiedepartementet eller, när avgörandet gäller barn utom äktenskap, av socialdepartementet.

Handling som är avfattad på finska eller isländska skall vara åtföljd av bestyrkt översättning i erforderliga delar till svenska, danska eller norska.

3 § Den myndighet som skall ombesörja verkställigheten äger, om det anses erforderligt, kräva bevis att beslutet uppfyller de villkor för verkställighet som angivas i 1 § första stycket. Bevis utfärdas i den stat där beslutet meddelades, av myndighet som angives i 2 § andra stycket.

4 § Verkställighet sker enligt vad som är stadgat om svensk domstols lagakraftvunna dom. Innehåller beslutet föreskrift om tvångsmedel, skall den ej tillämpas.

Verkställigheten sker utan avgift för sökanden.

5 § Kostnadsersättning, som ålagts part i mål eller ärende rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn eller överlämnande av barn i annat fall, får indrivnas enligt de regler om kostnadsersättning som meddelas i lagen den 21 september 1962 om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge.

6 § Denna lag avser ej beslut som meddelats av verkställande myndighet.

Lagen gäller ej heller verkställighet av beslut som barnavårdsnämnd eller annan myndighet meddelat enligt lagstiftningen i vederbörande stat om det allmännas barna- och ungdomsvård eller annan därmed jämförlig vård eller behandling.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

*Bilaga 3***Förslag till****Konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.**

Regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge har överenskommit om följande.

Artikel 1

Dom, annat avgörande och förlikning i fråga av privaträttslig beskaffenhet, som har meddelats eller ingåtts i fördragsslutande stat, skall erkännas och verkställas i annan fördragsslutande stat i enlighet med lagen i den staten.

Artikel 2

Dom eller annat avgörande som har meddelats i stat, vilken ej har tillträtt denna konvention, får, om den mot vilken avgörandet göres gällande gör invändning härom, icke erkännas eller verkställas i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige, om vederbörande har hemvist i någon av dessa stater och den avgörande myndighetens behörighet grundar sig och efter omständigheterna har kunnat grunda sig uteslutande på ett eller flera av följande förhållanden, nämligen

a) att egendom som tillhör svaranden finns i den stat där avgörandet har meddelats eller att säkerhetsåtgärd på begäran av kändanden har vidtagits beträffande sådan egendom, om ej saken avser äganderätt eller besittningsrätt till egendomen eller annan tvist rörande egendomen eller avser fordran för vilken egendomen har ställts som säkerhet,

b) kändandens medborgarskap,

c) kändandens domicil, hemvist eller vistelseort i den stat där avgörandet har meddelats, om ej denna behörighetsgrund godtages för vissa avtalsförhållanden med hänsyn till sakens särskilda beskaffenhet,

d) att svaranden har bedrivit affärsverksamhet i den stat där avgörandet har meddelats, om ej tvisten hänför sig till denna verksamhet,

e) att delgivning av stämning med svaranden i den stat där avgörandet har meddelats har skett under det att han tillfälligt uppehöll sig där,

f) kändandens ensidiga angivande av forum, särskilt i en faktura.

Dessa regler gäller endast avgöranden på rättsområden som omfattas av

den ensartade nordiska lagstiftningen om erkännande och verkställighet av avgöranden på privaträttens område. Reglerna berör ej heller åtaganden som de fördragsslutande staterna har gjort genom gällande överenskommelser. Med sådan överenskommelse jämföras överenskommelse som har undertecknats vid denna konventions ikraftträdande eller som kan komma att ingås inom särskilda områden.

Artikel 3

Denna konvention ersätter i förhållande till de stater, som har tillträtt den, konventionen den 16 mars 1932 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar. Äldre bestämmelser äger dock fortfarande tillämpning på avgörande som har meddelats eller förlikning som har ingåtts innan den nya konventionen träder i kraft.

Artikel 4

De fördragsslutande staterna kan tillträda denna konvention genom

- a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation eller
- b) undertecknande med förbehåll för ratifikation i förening med efterföljande ratifikation.

Ratifikationshandlingarna skall deponeras i det danska utrikesministeriet.

Konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som infaller två månader närmast efter det att den har tillträtts av tre av de fördragsslutande staterna. För fördragsslutande stat som tillträder konventionen vid senare tidpunkt träder den i kraft två månader efter det att denna stat har tillträtt konventionen.

Envar av staterna kan i förhållande till envar av de övriga uppsäga konventionen till upphörande med sex månaders varsel.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna konvention.

Som skedde i Köpenhamn den 1977, i ett exemplar på svenska, danska, finska, isländska och norska språken, och såvitt angår svenska språket i två texter, en för Sverige och en för Finland.

*Bilaga 4***Tilläggsprotokoll
till Haagkonventionen rörande erkännande och verkställighet av
utländska domar på privaträttens område**

Detta protokolls signatärmakter,

som är medvetna om att vissa behörighetsgrunder, som inte anges i artiklarna 10 och 11 i Haagkonventionen rörande erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område, endast undantagsvis kan godtas när fråga är om internationellt erkännande och internationell verkställighet av domar,

som är övertygade om att de principer på vilka detta protokoll är grundat kommer att läggas till grund både för kompletterande avtal som ingås enligt artikel 21 i konventionen och för andra fördrag som ingås i framtiden,

har beslutat att upprätta ett protokoll för detta ändamål och har enats om följande bestämmelser.

1. Detta protokoll är tillämpligt på alla utländska avgöranden, oavsett ursprungsstat, vilka har meddelats i ämnen på vilka konventionen rörande erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område är tillämplig, mot någon som har domicil eller hemvist i fördragsslutande stat,

2. Erkännande och verkställighet i en fördragsslutande stat av ett avgörande som avses i punkt 1 skall vägras på begäran av den part mot vilken framställning om erkännande eller verkställighet riktas, om avgörandet kunnat meddelas bara med stöd av en eller flera av de behörighetsgrunder som anges under punkt 4.

Erkännande och verkställighet kan dock medges, om i det särskilda fallet behörigheten för den domstol som har meddelat avgörandet också kunnat grundas på annan behörighetsgrund, vilken i förhållandet mellan ursprungsstaten och den andra staten berättigar till erkännande och verkställighet.

3. Med fördragsslutande stater enligt punkterna 1 och 2 avses stater, som har tillträtt konventionen och som sinsemellan är bundna av sådant kompletterande avtal som avses i artikel 21 i konventionen.

4. De behörighetsgrunder, som avses i punkt 2 första stycket, är följande:
a) att egendom som tillhör svaranden finns i den stat där avgörandet har

meddelats eller att säkerhetsåtgärd på begäran av käranden har vidtagits beträffande sådan egendom, om ej saken avser äganderätt eller besittningsrätt till egendomen eller annan tvist rörande egendomen eller avser fordran för vilken egendomen har ställts som säkerhet,

b) kärandens medborgarskap,

c) kärandens domicil, hemvist eller vistelseort i den stat där avgörandet har meddelats, om ej denna behörighetsgrund godtages för vissa avtalsförhållanden med hänsyn till sakens särskilda beskaffenhet,

d) att svaranden har bedrivit affärsverksamhet i den stat där avgörandet har meddelats, om ej tvisten hänförs till denna verksamhet,

e) att delgivning av stämning med svaranden i den stat där avgörandet har meddelats har skett under det att han tillfälligt uppehöll sig där,

f) kärandens ensidiga angivande av forum, särskilt i en faktura.

5. Juridisk person anses ha domicil eller hemvist där den har sitt säte eller där den bildats genom registrering eller därmed jämförlig åtgärd eller där rörelsen huvudsakligen drives.

6. Detta protokoll berör inte gällande eller framtida konventioner, som för särskilda områden erkänner behörighetsgrund som anges i punkt 4.

7. Detta protokoll gäller med de inskränkningar som följer av bestämmelser i gällande konventioner om erkännande och verkställighet av utländska domar.

8. I kompletterande avtal, som ingås enligt artikel 21 i konventionen rörande erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område, skall de stater som är parter i sådant avtal icke som behörig erkänna domstol vars behörighet grundats på en eller flera av de grunder som anges i punkt 4 utom när detta är nödvändigt för att undgå att part berövas sin rätt (déli de justice).

9. Detta protokoll är öppet för undertecknande av stat, som undertecknat Haagkonventionen rörande erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område.

Det kan undertecknas och ratificeras av varje stat som tillträtt konventionen, och ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Nederländernas utrikesministerium, som ombesörjer alla nödvändiga underrättelser.

Det träder i kraft på den sextionde dagen efter det att det andra ratifikationsinstrumentet deponerats.

För varje stat som ratificerar protokollet senare träder det i kraft på den sextionde dagen efter det att den staten deponerat sitt ratifikationsinstrument.

Uppsägning av konventionen innebär uppsägning också av protokollet.

Till bekräftelse varpå undertecknade, därtill behörigen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Som skedde i Haag den 1 februari 1971 på franska och engelska språken, vilka båda texter äger lika vitsord, i ett enda exemplar, som skall deponeras

i Nederländernas regerings arkiv och varav en bestyrkt avskrift på diplomatisk väg skall tillställas varje stat som var representerad vid Haagkonferensens för internationell privaträtt tionde session, samt Cypern, Island och Malta.

*Bilaga 5***Förslag till****Överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ändring av den nordiska konventionen den 7 november 1933 om konkurs.**

Regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge har överenskommit, att artikel 10 i den nordiska konventionen den 7 november 1933 om konkurs erhåller följande lydelse.

Artikel 10

I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning rörande rättshandlings ogiltighet eller återgång på grund av konkurs, som är anhängig i fördragsslutande stat, gäller lagen i den stat där erkännande eller verkställighet begäres.

Lagakraftgående beslut, varigenom domstol i en av de fördragsslutande staterna fastställt ackord i konkurs, vare gällande jämväl i de övriga.

Vad nu är sagt äge tillämpning, evad konkursen omfattar egendom i en eller flera fördragsslutande stater.

De fördragsslutande staterna kan tillträda denna överenskommelse genom

a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation eller

b) undertecknande med förbehåll för ratifikation i förening med efterföljande ratifikation.

Ratifikationshandlingarna skall deponeras i det danska utrikesministeriet.

Överenskommelsen träder i kraft den första dagen i den månad som infaller två månader närmast efter det att den har tillträtts av tre av de fördragsslutande staterna, och tillämpas på konkurs och offentlig ackordsförhandling utan konkurs som har inletts efter ikraftträdandet. För fördragsslutande stat som tillträder överenskommelsen vid senare tidpunkt träder den i kraft två månader efter det att denna stat har tillträtt överenskommelsen.

Danska justitieministeriet kan efter förhandling med de övriga

fördragsslutande staternas justitieministerier bestämma att konventionen den 19 november 1934 med senare ändringar också skall äga tillämpning på Grönland. För konventionens tillämpning på Färöarna och Grönland kan danska justitieministeriet efter iakttagande av samma tillvägagångssätt fastställa sådana avvikelser som de särskilda färöiska eller grönländska förhållandena må kräva.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Köpenhamn den1977, i ett exemplar på svenska, danska, finska, isländska och norska språken, och såvitt angår svenska språket i två texter, en för Sverige och en för Finland.

Bilaga 6
De remitterade förslagen

**1 Förslag till
Lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på
privaträttens område**

Härigenom föreskrives följande.

1 § Lagakraftvunnen dom, som har meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge i tvistemål eller brottmål och som avser fråga av privaträttslig beskaffenhet, gäller även här i riket, om ej annat följer av vad som sägs nedan.

Med dom förstås i denna lag domstols beslut, som innebär slutligt avgörande av saken.

2 § Med dom jämställs i denna lag

1. utslag varigenom överexekutor i Finland efter lagsökning har ålagt någon betalningsskyldighet,

2. finsk betalningsorder,

3. av norsk åklagarmyndighet utfärdat föreläggande av ersättnings-skyldighet, vilket har godkänts av den som avses med föreläggandet,

4. beslut om ersättning för rättegångskostnad i tvistemål, om dom i målet skulle omfattas av denna lag, och i brottmål, om ersättningen skall utgå till enskild part,

5. beslut om ersättning till vittne eller sakkunnig i tvistemål eller brottmål,

6. beslut om återbetalning till staten av förskott på sådan ersättning för inställelsekostnad, som har utbetalats till vittne, målsägande eller part.

Finskt lagsökningsutslag mot vilket besvär ej har anförts anses ha vunnit laga kraft, även om tiden för stämning om återvinning ej har gått ut.

3 § Dom, som gäller här i riket enligt denna lag och som får verkställas i den stat där den har meddelats, skall på ansökan verkställas här.

4 § Dom, varigenom betalningsskyldighet har ålagts och som kan bli

gällande här i riket enligt denna lag, skall utan hinder av att domen ej har vunnit laga kraft på ansökan verkställas här, om den får verkställas i den stat där den har meddelats.

5 § Denna lag gäller i tillämpliga delar även i fråga om verkställighet av

1. förlikning som i fråga av privaträttslig beskaffenhet har ingåtts inför domstol eller annan myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge och som får verkställas i den stat där den har ingåtts,

2. förlikning som avses i § 478, stk 1, nr. 4, loven om rettens pleje (*udenretligt forlig*), om förlikningen har träffats och får verkställas i Danmark samt gäldenären hade hemvist där när den ingicks,

3. lagakraftvunnet beslut av finsk exekutiv myndighet varigenom köpare eller säljare har ålagts betalningsskyldighet i samband med återtagning av gods som har sålts på avbetalning, om parten vid tidpunkten för återtagningen hade hemvist i Finland.

6 § Avgörande av domstol eller administrativ myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn eller överlämnande av barn i annat fall skall på ansökan verkställas här i riket, om avgörandet kan utgöra grund för verkställighet i den stat där det har meddelats. Detta gäller även om avgörandet icke har vunnit laga kraft. Med avgörande jämställs i denna lag beslut för tiden intill dess laga kraft ägande avgörande föreligger samt förlikning som har ingåtts inför domstol eller avtal som har godkänts av administrativ myndighet.

Om avgörandet strider mot dom eller beslut som har meddelats här i riket, får verkställighet äga rum endast om det förra avgörandet enligt särskild bestämmelse skall gälla här.

Första stycket gäller ej beslut av verkställande myndighet eller beslut som har meddelats av barnavårdsnämnd eller annan myndighet enligt lagstiftningen om det allmännas barna- och ungdomsvård eller annan därmed jämförlig vård eller behandling.

7 § Lagen tillämpas icke beträffande

1. dom eller förlikning i mål angående boskillnad, legal separation, äktenskapsskillnad, återgång av äktenskap, antagande av adoptivbarn eller adoptivförhållandes hävande, omyndighetsförklaring eller dess hävande eller i mål angående bodelning eller skadestånd med anledning av legal separation, äktenskapsskillnad eller återgång av äktenskap, om ej fråga är om verkställighet av dom som skall gälla här i riket enligt 22 § förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap,

2. dom eller förlikning rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn eller överlämnande av barn i annat fall, om ej fråga är om verkställighet av exekutionstitel som avses i 6 §,

3. dom eller förlikning rörande familjerättslig underhållsskyldighet,

4. dom eller förlikning rörande faderskapet till barn eller faderskaps erkännande,

5. dom eller förlikning angående rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte med anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld, om ej den avlidne var medborgare i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige och hade hemvist i någon av dessa stater,

6. dom eller förlikning angående gäldenärs försättande i konkurs, inledande av förhandling om offentligt ackord utan konkurs, andra på konkursdomares eller konkursdomstols prövning beroende frågor eller rättshandlings eller annan åtgärds ogiltighet på grund av konkurs, om ej domen eller förlikningen rör rättshandlings ogiltighet eller återgång på grund av konkurs, som har inträffat i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige, och gäldenären hade hemvist i någon av dessa stater,

7. dom eller förlikning i mål som skall upptagas omedelbart av särskild domstol för handläggning av tvister rörande kollektivavtal.

Lagen tillämpas ej heller i övrigt, i den mån detta följer av särskilda bestämmelser om erkännande och verkställighet av avgöranden eller förlikningar på särskilda rättsområden.

8 § Dom gäller ej här i riket

1. om domstolen i mål om betalningsskyldighet har varit behörig endast på grund av att svaranden hade egendom i den stat där domen har meddelats, om ej målet har avsett fordran som angår egendomen eller för vilken egendomen har ställts som säkerhet eller svaranden utan förbehåll har ingått i svaromål i saken,

2. om domstolen har varit behörig endast på grund av att svaranden vid stämningens delgivning tillfälligt uppehöll sig i den stat där domen har meddelats, om ej svaranden utan förbehåll har ingått i svaromål i saken,

3. om domen har meddelats mot svarande som ej har ingått i svaromål vare sig i första instans eller i högre rätt och föreläggande att svara i saken ej har delgivits honom på annat sätt än genom kungörelse, såvida den icke avser rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt eller boutredning eller skifte med anledning av dödsfall samt den avlidne var medborgare i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige och hade hemvist i någon av dessa stater,

4. om talan angående samma sak har väckts först här i riket eller i annat nordiskt land och kan leda till dom som enligt denna lag skall gälla här,

5. om den myndighet, hos vilken erkännande eller verkställighet begäres,

med hänsyn till sakens beskaffenhet finner uteslutande behörighet att pröva saken böra tillkomma domstol i annan stat än den vari domen har meddelats,

6. om erkännande eller verkställighet av domen är uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i riket.

Första stycket har motsvarande tillämpning på sådant avgörande av administrativ myndighet som avses i 6 §.

9 § Ansökan om verkställighet göres hos kronofogdemyndigheten. I fall som avses i 6 § göres ansökan hos länsrätten.

Vid ansökningen skall fogas

1. om ansökningen rör verkställighet av dom, av vederbörande myndighet bestyrkt avskrift av domen samt bevis att denna äger laga kraft eller, i fråga om icke lagakraftvunnen dom, bevis att domen får verkställas i den stat där den har meddelats,

2. om ansökningen rör verkställighet av förlikning, bestyrkt avskrift av förlikningen och bevis att denna får verkställas i den stat där den har ingåtts,

3. om ansökningen rör verkställighet av exekutionstitel som avses i 6 §, bestyrkt avskrift av exekutionstiteln och bevis om att den kan utgöra grund för verkställighet i den stat där den har upprättats.

Handling, som är avfattad på annat språk än danska, norska eller svenska, skall vara åtföljd av bestyrkt översättning till något av dessa språk, i den mån ej kronofogdemyndigheten eller länsrätten medger undantag.

10 § Beslut över ansökan om verkställighet meddelas utan motpartens hörande, om ej kronofogdemyndigheten bestämmer annat.

Ansökan om verkställighet av förlikning, som avses i 5 § 2, får ej bifallas utan att tillfälle har beretts motparten att yttra sig. Inkommer han med bestridande som ej är uppenbart ogrundat, skall ansökningen avslås. Innehåller förlikningen bestämmelse om skyldighet att ersätta kostnad, får detta belopp jämkas.

11 § Verkställighet sker enligt vad som är föreskrivet i fråga om svensk domstols lagakraftägande dom. I fall som avses i 4 § sker verkställigheten med iakttagande av 39 och 40 §§ utsökningslagen (1877:31 s. 1). Föreskrift om tvångsmedel i den utländska exekutionstiteln skall ej vinna tillämpning.

Kan till följd av 10 § verkställighet av dom eller förlikning ej ske omedelbart, får kronofogdemyndigheten utan hinder härav vidtaga åtgärd som avses i 60 a § utsökningslagen (1877:31 s. 1).

12 § Bestämmelserna i 10 och 11 §§ gäller ej ansökan om verkställighet av exekutionstitel som avses i 6 §. I fråga om prövningen av sådan ansökan och

verkställighet av exekutionstiteln tillämpas i stället vad som är särskilt föreskrivet rörande verkställighet av svensk domstols avgörande i motsvarande fall.

13 § Väckes vid svensk domstol talan angående sak, varom redan är rättegång vid domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge och kan den utländska rättegången leda till dom som enligt denna lag gäller här i riket, skall talan avvisas eller förklaras vilande i avvaktan på lagakraftvunnen dom i den utländska rättegången.

14 § Har handräckning beviljats enligt 8 kap. utsökningslagen (1877:31 s. 1), skall med avseende på giltigheten av sådant beslut vid tillämpning av 188 § i lagen med talans anhängiggörande vid svensk domstol jämnas talans väckande vid dansk, finsk, isländsk eller norsk domstol, om domen i den utländska rättegången kan bli gällande här i riket enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till endast två eller flera av de länder som nämnes i 1 §.

Lagen äger ej tillämpning på avgörande som har meddelats eller förlikning som har ingåtts före den dag då lagen träder i kraft.

Genom denna lag upphäves lagen (1932:540) om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge. Äldre lag äger dock fortfarande tillämpning på dom som har meddelats eller förlikning som har ingåtts före den nya lagens ikraftträdande.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar

Häri genom föreskrives att lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Har domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelat dom rörande rättshandlings ogiltighet eller återgång på grund av konkurs, som inträffat i någon av nämnda stater eller här i riket, el-

Föreslagen lydelse

Har domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge meddelat dom rörande rättshandlings ogiltighet eller återgång på grund av konkurs, som inträffat i någon av nämnda stater eller här i riket, el-

Nuvarande lydelse

ler har i någon av staterna förlikning i sådan fråga ingåtts inför förlikningskommission eller domstol, skola i avseende å erkännande och verkställighet av domen eller förlikningen lända till efterrättelse föreskrifterna i lagen den 2 december 1932 om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Vad sålunda är stadgat äger dock ej tillämpning, där av konkursbeslutet framgår, att gäldenären ej har hemvist i någon av staterna.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till två eller flera av de länder som anges i lagen.

3 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge**

Häri genom föreskrives att 10 § lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge, skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning i lagen den 2 december 1932 skola, där den döde var medborgare i fördragsslutande stat och hade hemvist i sådan stat, jämväl äga tillämpning å dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, om efterlevande makes rätt eller om ansvarighet för den dödes gäld. De i 3 § samt 6 § under 3. i sagda lag givna särskilda bestämmelser om dom mot utebliven svarande skola dock vinna tillämpning allenast när domen rör efterlevande makes, arvinges eller testamentstagares ansvarighet för den dödes gäld.

Föreslagen lydelse

ler har i någon av staterna förlikning i sådan fråga ingåtts inför förlikningskommission eller domstol, skola i avseende å erkännande och verkställighet av domen eller förlikningen lända till efterrättelse föreskrifterna i lagen (1977:000) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.

Föreslagen lydelse

10 §

I fråga om erkännande och verkställighet av dom eller förlikning om rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte i anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld gälla bestämmelserna i lagen (1977:000) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till två eller flera av de länder som anges i lagen.

4 Förslag till

Lag om ändring i lägsökningslagen (1946:808)

Härigenom föreskrives att 35 § lägsökningslagen (1946:808) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

Ansökan om återvinning skall göras skriftligen, i lägsökningsmål inom en månad från den dag då utslaget delgavs gäldenären och i mål om betalningsföreläggande inom samma tid från det utmätning ägde rum eller utan föregången utmätning betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning.

Om återvinningstalan äge i övrigt vad i rättegångsbalken är stadgat om återvinning i tvistemål motsvarande tillämpning; rättens utslag i lägsökningsmålet eller rättens bevis att utmätning må äga rum skall därvid anses som treskodom.

Skall mål på grund av ansökan om återvinning upptagas till fortsatt handläggning, gälle vad i 33 § är stadgat.

Vid tillämpning av första stycket jämsätles med utmätning i Sverige motsvarande åtgärd i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till två eller flera av de länder som anges i 35 § fjärde stycket.

Lagen gäller ej bevis att utmätning må äga rum som har utfärdats före ikraftträdandet.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m.

Härigenom föreskrives att 10 § lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Beslut, varigenom domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge för

utevaro eller annan försummelse dömt den som avses i 9 § till böter eller utdömt honom förelagt vite eller ålagt honom ersätta rättegångskostnad, skall på begäran verkställas här i landet.

Böter och vite verkställas enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Lagen (1932:540) om erkännande och verkställighet av dom, som meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge, äger tillämpning vid verkställighet av beslut att ersätta rättegångskostnad.

Lagen (1977:000) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område, äger tillämpning vid verkställighet av beslut att ersätta rättegångskostnad.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Lagen får sättas i kraft i förhållande till två eller flera av de stater som anges i paragrafen.

LAGRÅDET

Utdrag
 PROTOKOLL
 vid sammanträde
 1977-03-07

Närvarande: F.d. justitierådet Edling, regeringsrådet Nordlund samt justitieråden Ulveson och Erik Nyman.

Enligt utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 3 februari 1977 har regeringen på hemställan av statsrådet Romanus beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område,
2. lag om ändring i lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar,
3. lag om ändring i lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge,
4. lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808),
5. lag om ändring i lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, har inför lagrådet föredragits av byråchefen Arne Nyberg.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område

5 §

Avsikten med denna paragraf är att beträffande vissa exekutionstitlar ange att de, trots att de inte tillerkänns rättskraft här i riket, ändå verkställs här. Denna avsikt skulle komma till klarare uttryck och paragrafen få en följdriktigare utformning, om ingressen gavs följande lydelse: "Verkställighet här i riket skall på ansökan ske även av".

Att föreskrifterna i 8 och 9 §§ i tillämpliga delar skall gälla i fråga om de i 5 § angivna exekutionstitlarna framgår inte med önskvärd klarhet av det remitterade förslaget. 8 § bör förtydligas genom att ingressen ges lydelsen "Dom erkännes icke här i riket och får ej heller verkställas här" samt genom att i andra stycket tilläggs, att första stycket i tillämpliga delar har giltighet beträffande förlikning och beslut som avses i 5 §. Regeln i 9 § andra stycket 1 bör kompletteras så att förutom dom även beslut som avses i 5 § 3 anges i bestämmelsen.

7 §

I paragrafen anges olika undantag från lagens tillämpningsområde. I första stycket 4 undantas förutom dom eller förlikning rörande faderskapet

till barn även faderskaperkännande. Erkännande av faderskap omfattas dock inte av lagen i vidare mån än att ett erkännande kan föreligga vid dom eller förlikning rörande faderskapet. Undantaget vad avser särskilt faderskaperkännande bör därför utgå.

I tydlighetens intresse bör framhållas, att beslut om rättegångskostnad i mål, där domen skulle vara verkställbar här i riket enligt vad som framgår av första stycket 1 eller 2, är ett sådant beslut som avses i 2 § första stycket 4.

Den i motiven angivna innebörden av 7 § andra stycket skulle enligt lagrådets mening komma till bättre uttryck, om stycket fick lyda: "Lagen tillämpas ej heller eljest, i den mån på särskilt rättsområde finns bestämmelser om erkännande eller verkställighet av avgörande eller förlikning".

8 §

Paragrafen bör förtydligas på sätt framgår av vad lagrådet har yttrat under 5 §.

9-11 §§

Enligt 9 § i det remitterade förslaget skall ansökan om verkställighet göras hos kronofogdemyndigheten utom i fall då det är fråga om överlämnande av barn. Och verkställighet som söks hos kronofogdemyndighet skall enligt 11 § första stycket ske med tillämpning av vad som är föreskrivet om verkställighet av svensk domstols dom. I samma stycke stadgas vidare, att föreskrift om tvångsmedel i den utländska exekutionstiteln inte skall vinna tillämpning.

Den omständigheten att verkställighet enligt förslaget skall sökas hos kronofogdemyndighet innebär inte, att sådan myndighet alltid är behörig att pröva ansökningen och sedan omedelbart verkställa den. Enligt 37 § utsökningslagen kan kronofogdemyndighet endast i särskilt uppräknade fall verkställa dom utan särskilt bemyndigande av överexekutor, låt vara att uppräknningen omfattar de vanligaste typerna av domar, bl.a. domar på betalningsskyldighet. När det gäller domar av sådant slag som inte återfinns i uppräknningen, ankommer det enligt 38 § utsökningslagen på överexekutor att förordna om verkställighet och sättet därför. I 38 § andra stycket anges särskilt, att det är överexekutor som kan förelägga och döma ut vite; så kan ske när någon har ålagts att göra eller underlåta något och tvångsmedel inte är utsatt i domen eller föreskrivet i lag.

Den i utsökningslagen sålunda föreskrivna kompetensfördelningen mellan kronofogdemyndighet och överexekutor utgör inte något hinder mot den föreslagna ordningen att ansökan om verkställighet skall göras hos kronofogdemyndighet. Lagrådet vill emellertid framhålla, att föreskrifter bör meddelas om samverkan mellan kronofogdemyndighet och överexekutor i fall då en exekutionstitel från annat nordiskt land inte kan verkställas av kronofogdemyndigheten utan bemyndigande från överexekutor. I och för sig skulle sådana föreskrifter kunna skrivas in i 11 §.

Enligt lagrådets mening bör det emellertid vara tillräckligt, att föreskrifter i ämnet meddelas i administrativ ordning. Det kan påpekas, att bestämmelser om samverkan mellan utmätningsmän nu meddelas i utsökningskungörelsen (1971:1098).

Såsom framhållits i anslutning till 5 § bör regeln i 9 § andra stycket 1 gälla även beslut som avses i 5 § 3.

Enligt andra stycket i 11 § får kronofogdemyndighet vidtaga åtgärd som avses i 60 a § utsökningslagen, om verkställighet av dom eller förlikning till följd av 10 § ej kan ske omedelbart. Redan på grund av de förut berörda föreskrifterna i 11 § första stycket har kronofogdemyndighet emellertid en allmän befogenhet att vidtaga åtgärder, såväl enligt 60 a § som enligt övriga regler om utmätning. Det föreslagna andra stycket i 11 § synes med hänsyn härtill onödigt och kanske även missledande. Enligt lagrådets mening bör det därför utgå.

Övergångsbestämmelserna

Föreskriften i andra stycket att lagen ej äger tillämpning på avgörande som har meddelats eller förlikning som har ingåtts före ikraftträdandet bör enligt lagrådets mening kunna utgå, om tredje styckets andra punkt bryts ut till ett särskilt stycke av följande lydelse: "Äldre lag äger fortfarande tillämpning på avgörande som har meddelats eller förlikning som har ingåtts före den nya lagens ikraftträdande."

Förslaget till lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808)

Av remissprotokollet framgår, att den ifrågavarande lagändringen är att betrakta som ett provisorium i avvaktan på resultatet av den pågående allmänna översynen av den summariska betalningsprocessen. Lagrådet vill för sin del understryka ändringens karaktär av provisorium.

Förslaget ger i övrigt ej anledning till annat uttalande från lagrådets sida än att den i övergångsbestämmelsernas andra stycke upptagna föreskriften bör kunna utgå såsom onödig.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-17

Närvarande: statsrådet Ahlmark, ordförande, och statsråden Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Åsling, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Romanus

Proposition med förslag till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område,
2. lag om ändring i lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar,
3. lag om ändring i lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge,
4. lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808),
5. lag om ändring i lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Som lagrådet har påpekat bör i 5 §, 7 § första stycket, 8 §, 9 §, 11 § och övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område göras vissa justeringar för att bl.a. förtydliga reglerna. Jag ansluter mig till vad lagrådet har anført härvidlag.

Lagrådets förslag till ändring i 7 § andra stycket i domsverkställighetslagen kan jag däremot inte biträda. Enligt min mening klargörs syftet med bestämmelsen bättre, om man behåller den lydelse som bestämmelsen har fått i det remitterade förslaget. Lydelsen överensstämmer dessutom nära med motsvarande bestämmelser i de danska och norska lagförslagen.

Jag biträder vad lagrådet har föreslagit beträffande förslaget till lag om ändring i lagsökningslagen.

Härutöver bör vissa redaktionella ändringar göras i de remitterade lagförslagen.

¹Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 3 februari 1977.

Vid remissen till lagrådet föreslog jag att Sverige tillträder konventionen om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område. Detsamma gäller överenskommelsen om ändring i 1933 års nordiska konkurskonvention.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar,

dels att godkänna konventionen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

dels att godkänna överenskommelsen mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ändring av den nordiska konventionen den 7 november 1933 om konkurs.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom propositionen föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Propositionen.....	1
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	1
Lagförslag.....	2
1. Förslag till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.....	2
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar.....	6
3. Förslag till lag om ändring i lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge.....	7
4. Förslag till lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808).....	7
5. Förslag till lag om ändring i lagen (1974:752) om nordisk vittnesplikt m.m.....	8
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 3 februari 1977...	9
1 Inledning.....	9
2 Gällande ordning beträffande utländska domars giltighet i Sverige.	11
3 Huvuddragen av gällande regler beträffande vissa nya exekutionstitlar.....	16
4 Promemorian.....	20
4.1 Allmänna synpunkter.....	20
4.2 Nya exekutionstitlar.....	21
4.3 Verkställighet av icke lagakraftvunna avgöranden.....	22
4.4 Forumregleringen m.m.....	24
4.5 Övriga frågor.....	26
5 Remissyttrandena över promemorian.....	27
5.1 Allmänna synpunkter.....	27
5.2 Nya exekutionstitlar.....	28
5.3 Verkställighet av icke lagakraftvunna avgöranden.....	29
5.4 Forumregleringen.....	29
5.5 Övriga frågor.....	29
6 Betänkandet.....	31
7 Remissyttrandena över betänkandet.....	34
8 Föredraganden.....	36
8.1 Allmänna synpunkter.....	36
8.2 Nya exekutionstitlar.....	40
8.3 Verkställighet av icke lagakraftvunna avgöranden.....	42
8.4 Vårdnadsavgöranden.....	43
8.5 Forumregleringen.....	44
8.6 Övriga frågor.....	46

8.7 Följdändringar i annan lagstiftning m.m.....	48
8.8 Ikraftträdande.....	49
9 Upprättade lagförslag.....	49
10 Specialmotivering.....	49
10.1 Förslaget till lag om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område.....	49
10.2 Förslaget till lag om ändring i lagsökningslagen (1946:808). . .	68
10.3 Övriga förslag.....	69
11 Hemställan.....	69
12 Beslut.....	69
<i>Bilaga 1</i> Förslagen i promemorian.....	70
<i>Bilaga 2</i> Förslaget i betänkandet.....	76
<i>Bilaga 3</i> Förslag till konvention om nordisk verkställighet av domar på privaträttens område.....	78
<i>Bilaga 4</i> Tillägsprotokollet till 1971 års Haagkonvention.....	80
<i>Bilaga 5</i> Förslag till överenskommelse om ändring i 1933 års konkurskonvention.....	83
<i>Bilaga 6</i> De remitterade förslagen.....	85
Utdrag av lagrådets protokoll den 7 mars 1977.....	93
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 1977.	96

